

Årsredovisning 2017

DANDERYDS KOMMUN

Omslagsbilden: Nya rikshuset.

Innehåll

Kommunstyrelsens ordförande	4
-----------------------------	---

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Förvaltningsberättelse	5
Konkurrensneutralitet	12
Målstyrning	14
Ekonomisk och finansiell analys	20
Personal	30
Miljö	35

RÄKENSKAPER

Resultaträkning	38
Balansräkning	39
Finansieringsanalys	40
Notförteckning	41
Driftredovisning	47
Borgensåtaganden	49
VA-räkenskaper	50
Avfall-räkenskaper	53

VERKSAMHETERNA

Kommunstyrelsen	55
Överförmyndarnämnd	58
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	59
Byggnadsnämnd	66
Teknisk nämnd	68
Teknisk nämnd VA-verksamhet	66
Teknisk nämnd Avfall	68
Fastighetsnämnd	70
Kultur- och fritidsnämnd	73
Utbildningsnämnd	76
Socialnämnd	79
Produktionsutskott	83
Djursholms AB	86

BILAGOR

Nämndernas ledamöter	88
Revisionsberättelse	90
Redovisningsprinciper	91
Definitioner till årsbokslutet 2017	93
Begreppsförklaringar till RK-analysen	94

Nu startar resan mot att bli Sveriges bästa kommun!

När verksamhetsåret 2017 för Danderyds kommun summeras kan man konstatera att måluppfyllelsen är god. Vi uppnår de åtta övergripande målen och överträffar tre av dem. Våra resultat i medborgarundersökningen som Statistiska centralbyrån (SCB) genomförde hösten 2017 är mycket bra. Danderyd når högsta resultat av de 131 deltagande kommunerna i två helhetsbedömningar: kommunen som plats att bo och leva på och nöjdheten med kommunens verksamheter. I Svenskt Näringslivs årliga rankning av det lokala företagsklimatet placerar sig Danderyd på femte plats av Sveriges 290 kommuner. Givetvis finns det en hel del i Danderyd som kan vidareutvecklas och bli ännu bättre, men vårt utgångsläge är gott.

Det ekonomiska resultatet visar totalt ett underskott om 16,3 miljoner kronor. Det beror huvudsakligen på ökade pensionskostnader, vilka ökade mer än vad som kunde förutses i de prognoser som redovisats under året. En utmaning för kommunen de kommande åren är att hantera just pensionskostnaderna, vilka bedöms fortsätta öka.

I september 2017 beslutade kommunfullmäktige i enighet att anta en ny kommungemensam vision som ledstjärna för arbetet inom hela organisationen. Visionen säger att Danderyd ska vara ”Sveriges bästa kommun att leva, bo och verka i”. Till visionen har kopplats sex övergripande strategier:

- Hög tillgänglighet, öppen dialog och gott bemötande.
- Hög kvalitet och stor valfrihet i de kommunala tjänsterna.
- CIVILSAMHÄLLE och näringsliv ska ha goda förutsättningar att verka i kommunen.
- Omvärldsanalys och utvärdering är grunden för innovativ utveckling.
- Samverkan och rätt prioriteringar är grunden för att nå effektivitet.
- En attraktiv arbetsgivare ger möjligheter för medarbetare och chefer att utvecklas.

Förhoppningen är att visionen och strategierna ska stimulera till fortsatt positiv utveckling av verksamheterna, samt bidra till att öka kommunens attraktivitet som arbetsgivare.

Bland de beslut som fattats under 2017 bör även nämnas att en ny detaljplan för Östra Mörbylund antogs, vilken möjliggör byggande av cirka 400 nya bostäder. Den nya planen är den mest omfattande detaljplan som antagits i kommunen på drygt 50 år, sett till antalet bostäder. Det kan tilläggas att planen inte överklagades, vilket är ovanligt. Om- och tillbyggnaden av Mörby centrum går vidare, och under 2017 färdigställdes det nya busstorget, som gör det möjligt för all busstrafik att angöra på samma plats. Vidare fattades beslut om nya kommunlokaler i det ombyggda Mörby centrum, samtidigt som en utredning av inomhusmiljön i kommunens lokaler i Djursholms slott genomfördes. Djursholms ridhus återinvigdes efter en omfattande om- och nybyggnad, och en efterlängtat skateyta vid Mörbyskolan färdigställdes. Renoveringen av kajerna i kommunen fortsatte genom att arbetet i Samsöviken startade, och beslut fattades om att ersätta Kevingeskolan med en ny skola. En kulturbienal genomfördes liksom en konstrunda, och Träffpunkt Enebyberg försågs med konstnärlig utsmyckning.

Under 2017 flyttade cirka 140 nyanlända flyktingar till Danderyd. Det innebär att Danderyd är en av relativt få svenska storstadskommuner som klarade mottagande enligt de fördelningstal som Migrationsverket och Länsstyrelsen fastställt. Stor vikt läggs nu vid att ge de nya Danderydsborna en god start i lokalsamhället. Samarbete med frivilliga, föreningar och organisationer är en viktig del i det arbetet.

Med dessa rader vill jag framföra mitt varma tack till alla som, på olika sätt, under 2017 har bidragit till att göra en bra kommun ännu bättre!

Olle Reichenberg
Olle Reichenberg

Kommunstyrelsens ordförande

Förvaltningsberättelse

Fortsatt god kvalitet och stabil ekonomi

Årets resultat

Kommunen fortsatte att leverera verksamhet och service av god kvalitet till dem som lever, bor och verkar i Danderyd. Kommunen uppnådde ambitionsnivån för samtliga åtta övergripande mål och översteg den för tre av målen: service, god ekonomisk hushållning och näringslivsklimat. Danderyd hade även fortsatt goda resultat i nationella mätningar och rankningar. Enligt Statistiska centralbyrån, SCB:s medborgarundersökning 2017 blev Danderyds resultat det högsta i två av tre delar; högst rankad för kommunen som plats att bo och leva på, samt vad gäller kommunens olika verksamheter. Resultatet för invånarnas inflytande på kommunala beslut och verksamheter var inte det högsta, men låg långt över genomsnittet. I tidningen Fokus årliga rankning av bästa kommun att bo i, placerade sig Danderyd på plats 12 av landets 290 kommuner. I Svenskt Näringslivs rankning

placerades Danderyds kommun på plats fem av landets 290 kommuner. I avsnittet Målstyrning analyseras måluppfyllelsen för kommunens åtta övergripande mål mer ingående.

Danderyds kommun hade fortsatt god ekonomi. Ett starkt skatteunderlag bidrar till en årlig ökning av skatteintäkterna på cirka 3–4 procent. Soliditeten var fortsatt hög trots ett negativt resultat på –16,3 mnkr. Resultatet motsvarade cirka 0,9 procent av skatteintäkter inklusive utjämnings. Den huvudsakliga orsaken till underskottet var ökade pensionskostnader. Dessa ökade mer än vad som kunnat förutses i de pensionsprognoser som redovisats under året. I övrigt låg intäkter och kostnader i nivå eller över budget. Nämndernas resultat inklusive produktionsutskottet (egenregion) redovisade sammantaget ett underskott om 2,8 mnkr jämfört med budget vilket motsvarar 0,2 procent.

Danderyds ekonomiska utveckling

Danderyd är starkt beroende av omvärldsfaktorer som konjunkturen och det ekonomiska läget i riket. Kommunens budget baseras på beräkningar av bruttonationalprodukten, BNP, sysselsättning samt löne- och prisförändringar. Dessa delar utgör, tillsammans med kommunens skattekraft en grund för skatteunderlaget. Skattekraften grundar sig på den taxerade inkomsten hos medborgarna i kommunen. Kommunens skattekraft per invånare uppgick till 358 342 kronor. Medelskattekraften i riket var 188 085 kronor per invånare.

Budgeten för 2017 byggde på en skatteunderlagsprognos som innebar att skatteintäkterna skulle öka med 3,2 procent. Utfallet blev 3,6 procent inklusive statsbidrag, vilket bidrog till en ökning av skatteintäkterna med 4,1 mnkr.

Den svenska ekonomin befann sig i fortsatt högkonjunktur. BNP ökade med 2,6 procent jämfört med 3,2 procent 2016. Sveriges Kommuner och Landsting, SKL prognostiserar även 2018 års tillväxttakt till cirka 2,6 procent. Faktorer som drog ner tillväxttakten 2017 var nettoexporten samt att den höga investeringstakten dämpades något. Den öppna arbetslösheten i riket var 4,1 procent av arbetskraften. Det motsvarar en minskning med 0,2 procentenheter i årstakt. En starkare utveckling kunde iakt-

tas för antalet arbetade timmar och för lönesumman. Det innebär en fortsatt ökning av det reala skatteunderlaget 2018. Under 2018 bedöms den ekonomiska utvecklingen bli svagare och att högkonjunkturen når sin kulmen. Den fortsatt höga produktionstillväxten beror framför allt på en hög export och hushållens konsumtionsutgifter. Normaliseringen av konjunkturläget under 2019 och 2020 innebär att BNP, sysselsättning och skatteunderlag utvecklas svagare än normalt. BNP-ökningen begränsas till 1,4 procent år 2019 samtidigt som antalet arbetade timmar i den svenska ekonomin minskar något.

Kommunsektorn redovisade ett samlat överskott på 23,7 mdkr år 2017. Det innebar en förbättring på 2,2 mdkr jämfört med 2016. Ökade skatteintäkter samt intäkter från fastighetsförsäljningar är de främsta orsakerna till det förbättrade resultatet. Skatteintäkterna för rikets kommuner uppgick till totalt 703,6 mdkr under 2017, vilket innebar en ökning med 5 procent sedan förra året. År 2017 redovisade 94 procent av kommunerna ett positivt resultat, vilket var sämre än året innan då 98 procent redovisade ett överskott. Flera kommuner genomförde dessutom stora försäljningar av fastigheter under 2017, vilket bidrog till ökade intäkter.

Danderyds kommun i den regionala utvecklingen

Under senare år har Stockholmsregionen, med en folkmängd på drygt 2,3 miljoner invånare (2017) vuxit med mellan 25 000 och 35 000 invånare per år. Befolkningen i Stockholms län ökade med cirka 38 000 personer under 2017. Denna ökning för länet låg något högre än medelvärdet för de fem föregående åren. Ökningen blev drygt 1,1 procent för Stockholms län, vilket i stort sett även gällde för riket. Befolkningen ökar av två anledningar. Det föds fler barn än det dör personer, vilket betyder att landet hade en naturlig folkökning på

136 399 personer i riket. Den främsta förklaringen till den stora folkökningen är dock att antalet personer som invandrat varit fler än de som utvandrat. Prognosen är att tillväxten ökar ytterligare framöver. Stockholms län är den region i riket som har den största befolkningstillväxten, inte minst inom nordostsektorn där Danderyd ingår. Fördelen är att kommunen befinner sig i en storstadsregion där arbetsmarknaden kan betraktas som gemensam över kommungränserna. Regionen har en stor arbetsmarknad inom branscher som finans, elektronik och handel. Samtidigt ställer det krav på kommunen att vara en attraktiv arbetsgivare när konkurrensen om arbetskraften ökar.

Den ökande folkmängden i regionen gör att Stockholms läns landstings enhet för tillväxt, miljö och regionplanering (TMR) bedömer att drygt 30 000 nya bostäder behövs årligen fram till år 2025. Eftersom Danderyd är en del av Stockholmsregionen, måste många frågor hanteras tillsammans med andra kommuner eller med olika regionala organ.

Utbyggnaden av Mörby Centrum fortsatte under 2017. Kommunen färdigställde busstorget och en cykelparkering och fortsätter projekteringen av de återstående delarna. Skandia Fastigheter uppförde det södra kontorshuset och parkeringshuset.

Kommunfullmäktige antog en detaljplan för cirka 400 bostäder vid Östra Mörbylund. Detaljplanen vann laga kraft under sommaren 2017.

Kommunstyrelsen gav under året flera nya planuppdrag, bland annat

- nya bostäder och verksamheter vid Mörby Centrum, kvarteren Vågen och Svärdet m.fl.
- nya bostäder, park och dagvattendamm vid Djursholms torg
- program för utveckling av området kring Danderyds gymnasium för idrott och skoländamål.
- Kommunstyrelsen svarade även på remisser från grannkommuner, landstinget och staten. Remisserna gällde länsplan och nationell plan för transportinfrastrukturen, den regionala utvecklingsplanen för Stockholms län samt översiktsplaner från grannkommunerna.

Stockholm Nordost (Stono) är en sammanslutning av de sex kommunerna Danderyd, Täby, Vallentuna, Norrtälje, Vaxholm och Österåker. Stono samarbetar kring frågor som rör tillväxt, infrastruktur och näringsliv. Under 2017 och 2018 har Danderyd ordförandeskapet i Stono. En gemensam vision för att utveckla regiondelen har sedan tidigare antagits av de sex nordostkommunerna. Tidsperspektivet för visionen sträcker sig från 2010 till 2040 med sikte på 2050. Visionen visar hur de sex kommunerna, gemensamt och var för sig, tar sitt ansvar för tillväxten och vilka insatser som krävs från andra aktörer, till exempel Trafikverket och landstingets trafikförvaltning.

Flyktningmottagandet var jämfört med 2016 en betydligt större verksamhet, både personellt och ekonomiskt. Det gällde såväl nyanlända vuxna och familjer som ensamkommande asylsökande barn, samt tidigare mottaganden under 2015–2016.

140 nyanlända togs emot under 2017; 81 vuxna och 59 barn. 89 personer kom från Syrien och övriga 51 kom från sex andra länder. Kommunens hjälp bestod främst av bostadsförsörjning samt försörjningsstöd. Danderyd tog även hand om alla de ensamkommande barn som kom under främst 2017 och senare delen av 2015. Endast två nya barn kom under 2016. Ett stort arbete lades ner på att hitta bra placeringsalternativ.

Redan 2016 hade kommunen en nettokostnad för flyktningmottagandet på 1,6 mnkr som ökade till 2,6 mnkr under 2017, vilket innebar en kostnadstäckning på 96 procent. Migrationsverket ändrade sitt statsbidragssystem från 1 juli 2017, vilket innebar att statsbidraget minskade med 200 tkr per barn och år. Ett stort arbete gjordes för att få ner dygnspriserna för olika placeringar och därmed uppnå balans mellan intäkter och kostnader. Danderyd kom långt i arbetet men uppnådde inte full balans mellan intäkter och kostnader. Det nya ersättningssystemet är indelat i åldersschabloner med undantag för barn och unga som placeras i Hem för vård eller boende, HVB-hem, eller i annan boendeform med motsvarande behov. För dessa dyra placeringar kan kommunen söka ersättning för faktisk kostnad.

Socialnämnden ombesörjer kommunens ansvar för flyktningverksamheten, förutom utbildning. Kostnaderna för nyanlända familjer och vuxna som fått uppehållstillstånd avser främst handläggning och försörjningsstöd.

Befolknings- och arbetsmarknads- utveckling i Danderyds kommun

Under 2017 ökade befolkningen i Danderyds kommun med 237 invånare till 32 890, en ökning med 0,7 procent jämfört med 2016. En ökning noterades i åldrarna 7–12, 13–15, 19–64, 65–79 samt 80 år och äldre. Åldersgrupperna 0–6 år och 16–18 år minskade. Enligt kommunens långsiktiga prognos fram till 2020 beräknas befolkningen sammantaget öka med 2 124 invånare eller 9,6 procent. En ökning förväntas i alla åldersgrupper utom åldrarna 7–12 år, som i stället beräknas minska. Åldersgruppen 16–18 år väntas procentuellt öka mest, med 28 procent. Ökningen av den arbetsföra befolkningen prognostiseras till 14,1 procent.

Precis som föregående år förändrades den långsiktiga prognosen. De yngre åldrarna tenderar att öka medan åldrarna 16–18 ökar kraftigt. Även personer på 80 år och äldre ökar något. Den arbetsföra åldersgruppen 19–64 år ökar mer än vad föregående prognos visade, vilket var positivt.

Förändringarna i befolkningsstrukturen ställer krav på kommunen, bland annat för att anpassa antalet förskolor och samtidigt öka antalet grundskolor. Elevunderlaget till gymnasiet minskade men förväntas öka på sikt, såväl i kommunen som i hela regionen.

Befolkningsprognosen är ett viktigt underlag för lokal försörjningen i kommunen. På så sätt blir det lättare att planera så att förskolor, skolor och äldreboenden motsvarar behovet.

Åldersgrupper	2017	Förändring %	2018	2019	2020	2020	2022	Förändring	Förändring %
	Utfall	Från 2016	Prognos	Prognos	Prognos	Prognos	Prognos		2017–2022
0–6 år	2 485	–0,4	2 469	2500	2 634	2 850	3 049	564	0,2
7–12 år	3 286	–0,1	3 241	3 160	3 131	3 177	3 244	–42	–0,1
13–15 år	1 612	5,0	1 652	1 714	1 724	1 783	1 771	159	9,9
16–18 år	1 393	7,6	1 455	1 547	1 644	1 722	1 800	407	29,2
19–64 år	17 602	0,1	17 798	18 181	19 050	20 485	21 507	3 905	22,2
65–79 år	4 468	0,2	4 443	4 460	4 471	4 504	4 540	72	1,6
80 år–	2 052	0,1	2 045	2 060	2 122	2 205	2 304	252	12,3
TOTALT	32 898	0,8	33 103	33 622	34 776	36 726	38 215	5 317	16,1

Befolkningsökningen är till stor del beroende av bostadsbyggandet. Befolkningsprognosen i kommunen grundas på ett antagande om cirka 2 300 färdiga bostäder i Danderyd fram till 2023. I denna uppskattning ingår 170 stycken studentlägenheter som beräknas vara färdigställda till 2020. Dessutom ingår 138 nya bostäder inom särskilt boende och LSS.

Den största ökningen sker år 2020–2022, då det största antalet bostäder planeras i Danderyd. Mot slutet av prognosperioden beräknas ökningstakten vara avsevärt lägre än i början av perioden.

Typ	Utfall 2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Summa
Flerbostadshus*	113	84	239	615	635	500	100	2 173
Småhus	iu	5	15	5	50	5	25	105
Summa	113	89	254	620	685	705	125	2 278

*Exkl. modulbostäder för nyanlända

År 2017 låg arbetslösheten i kommunen på 1,8 procent, vilket var samma nivå som 2016. År 2017 var arbetslösheten för ungdomar i åldrarna 18–24 år 1,1 procent, vilket var 0,5 procentenheter högre än 2016. Arbetslösheten totalt i länet uppgick till 5,6 procent och bland ungdomar till 4,2 procent. Danderyd hade fortsatt relativt låga kostnader för försörjningsstöd (cirka 6,1 mnkr 2017) i jämförelse med många andra kommuner.

I Danderyd finns cirka 3 000 små och medelstora företag. Cirka 20 000 arbetstillfällen erbjuds, varav över hälften inom offentlig sektor. De privata företagen finns främst inom tjänstesektorn, som till exempel konsultföretag samt data- och elektronikföretag. Danderyds sjukhus och kommunen är de största arbetsgivarna. Av Danderyds cirka 33 000 invånare har ungefär 4 500 arbete i Danderyd

medan cirka 12 000 arbetspendlar från Danderyd. Omkring 15 000 yrkesarbetare pendlar från annan ort till Danderyd. Närheten till Stockholm, de goda kommunikationerna, bra kommunal och kommersiell service samt omgivande grönska och vattendrag gör kommunen intressant, både som bostadsort och för företagsetablering. Nyföretagandet i Danderyd är fortsatt bland de högsta i landet.

Kommunens digitala service och medborgardialog vidareutvecklas och ett nytt, modernare kontaktcenter planeras stå klart när Mörby Centrum byggs om. Vidare anordnas årligen den välbesökta Företagsmässan samt frukostmöten för företagare med intressanta föreläsare. Viktig samverkan sker också med de sex nordostkommunerna för bättre infrastruktur och tillgång till arbetstillfällen inom nordostsektorn.

Utmaningar

Ny vision för Danderyds kommun:

Sveriges bästa kommun att leva, bo och verka i

Danderyd möter invånarnas behov genom hela livet. Här kombineras den moderna trädgårdsstaden med hållbar stadsmiljö. Kommunens utveckling kännetecknas av engagemang och delaktighet.

Kommunens nya vision är i sig en utmaning, då siktet är högt för att kunna erbjuda medborgarna i Danderyd de allra bästa förutsättningarna. Kommunfullmäktiges beslut i september 2017 om vision och övergripande strategier kommer att vara betydelsefullt och styrande för kommunens framtida utveckling. Visionen och strategierna ligger till grund för en uppdaterad mål- och styrmodell som väntas träda i kraft från budgetåret 2019. Det finns ett antal övergripande strategier som stöd för att kunna bryta ner visionen och skapa en styrmodell för kommunens verksamheter.

Övergripande strategier

1. Hög tillgänglighet, öppen dialog och gott bemötande
2. Hög kvalitet och stor valfrihet i de kommunala tjänsterna
3. CIVILSAMHÄLLE och näringsliv ska ha goda förutsättningar att verka i kommunen
4. Omvärldsanalys och utvärdering är grunden för innovativ utveckling
5. Samverkan och rätt prioriteringar är grunden för att nå effektivitet
6. En attraktiv arbetsgivare ger möjligheter för medarbetare och chefer att utvecklas

Danderyds kommuns utveckling av den interna organisationen

För att Danderyds kommun ska kunna hävda sig i en komplex och föränderlig omvärld, pågår flera större utvecklingsprojekt i kommunen. Varje projekt medför stora insatser. Att samordna och prioritera resurser mellan projekten är en utmaning i sig. Kommunens gemensamma kontaktcenter är under utveckling. Kontaktcentret kommer att finnas i nya Mörby Centrum och innebär en mer samlad service av kommunens alla e-tjänster, telefoni och besök. Projektet kräver omfattande förändringssamverkan och överenskommelser med förvaltningarna. Den digitala utvecklingen underlättar för projektarbete och samarbete över förvaltningsgränser. Samtidigt är det en utmaning att skapa förutsättningar för digitala arbetsplatser eftersom det krävs datamognad och kompetensutveckling av kommunens medarbetare.

Personalutmaningar

Kommunens förmåga att behålla och rekrytera personal är en utmaning, som visar sig inom allt fler yrkesgrupper och som tidigare var begränsad till framför allt lärare och socialsekreterare. Till projekten som ska utveckla kommunen till en än mer attraktiv arbetsgivare hör frågor om hälsa- och friskvård, arbetsmiljöarbete samt chefs- och ledarskapsprogrammet. Det senare påbörjades under 2017 och fortsätter för kommunens samtliga chefer under 2018.

Fortsatt flyktingmottagande

Enligt Länsstyrelsens fördelningsplan skulle Danderyds kommun under 2017 ta emot 185 nyanlända. Bedömningen var att det behövdes cirka 150 bostäder. Kommunen planerade och uppförde därför modulbostäder. Danderyds åtagande, att enligt bostättningslagen ordna bostäder för nyanlända är en fortsatt utmaning.

Utveckling av centrala Danderyd

Under 2018 förväntas kommunstyrelsen fatta beslut om fortsatta utredningar gällande E18-området. I och med nybyggnation av bostäder kommer Danderyd att växa. Det ställer krav på en parallell utbyggnad av verksamhetslokaler som skolor och äldreboenden, samt investeringar i gator och vägar, VA och annan infrastruktur. Detta innebär stora investeringar och finansiella åtaganden. Samråd för program för utveckling av centrala Danderyd samt tunnel-förläggning av E18 genomfördes under 2016. År 2017 gjordes en samrådssammanställning som godkändes av kommunstyrelsen.

Ekonomiska utmaningar

Till de ekonomiska utmaningarna hör prognoskänsligheten beträffande skatteintäkterna. Kommunens skatteintäkter inklusive utjämning påverkas av konjunktursvängningar i riket, snarare än förändringar i kommunens skatteunderlag. En nedjustering i SKL:s skatteunderlagsprognos med 1 procent påverkar Danderyds kommuns skatteintäkter negativt med cirka 13 mnkr.

Tendenser framöver är ökade pensionskostnader, vilka är svåra att prognostisera eftersom stora variabler påverkar den totala kostnaden. Kommunen kommer tillsammans med KPA att upprätta långsiktiga prognoser för att se hur de ökade kostnaderna för pensioner kommer att påverka kommunens ekonomi.

Att hålla nere kostnadsökningarna är en utmaning då konkurrensen på arbetsmarknaden är stor. Kravet på hög kompetens ökar, vilket i sin tur leder till ökade lönekrav. En förändrad demografisk bild bidrar i förlängningen till ökade kostnader då andel barn och äldre ökar, samtidigt som den yrkesverksamma andelen av befolkningen relativt minskar. Andelen av befolkningen som kräver särskilt stöd och särskilda insatser tenderar att successivt öka. Detta gäller både barn och vuxna.

Konkurrensneutralitet

Konkurrensneutralitet gäller i Danderyds kommun

Danderyds kommun är sedan 1990-talet organiserad utifrån en beställar- och utförarmodell. Utbildningsnämnden samt socialnämnden är beställarnämnder som ersätter skola och omsorg utifrån de peng- och chechnivåer som kommunfullmäktige fastställt.

Skolverksamhet

I kommunen fanns 37 förskolor, varav två även bedriver deltidförskola. Det fanns nio verksamheter inom pedagogisk omsorg (familjedaghem) och tre öppna förskolor. Ungefär hälften av föräldrarna valde kommunal utförare och hälften privat utförare. Omkring 50 barn gick i förskola utanför kommunen, samtidigt som drygt 200 barn från andra kommuner gick i förskola i Danderyd. Det var en liten ökning jämfört med 2016.

I kommunen finns 18 skolor för förskoleklass till och med årskurs 9. Tretton av dessa är kommunala och fem fristående. I kommunen finns också en internationell skola som inte följer svensk läroplan. Det finns flera skolprofiler: språk, naturorienterad, Montessori och flera olika fördjupningsämnen. Sedan 2012 finns riksrekryterande profilklasser för matematik i årskurs 7–9 (Mörbyskolan) och engelska (Viktor Rydbergs samskola). Ungefär 300 elever gick under 2017 i skolor utanför kommunen och cirka 60 skolpliktiga elever gick i skola utomlands. Föräldrarna kan välja skola och ta med sig skolpengen utanför kommunen och utomlands under förutsättningen att utlandsskolan följer svensk läroplan, samt är godkänd av Skolverket.

Eleverna i Danderyd kan fritt söka gymnasieskola bland alla gymnasieskolor, såväl kommunala som fristående. Eleverna har rätt att ta med sig skolpengen. I länet finns en gemensam prislista som reglerar ersättning per elevplats på de olika programmen. Under höstterminen 2017 antogs cirka 40 procent till Danderyds gymnasium, cirka 20 procent till Viktor Rydbergs gymnasium i Djurholm och cirka 5 procent till Marina läroverket i Danderyd. Eleverna sökte i övrigt till cirka 100 skolor i Stockholms län och cirka 15 i övriga Sverige och utomlands.

Äldreomsorg

Privata utförare ansvarar för drygt hälften av verksamheten inom hemtjänst och cirka 60 procent inom särskilt boende. Inom hemtjänsten finns 12 privata utförare förutom den kommunala utföraren. Inom särskilt boende finns fyra privata utförare utöver den i kommunal regi.

Produktionsutskottet

Produktionsutskottet ansvarar för verksamheterna i kommunal regi. I den egna produktionen ingår resultatenheter för förskola, skola, gymnasieskolan samt äldreomsorg med hemtjänst och särskilt boende. Det finns 32 resultatenheter, varav 14 förskolor och en öppen förskola samt åtta grundskoleenheter, ett gymnasium och tre andra resultatenheter i form av en kulturskola, en enhet för flerspråkighet och en ungdomsmottagning. Ungdomsmottagningen delas med Vaxholms stad och finansieras delvis av Stockholms läns landsting. Äldreomsorgen omfattar fem resultatenheter. I dessa ingår LSS personstöd, hemtjänst samt fyra vård- och omsorgsboenden.

	Kommunala förskolor/skolor i Danderyds kommun	Fristående förskolor/skolor alt andra kommunala skolor
Förskola	48 % (47 %)	52 % (53 %)
Förskoleklass	81 % (86 %)	19 % (14 %)
Skola årskurs 1-6	83 % (84 %)	17 % (16 %)
Skola årskurs 7-9	57 % (53 %)	43 % (47 %)
Gymnasiet	42 % (42 %)	58 % (58 %)

	Kommunal regi	Privata utförare alt i andra kommuner
Hemtjänst	42 % (43 %)	58 % (57 %)
Vård- och omsorgsboende	37 % (38 %)	63 % (62 %)

*Resultat för 2016 inom parentes i tabellen.

Målstyrning

Danderyds kommun tillämpar målstyrning

Måluppfyllelse

Hösten 2017 antog Danderyds kommun en ny vision med sex övergripande strategier. 2018 ska visionen omsättas i en ny mål- och styrmodell. Under 2017 arbetade verksamheterna utifrån den tidigare målmodellen och redovisningen i detta avsnitt följer därför denna.

Målstyrningen sker på tre målnivåer: övergripande mål för kommunen, inriktningsmål för nämnderna samt resultatmål för nämnderna.

Kommunfullmäktige fastställer de övergripande målen och inriktningsmål för nämnderna.

Kommunen har totalt åtta övergripande mål.

Kommunfullmäktige fastställde inriktningsmål för nämnderna. Inriktningsmålen är kopplade till sju av kommunens åtta övergripande mål. Målet om låg kommunal-skatt har inga inriktningsmål på nämndnivå. Nämndernas inriktningsmål är i sin tur kopplade till resultatmål som utgör underlag vid bedömning av måluppfyllnaden. Mer information om nämndernas inriktningsmål och resultat redovisas under respektive nämnds avsnitt i årsredovisningen.

Måluppfyllelse bedöms enligt skalan uppfylld (grön) ●, delvis uppfylld (gul) ◆ och ej uppfylld (röd) ■. I undantagsfall kan måluppfyllelsen lämnas utan bedömning (-), vilket kan ske om underlag för bedömning av måluppfyllelse saknas.

Bedömd måluppfyllelse relateras till kommunens ambitionsnivå inom respektive verksamhetsområde. Det innebär att en röd markering inte behöver innebära låg kvalitet, utan att kvaliteten inte når upp till kommunens angivna ambitionsnivå.

Toleransnivåerna för *delvis uppfyllt* skiftar mellan olika verksamheter. Generellt tillämpas en strikt tolkning, vilket kan innebära att om målet är 80 procent och utfallet 78 procent blir värderingen *delvis uppfyllt*.

Bedömning av måluppfyllelse för kommunens åtta övergripande mål baseras på måluppfyllelse utifrån nämndernas inriktningsmål. Bedömningen baseras även på Danderyds resultat i nationella undersökningar och jämförelser. De externa källor som används är:

- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Öppna jämförelser inom grundskola, gymnasieskola, äldreomsorg, samt socialtjänst
- SKL, Kommunens kvalitet i korthet
- Socialstyrelsens brukarenkäter inom hemtjänst och särskilda boenden
- Statistiska centralbyrån (SCB), Vad kostar verksamheten i din kommun
- Länsstyrelsen i Stockholms län, Livsstilsstudien
- Stockholms Business Alliance, nöjd kundindexmätning
- Svenskt Näringslivs kommunrankning
- Tidningen Fokus rankning av kommuner.

Övergripande mål	Bedömd måluppfyllelse 2017	Mål KF budget 2017
1. Danderyd skall vara en bra och attraktiv kommun att bo och verka i.	●	●
2. Danderyd skall erbjuda sina invånare stor valfrihet i den kommunala servicen utifrån individens önskemål och förutsättningar.	●	●
3. Danderydsborna skall erbjudas en bra och attraktiv service.	●	◆
4. God ekonomisk hushållning skall vara en vägledande princip för all kommunal verksamhet.	●	◆
5. Kommunen skall ge goda förutsättningar för ett varierat utbud av fritids- och kulturaktiviteter.	●	●
6. Företag verksamma i kommunen skall erbjudas ett gott näringslivsklimat.	●	◆
7. Kommunen skall ha låg kommunalskatt.	●	●
8. Danderyds kommun skall ha en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktigt hållbar utveckling.	●	●

Kommunen nådde upp till ambitionsnivån för samtliga åtta övergripande mål och översteg den för tre av målen: service, god ekonomisk hushållning och näringslivsklimat.

I följande avsnitt analyseras måluppfyllelsen för kommunens åtta övergripande mål.

1. Danderyd skall vara en bra och attraktiv kommun att bo och verka i

Målet bedöms vara uppfyllt. Bedömningen baseras på att tre av sex inriktningsmål uppfyllde förväntad nivå och att resterande tre inriktningsmål uppfylldes delvis. Målbedömningen bygger även på att kommunen fick höga resultat i nationella undersökningar och rankingar.

SCB:s medborgarundersökning genomfördes under hösten 2017. Medborgarna gav generellt mycket goda betyg till Danderyd. Kommunen fick högsta resultat av de 131 deltagande kommunerna i två helhetsbedömningar: kommunen som plats att bo och leva på och nöjdheten med kommunens verksamheter. Den tredje helhetsbedömningen mäter kommuninvånarnas nöjdhet avseende möjligheten till inflytande i kommunen. Detta är ett fortsatt utvecklingsområde för kommunen och resultatet för 2017 års mätning var tre procentenheter lägre än 2016. Kommunen ligger fortfarande långt över snittet för deltagande kommuner men har inte längre det högsta värdet av samtliga deltagande kommuner.

I tidningen Fokus årliga ranking av bästa kommun att bo i, placerade sig Danderyd på plats 12 av landets 290 kommuner. Rankningen baseras på 45 variabler, där allt från huspriser och arbetslöshet till bredbandstillgång och antalet sportanläggningar granskas.

2. Danderyd skall erbjuda sina invånare stor valfrihet i den kommunala servicen utifrån individens önskemål och förutsättningar.

Valfriheten var fortsatt god i den kommunala servicen och målet bedöms vara uppfyllt. Bedömningen baseras på att tre av fyra inriktningsmål bedöms vara uppfyllda. Ett inriktningsmål bedöms vara delvis uppfyllt, då inte alla önskemål om placering inom förskoleklass och grundskola kunde tillgodoses fullt ut. Det finns sedan många år tillbaka ett väl utvecklat kundval inom barnomsorg, grundskola och gymnasieskola samt hemtjänst och vård- och omsorgsboende.

Vårdnadshavarna har ett brett utbud av platser att välja på, både i förskola och vad gäller pedagogisk omsorg. Det finns olika inriktningar, samt både små och stora förskolor i fristående respektive kommunal regi. Det finns även möjlighet att välja plats utanför kommunen. Vårdnadshavare kan välja skola i kommunen eller utanför, kommunal eller fristående. Danderyds kommun deltar i den länsgemensamma gymnasierregionen där alla kommuner i Stockholms län samt Gnesta och Håbo ingår. Eleverna i Danderyd kan söka till alla gymnasieskolor i regionen på samma villkor som övriga ungdomar i regionen.

Det finns kundval genom Lagen om valfrihetssystem (LOV) inom hemtjänst och vård- och omsorgsboende. Kundnöjdhet mäts i den nationella brukarundersökningen *Så tycker de äldre om äldreomsorgen 2017*. Andel mycket nöjda/ganska nöjda redovisas nedan inom några områden. Resultatet visade att 86 procent upplevde att de kunde välja hemtjänstutförare samt att 87 procent fick plats på de vård- och omsorgsboende som de önskade.

Område i SCB medborgarundersökning	Danderyd 2015	Danderyd 2016	Danderyd 2017	Snitt 131 kommuner höst 2017	Högsta värde av samtliga 131 kommuner
Kommunen som en plats att bo och leva på (NRI)*	78	79	79	60	79
Kommunens verksamheter (NMI)**	69	69	69	55	69
Inflytandet i kommunen (NII)***	58	56	53	40	55

*Nöjd Region Index

**Nöjd Medborgar Index

***Nöjd Inflytande Index

3. Danderydsborna skall erbjudas en bra och attraktiv service. ●

Målet bedöms vara uppfyllt. Det baserar sig på att tolv av nämndernas 21 inriktningsmål bedöms vara uppfyllda samt att sju inriktningsmål bedöms som delvis uppfyllda. Ett annat skäl var kommunens goda resultat i SCB:s medborgarundersökning. Under 2017 satsade kommunen på att förbättra servicen till medborgarna genom att inrätta ett kontaktcenter samt att utveckla hemsidan och e-tjänster.

Inriktningsmål för specifika verksamheter som förskola, skola och äldreomsorg visade goda resultat och bra kundnöjdhet. Resultatet räckte dock inte för att uppnå kommunens högt ställda krav. Kommunens skolresultat låg alltså i topp i nationella mätningar och nöjdheten bland kommunens medborgare var hög.

Danderyds invånare gav även under 2017 mycket goda betyg i SCB:s medborgarundersökning. De faktorer som mäter nöjdheten med kommunens verksamheter visade att betygsindex för Danderyd var högre än genomsnittet för deltagande kommuner. Det gällde bemötande och tillgänglighet, förskola och skola, omsorg, gator och vägar, kultur- och fritidsanläggningar, miljöarbete, renhållning samt vatten och avlopp. Medborgarundersökningen mäter attityder och är inte en kundundersökning, vilket är viktigt att beakta. Den är dock ett viktigt verktyg för att mäta den allmänna uppfattningen om kommunens verksamhet bland medborgarna.

4. God ekonomisk hushållning skall vara en vägledande princip för all kommunal verksamhet. ●

Sammanvägt bedöms målet vara uppfyllt. Bedömningen av god ekonomisk hushållning väger samman ett verksamhetsperspektiv med ett ekonomiskt perspektiv. Målet innebär att alla verksamheter har ett ansvar för att säkerställa god ekonomisk hushållning inom ramen för sina politiskt beslutade uppdrag.

De fyra områden som bedöms är

- nämndernas inriktningsmål avseende kostnadseffektivitet (grönt)
- nämndernas inriktningsmål avseende förvaltning och utveckling av anläggningar och byggnader så att önskad funktion vidmakthålls över tiden (grönt)
- kommunens ekonomiska resultat i förhållande till finansiella mål (gult)
- jämförelser med andra kommuner (grönt).

De fyra områdena väger lika tungt. I bedömningen vägs även kommunens skattesats in.

Målet *kommunens ekonomiska resultat i förhållande till finansiella mål* bedömdes som delvis uppfyllt. Orsakerna var årets negativa resultat om -16,3 mnkr samt att budgeterade exploateringsintäkter inte inföll, vilket påverkade självfinansieringsgraden av årets nyinvesteringar.

För en mer detaljerad analys av de finansiella målen hänvisas till Ekonomisk och finansiell analys.

5. Kommunen skall ge goda förutsättningar för ett varierat utbud av fritids- och kulturaktiviteter.

Målet bedöms vara uppfyllt. Bedömningen baseras på att sju av åtta inriktningsmål uppfylldes, samt att kommunen fick goda resultat i SCB:s medborgarundersökning.

SCB:s medborgarundersökning är en viktig del i kultur- och fritidsnämndens måluppföljning och ger information om medborgarnas uppfattning om verksamheten. Danderyds resultat för *hur medborgarna ser på idrotts- och motionsanläggningar* blev högre än medelvärdet för övriga deltagande kommuner.

Danderyds invånare har stora möjligheter att aktivt delta i kulturlivet. Närheten till Stockholm bidrar till att medborgarna har mycket goda möjligheter till ett rikt kulturutbud av högsta klass. Lokala kompletteringar av utbudet är Danderydsgården, kulturskolor, hembygdsföreningar, konstutställningar, bibliotek och bibliotekens vänföreningar.

Förutsättningarna för idrott och motion i kommunen är generellt mycket goda. Invånarnas möjlighet att främja god hälsa är också mycket goda. Det finns kommunala och föreningsdrivna anläggningar, sjöisar, strandbad, motions- och ridspår. Dessutom finns ett mycket aktivt föreningsliv i kombination med att anläggningar erbjuds i varje kommunal del.

Inriktningsmålet vad gäller *minskat användande av alkohol, narkotika och tobak bland kommunens ungdomar* bedöms vara delvis uppfyllt. Bedömningen baserades på *Livsstilsstudien* (Stockholmsenkäten) som genomfördes i gymnasiet årskurs två och grundskolans årskurs nio under 2016. Eftersom studien görs vartannat år är resultatet och bedömningen oförändrad sedan 2016. Under 2017 arbetade kommunen för ett ökat samarbete mellan föräldrar, skola och föreningsliv. Ett förebyggande arbete verkar för en attitydförändring på lång sikt.

6. Företag verksamma i kommunen skall erbjudas ett gott näringslivsklimat.

Målet bedöms vara uppfyllt.

Bedömning av måluppfyllelse baseras på nämndernas inriktningsmål, resultatet i SKL:s jämförelseprojekt Kommunens kvalitet i korthet (KKiK) samt på Svenskt Näringslivs ranking, där Danderyd placerades på plats fem av landets 290 kommuner 2017. I bedömningen vägs också kommunens arbete med det lokala näringslivet in.

Mätning av kundnöjdhet sker genom deltagande i Stockholm Business Alliance (SBA) nöjd kundindexmätning. Mätresultatet för 2016 var 72, vilket även var medelvärdet för deltagande kommuner. Resultatet för 2017 blir tillgängligt under våren 2018.

I SKL:s mätning av Kommunens kvalitet i korthet (KKiK) låg Danderyd på första plats bland de deltagande kommunerna. 19,3 företag per 1 000 invånare startades under första halvåret 2017.

De senaste åren har kommunen genomfört regelbundna frukostmöten, föreläsningar och seminarier för Danderyds företagare. En tjänst som näringslivsstrateg tillsattes under 2017. Kommunen förbättrade sin hemsida gällande näringslivsservice och e-tjänster. Danderyds nyföretagarcentrum med gratis rådgivning för att uppmuntra nyetableringar hade fortsatt stor efterfrågan.

7. Kommunen skall ha låg kommunalskatt

Målet bedöms vara uppfyllt.

Danderyds kommun hade landets näst lägsta kommunalskatt med 17,35 kr. Lägst skatt hade Solna stad med 17,12 kr.

8. Danderyd ska ha en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktigt hållbar utveckling.

Målet bedöms vara uppfyllt. Bedömning av måluppfyllelse baseras på inriktningsmålen. Dessa är kopplade till nämndernas arbete inom miljöområdet, där fyra av fem kommungemensamma inriktningsmål bedöms vara uppfyllda. Kommunens miljö i ett bredare perspektiv beskrivs i avsnittet Miljö. Danderyds inriktningsmål fokuserar på frisk luft, friskt vatten, biologisk mångfald, god bebyggd och giftfri miljö. Inriktningsmålen fokuserar även på att de livsmedel som produceras, säljs och på andra sätt hanteras i kommunen ska vara säkra och redliga.

Samtliga av kommunens verksamheter har i uppdrag att arbeta med inriktningsmålen för att gemensamt verka för en god och hälsosam miljö samt för en långsiktigt hållbar utveckling. Verksamheterna arbetar med att utveckla och förändra det som är möjligt inom ramen för deras respektive ansvarsområde. På en kommunövergripande nivå skapas

möjligheter att använda teknik och digitalisering för att effektivisera och minska miljöpåverkan i verksamheternas dagliga arbete. Ett exempel är att förespråka digitala möten som minskar behovet av resande i tjänsten. Andra åtgärder kan vara miljökrav i upphandling av varor och tjänster, att öka andelen ekologiska livsmedel i kommunens skolor och äldreboenden samt att källsortera. Genom tillsyn, information och rådgivning erbjuder kommunen det lokala näringslivet och medborgare kunskap om förändringar för att minska den negativa miljöpåverkan.

Väg- och spårtrafikens miljöpåverkan i Danderyd är en fortsatt prioriterad fråga. Stora delar av kommunen har god luftkvalitet. Bullerpåverkan är huvudsakligen ett problem kring E18, Roslagsbanan samt huvudvägar. Kommunen arbetar långsiktigt med att minska påverkan av luft och buller i projektet centrala Danderyd. Här görs ett programarbete och en åtgärdsvalsstudie för att utreda förutsättningarna för en tunnelförläggning av E18.

Ekonomisk och finansiell analys

En bedömning av Danderyds ekonomiska ställning på kort sikt bör grundas på jämförelser över tid, med föregående år samt med den budget som kommunfullmäktige beslutat.

På lång sikt bör även andra aspekter vägas in, till exempel befolkningstillväxt, bostadsbyggande och anpassning av de kommunala tjänsterna till övriga samhällsförändringar.

En jämförelse med 2016

(Mnkr)	2017-12	2016-12	Förändring mnkr
Verksamhetens intäkter	665,3	826,5	-161,1
Verksamhetens kostnader	-2 269,0	-2 217,1	-51,8
Avskrivningar	-112,2	-104,9	-7,2
Verksamhetens nettokostnader	-1 715,8	-1 495,6	-220,2
Skatteintäkter	2 221,6	2 139,4	82,2
Generella statsbidrag och utjämning	-525,0	-503,6	-21,4
Finansiella intäkter	5,0	17,5	-12,5
Finansiella kostnader	-2,1	-0,1	-2,1
Resultat före extraordinära poster	-16,3	157,7	-174,0
Årets resultat	-16,3	157,7	-174,0

För att kunna göra en relevant bedömning av resultatskillnader mellan åren 2017 och 2016 exkluderas försäljning av mark, så kallade exploateringsintäkter. Dessa uppgick 2016 till 231,4 mnkr, medan de för 2017 stannade på 70 mnkr. Försäljningen är helt knuten till kommunens markexploatering för bostäder, skolor och andra verksamhetsrelaterade anläggningar. Rensat för exploateringsintäkterna, är verksamhetens intäkter i huvudsak oförändrade mellan åren, cirka 595 mnkr. I verksamhetens intäkter ingår flertalet poster som bidrag, hyror och försäljningar. Taxor och avgifter bidrog med närmare 180 mnkr 2017, vilket motsvarade en ökning med 5 procent eller 8 mnkr. Verksamhetens intäkter svarar för delfinansieringen av verksamhetens kostnader. Den huvudsakliga finansieringen sker däremot via skatteintäkter. Kommunalskatteintäkterna ökade med 4 procent, vilket motsvarar 82 mnkr från 2016 till 2017. Generella

statsbidrag inklusive utjämning minskade med lika stor procentsats, vilket motsvarades av cirka 21 mnkr. Sammantaget ökade skatteintäkter inklusive utjämning med 3,7 procent eller cirka 60 mnkr.

Kostnadsökning mellan 2016 och 2017 ska ställas mot ökningen på intäktssidan, framför allt vad gäller skatteintäkternas 3,7 procent. Verksamhetens kostnader inklusive avskrivningar ökade med 2,6 procent eller 60 mnkr. Att löner och sociala avgifter ökade med 3,5 procent eller 29 mnkr gav inte genomslag, eftersom posten köp av huvudverksamhet stannade på 1 procent. Här ligger bland annat konsultkostnader för entreprenader inom fastighet och gata, samt köp av platser inom det sociala området. Summan av övriga kostnader har inte förändrats mellan åren. Ett par undantag är värda att uppmärksamma. Det gäller tillfälligt inhyrd personal som ökat med 30 procent,

vilket motsvarar 3,8 mnkr samt köp av främmande tjänster, en ökning med 13 procent eller 6,7 mnkr. Dessa två poster är starkt knutna till behov av kompetens och personella resurser för att klara verksamheten.

En fortsatt utmaning framöver är kostnaderna för pensioner och avskrivningar. Mellan 2016 och 2017 ökade pensionskostnaderna från 71,2 mnkr till 78,9 mnkr, vilket motsvarar 11 procent. I takt med ökade investeringsbehov ökade avskrivningarna med 7 procent eller 7 mnkr. Åren framöver beräknas dessa kostnader fortsätta att öka. Detta kommer även att få bäring på finansnettot på grund av ökat upplåningsbehov och därmed räntekostnader.

Finansiella intäkter redovisade en engångsförsäljning av anläggning 2016, vilket förklarar skillnaden mellan åren.

Jämförelse med budget 2017

Skatteintäkter inklusive utjämning blev 4,1 mnkr högre än budget. Exploateringsintäkterna inklusive försäljning av anläggningar uppgick till budgeterad nivå, 70 mnkr. Därutöver budgeterades ytterligare exploateringsintäkter, vilka i huvudsak utgjorde det budgeterade överskottet om

105,4 mnkr. För att minimera nyupplåning var dessa medel avsedda att användas till finansiering av kommande investeringar. Dessa intäkter förskjuts till 2018. Den främsta orsaken till underskottet 16,3 mnkr var ökade pensionskostnader. De ökade mer än vad som kunde förutses i de pensionsprognoser som redovisades under året. Dessutom redovisade nämnderna ett underskott om 2,8 mnkr.

Finansiell analys

För att kartlägga och analysera resultat, utveckling och ställning används den finansiella analysmetoden RK-modellen. Den utgår från fyra viktiga finansiella aspekter: det finansiella resultatet, kapacitetsutvecklingen, riskförhållanden samt kontrollen över den finansiella utvecklingen. Varje aspekt analyseras med hjälp av de nyckeltal som finns under respektive rubrik.

Målsättningen är att identifiera eventuella finansiella möjligheter och utmaningar för att klargöra om kommunen följer kommunallagens krav på ekonomisk hushållning.

Fyra aspekter vid finansiell bedömning som mäter:

Begreppsförklaringar till RK-analysen återfinns längst bak i årsredovisningen.

Resultat

Årets resultat blev negativt och uppgick till -16,3 mnkr. Tidigare års överskott utgörs i huvudsak av exploateringsintäkter. Danderyds kommun budgeterar inte med överskott i verksamheten på kort sikt.

Resultatet berodde i huvudsak på ökade pensionskostnader. Dessa ökade mer än vad som kunde förutses i de pensionsprognoser som redovisats under året.

Årets resultat	2017	2016	2015
Årets resultat (mnkr)	-16,3	157,7	37,6
Årets resultat före extraordinära poster (mnkr)	-16,3	157,7	37,6
Underliggande resultat; exklusive jämförelsestörande poster (mnkr)	-16,3	157,7	28,6

Resultat enligt balanskravet

En avstämning mot balanskravet ska göras enligt kommunallagens krav på en ekonomi i balans (KL 8 kapitlet 4 §). Syftet med balanskravet är att en kommun ska visa att den inte lever över sina tillgångar. Det innebär till exempel att realisationsvinster från försäljning av anläggningar inte ska finansiera den löpande driften. Resultatet enligt balanskravet uppgick till -16,3 mnkr.

Kommunallagen anger att om balanskravsresultatet är negativt för ett visst räkenskapsår, ska det regleras under de närmast följande tre åren. Fullmäktige ska anta en åtgärdsplan för hur regleringen ska ske. Beslut om reglering ska fattas senast i budgeten det tredje året efter det år då det negativa balanskravsresultatet uppkom. Enligt kommunallagen får fullmäktige dock besluta att en reglering av ett negativt balanskravsresultat inte ska göras, om det finns synnerliga skäl. Ovanstående innebär att kommunen kommer att behöva budgetera med överskott inom de kommande tre åren för att återställa detta.

Högre skatteintäkter inklusive utjämning jämfört med budget

Kommunens skatteintäkter inklusive utjämning blev 4,1 mnkr högre än budgeterat. Den bidragande orsaken var i huvudsak att slutavräkningen endast blev -4,9 mnkr jämfört med budgeterade -14,2 mnkr 2016. Slutavräkningen reglerar ett förändrat skatteunderlag för riket, vilket fördelas på kommunerna utifrån antal invånare. Kommunen betalade 562,4 mnkr till den kommunala utjämningen 2017, en ökning med drygt 10 mnkr jämfört med 2016. Kommunen får endast 20 procent vid en ökning av kommunalskatteintäkterna. Resterande del går till utjämningsystemet. Kommunens skatteintäkter grundar sig på antalet invånare den 1 november året före bokslutsåret. Den kommunala fastighetsavgiften genererade intäkter om 53,7 mnkr.

Skattesatsen låg kvar på 17,35 kr vilket var samma nivå som 2016. 2017 låg kommunen på andra plats i länet samt riket vad gäller kommunal skattesats. Sett till den totala skattesatsen (inklusive landstingsskatten) placerade sig Danderyd på andra plats i länet med 29,43 kr och en fjärde plats jämfört hela riket.

Exploateringsintäkter och försäljning av anläggningar

De inkomster och utgifter som genereras i exploateringsprojektet Mörby Centrum påverkar kommunens ekonomi avsevärt. Inom ramen för detta projekt erhöll kommunen 2017 en delbetalning om 70 mnkr. Budgeterade försäljningsintäkter och utgifter för övriga exploateringsprojekt 2017 på 65 mnkr netto försenades.

Dessa försäljningsintäkter beräknas i stället förstärka resultatet under kommande år.

Intäkterna ska i ett längre perspektiv täcka samtliga utgifter. Ett positivt kassaflöde kommer därmed kortsiktigt att kunna finansiera kommunens övriga investeringar i exempelvis skolor.

Inga anläggningar såldes under 2017. Kommunen budgeterade en försäljning om 5,0 mnkr för anläggningar.

Nettokostnadsandel	2017	2016	2015
Nettokostnad av skatteintäkter och utjämning (%)	101,1	91,4	98,0
Nettokostnad (exkl. jmf störande) av skatteintäkter och utjämning (%)	101,1	91,4	98,6
Nettokostnad - exploateringsintäkter av skatteintäkter och utjämning (%)	105,3	105,6	104,4
Nettokostnad (exkl. jmf störande) - exploateringsintäkter av skatteintäkter och utjm (%)	105,3	105,6	105,0
Nettokostnadsutvecklingen (%) genomsnitt på fem år	2,5	2,1	2,9
Pensioner av nettokostnaden (%)	4,6	4,8	4,9
Avskrivningar av nettokostnaden (%)	6,5	7,0	6,1

Nettokostnadsandelen uppgick till 101,1 procent. Det innebär att den löpande driften inte till fullo är finansierad med skattemedel och exploateringsintäkter.

Den genomsnittliga (fem års genomsnitt) nettokostnadsutvecklingen för kommunen ökade något jämfört med 2016 och hamnade på 2,5 procent. Att den blev så låg 2016 berodde på en större exploateringsförsäljning.

Pensionskostnadernas andel uppgick till 4,6 procent. Pensionskostnaderna kommer successivt att öka, men tryggas till viss del av att kapital avsatts för att möta framtida pensionsutbetalningar. Avskrivningarnas andel följer investeringstakten som skett över åren.

Investeringsvolym	2017	2016	2015
Investeringsvolym nettoutgifter (mnkr)	259,4	288,1	233,8
Självfinansieringsgrad av årets nyinvesteringar (%)	36,9	91,1	56,3
Investeringsvolym/verksamhetens nettokostnader (%)	15,1	19,3	15,1
Avskrivningar/nettoinvesteringar (%)	43,2	36,4	40,3

Danderyds kommun investerade för 259,4 mnkr. De tre nämnder som omfattades av större investeringsvolym är: fastighetsnämnden, tekniska nämnden och kultur- och fritidsnämnden.

Totalt sett använde kommunen inte hela investeringsbudgeten. Överskottet uppgick till 130,7 mnkr. Störst överskott, 93,4 mnkr, redovisade fastighetsnämnden där avvikelser avser ny-, om- och tillbyggnationer som skjuts framåt i tiden. Nämnderna begärde sammantaget att 65,2 mnkr ombudgeras till 2018.

Självfinansieringsgraden uppgick till 36,9 procent. Investeringsvolymen minskade något jämfört med 2016. Kommunen budgeterade ett målvärde om 50 procent.

Nämnderna inklusive produktionsutskottet och centrala poster

(mnkr)	Budget 2017	Utfall 2017	Avvikelse	Avvikelse (%)
Kommunstyrelsen	-109,0	-106,8	2,2	2,0
-Produktionsutskottet	0,0	-11,6	-11,6	-1,3
Revision	-1,1	-1,1	0,0	0,5
Överförmyndarnämnden	-3,1	-3,0	0,1	3,3
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-8,9	-7,9	0,9	10,5
Byggnadsnämnden	-10,1	-8,5	1,5	15,2
VA-verksamhet och Avfall	0,0	0,0	0,0	0,0
Tekniska nämnden	-91,9	-89,5	2,3	2,5
Fastighetsnämnden	-0,3	9,5	9,8	4,0
Kultur- och fritidsnämnden	-91,4	-89,6	1,8	1,9
Utbildningsnämnden	-852,4	-854,7	-2,3	-0,3
Socialnämnden	-591,9	-599,5	-7,6	-1,3
Nämndernas nettokostnader inkl. avskrivningar	-1 760,0	-1 762,8	-2,8	-0,2

*Procentuell avvikelse beräknas för dessa nämnder på dess bruttokostnader

Nämnderna redovisade ett resultat som var 2,8 mnkr sämre än budget, vilket innebar 0,2 procent av den totala budgetramen om 1 760,0 mnkr. Alla nämnder klarade sig inte inom tilldelade budgetramar. Två nämnder och produktionsutskottet redovisade större avvikelse mot budget.

Fastighetsnämnden redovisade ett överskott om 9,8 mnkr. 2017 hade något varmare temperaturer än ett normalår. Den milda vintern och det långsiktiga arbetet med drifteffektiviseringar medförde 5,0 mnkr lägre driftkostnader för uppvärmning och el. Vinterkostnaderna har en stor påverkan på nämndens resultat och är av naturliga skäl svårt att prognostisera. Nämnden budgeterar med en median för de senaste fem åren. Nämndens kostnader för tillsyn och skötsel av byggnader samt reparationer var 2,9 mnkr samt 2,7 mnkr över budget. En bidragande orsak var att byggåtgärder, kopplade till klimatproblemen i Djurholms slott belastade tillsyn och skötsel med 1,3 mnkr. Detta var inte budgeterat.

Nämndens kapitalkostnader var 7,5 mnkr lägre än budgeterat. Det berodde på att rambudgetar inte nyttjades fullt ut för främst verksamhetsanpassningar samt tillfälliga lokaler och bostäder under 2016 och 2017.

Socialnämnden redovisade ett underskott om 7,6 mnkr, vilket motsvarade 1,3 procent av nämndens totala budgetram. Omsorgen om personer med funktionsnedsättning var det ansvarsområde som visade den största negativa avvikelsen, -15,0 mnkr. Kostnaderna ökade med 12,4 mnkr, eller 9 procent jämfört med 2016. Den stora kostnadsökningen startade under 2016 då antalet vuxna personer i boende med särskild service ökade från 58 till 68 under senare delen av året. Detta påverkade även kostnadsutvecklingen under 2017 med en helårseffekt. Inför år 2018 justerades budgetramen för att kompensera för ökade volymer. En annan större negativ avvikelse finns inom ansvarsområdet Individ- och familjeomsorg som redovisade ett utfall om -9,6 mnkr. Orsaken till underskottet berodde

huvudsakligen på att statsbidraget för mottagandet av ensamkommande barn och nyanlända flyktingar blev lägre än budgeterat. Äldreomsorgen redovisade en positiv avvikelse på 15,0 mnkr. Den största positiva avvikelsen redovisade hemtjänsten med drygt 11 mnkr. Orsaken var lägre volymer och färre utförda hemtjänsttimmar än budgeterat. Biståndshandläggarna har under året i högre grad följt upp att beslutade hemtjänstinsatser fortfarande motsvarar det aktuella behovet för varje person.

Övriga nämnder inklusive produktionsutskottet (beskrivs separat nedan) redovisade ett överskott om sammanlagt 6,6 mnkr. Nämnderna består av kommunstyrelsen, överförmyndarnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, byggnadsnämnden, tekniska nämnden och kultur- och fritidsnämnden. Överskotten kunde framför allt härledas till senareläggning av projekt och vakanta tjänster.

Danderyd har en beställar- och utförarmodell där produktionsutskottet omfattar skol- och omsorgsverksamhet samt kulturskola och ungdomsmottagning i kommunal regi. Produktionsorganisationens resultat visade ett underskott om 11,6 mnkr. Kommunfullmäktige beslutade att avskaffa tidigare produktionsstyrelsen i november 2015. I stället inrättades ett produktionsutskott under kommunstyrelsen från och med januari 2016. Syftet var att anpassa Danderyds kommuns beställar- och utförarmodell till dagens förutsättningar. Den egna produktionen ska därmed få bättre förutsättningar att bli konkurrenskraftig. I förutsättningarna ingår att förtydliga rollerna för beställare och utförare. Därför bildades en ny organisation på förvaltningsnivå.

I jämförelse med bokslutet 2016 försämrades resultatet för kommunstyrelsens produktionsutskott med 5,2 mnkr; från -6,4 mnkr 2016 till -11,6 mnkr 2017.

Förskolorna redovisade ett mindre underskott om 0,6 mnkr, vilket var en förbättring med 0,4 mnkr jämfört med 2016.

Grundskolorna redovisade ett överskott på 2,7 mnkr, vilket innebar en förbättring med 2,9 mnkr jämfört med 2016 då resultatet visade ett underskott på 0,2 mnkr. Generellt för alla enheter inom skolsektorn är att personalkostnaderna ökade mer än uppräkningspengen av skolpengen. Flera av statsbidragen är till för att öka både bemanning och löner. 2017 blev ett år med hög personalomsättning som gjorde att löneglidningen ökade.

Gymnasieskolan redovisade ett mindre underskott om 0,6 mnkr. Gymnasiet arbetade med att balansera de minskade intäkterna på grund av minskat antal elever. Det är dock svårt att kompensera minskningar, då de stora kostnaderna för lokaler och personal ligger fast oavsett antalet elever.

Resultatenheterna inom området vård- och omsorg, boenden, LSS och hemtjänst redovisade ett totalt underskott på 8,6 mnkr, jämfört med ett totalt underskott på 6,8 mnkr år 2016. Vård- och omsorgsboendena redovisade sammanlagt ett underskott på 0,5 mnkr. LSS personstöd redovisade ett överskott på 1,1 mnkr. Hemtjänsten redovisade ett underskott på 9,2 mnkr. Jämfört med 2016 minskade hemtjänstens intäkter med 3,9 mnkr samtidigt som kostnaderna minskade med 0,9 mnkr, vilket gav ett försämrat resultat med 3,0 mnkr. Att intäkterna sjönk berodde främst på att det genomsnittliga antalet biståndsbedömda timmarna per kund sänktes samt på att genomsnittliga antalet kunder minskade något.

Kapacitet

Soliditeten uppgick till 54,4 procent, vilket visade på en stark, långsiktig finansiell handlingsberedskap hos kommunen. Inklusive pensionsåtagandet blev utfallet 33,9 procent. Kommunen har en god soliditet över tid. Om hänsyn tas till att medel särskilt avsatts för att möta pensionsutbetalningar för pensioner intjänade före 1998, blev soliditeten 38,1 procent.

Soliditet	2017	2016	2015
Soliditet (%)	54,4	61,4	59,4
Soliditet inklusive hela pensionsåtagandet (%)	33,9	37,9	32,9
Soliditet inklusive ofinansierat pensionsåtagande (%)	38,1	42,9	38,8
Tillgångsförändring (%)	11,3	8,7	9,7
Förändring av eget kapital (%)	-1,5	12,4	3,6

Finansnetto

Kommunens finansnetto visade ett positivt resultat om 2,9 mnkr.

Finansnetto	2017	2016	2015
Finansiella intäkter (mnkr)	5,0	17,5	7,5
Finansiella kostnader (mnkr)	-2,1	-0,1	-1,6
Finansnetto (mnkr)	2,9	17,4	5,9

Skuldsättningsgrad

På grund av kommunens höga soliditet var skuldsättningsgraden låg.

Skuldsättningsgrad	2017	2016	2015
Låneskuld (mnkr)	596,1	396,1	389,65
Total skuldsättningsgrad (%)	45,6	38,6	40,6
- varav avsättningsgrad (%)	7,0	6,9	6,8
- varav kortfristig			
skuldsättningsgrad (%)	13,9	17,1	14,5
- varav långfristig			
skuldsättningsgrad (%)	24,7	14,6	19,3

Pensionsskuld

Strukturen på pensionsskulden för ansvarsförbindelsen innebar att utbetalningarna blir relativt konstanta fram till år 2025, för att därefter avta. Kommunen avsatte även kapital för detta ändamål. För pensioner intjänade efter 1998 görs avsättningar i balansräkningen. Dessa beräknas öka med i snitt 15,2 miljoner inklusive löneskatt per år (pensionsbolaget KPA:s prognos). Prognosen sträcker sig fram till och med år 2022.

Den del av pensionskostnaderna som belastar verksamheterna kostnadsförs via en schablon, det så kallade personalomkostnadspålägget som räknas fram av SKL. Schablonen täcker inte de faktiska kostnaderna. Differensen som uppstår belastar finansförvaltningen som därmed fått bära en kostnad på 52,6 mnkr att jämföra med budgeterat 42,7 mnkr. Kommunen visste redan vid delåret och vid tredje kvartalet i september att differensen mot kostnadsschablonen skulle bli högre än budgeterat och höjde prognosen till 45,8 mnkr. En analys av utfallet visar att differensen påverkats i högre grad än beräknat. Detta beror i hög grad på den förmånsbestämda ålderspensionen, vilken innebär pensioner som utgår på inkomstbelopp över 7,5 basbelopp 2017 (41 359 kronor). Den största bidragande orsaken till att differensen för Danderyds kommun blivit större är bland annat att en större andel av lärarkollektivet nu inryms i denna efter de senaste årens lärarlönesattningar.

Pensionsskuld	2017	2016	2015
Avsättning pensioner (mnkr)	182,5	161,4	147,2
Pensionsförpliktelser äldre än 1998 (mnkr)	534,9	553,6	571,7
Total pensionsskuld (mnkr)	717,4	715,0	718,9

Finansiella tillgångar och skulder

Kommunen har dels en föreskrift för kommunens medelsförvaltning, upplåning och leasing; dels en placeringspolicy för förvaltningen av medel avsatta för pensionsförpliktelser.

Kommunens likvida medel ska placeras så att god avkastning uppnås med beaktande av betalningsberedskap och betryggande säkerhet. Det finns också begränsningar i vilka placeringsformer som får användas och placering får endast ske inom Sverige.

När det gäller upplåning och finansiering ska det ske på det förmånligaste sättet för kommunen, med bedömd ränteförväntan och löptid som grund och lämpliga belopp. Upplåning ska i första hand ske i svenska kronor. Här finns också begränsningar i vilken form upplåning får ske.

Placeringspolicyn preciserar strategiska beslut kring den långsiktiga förvaltningen av medel avsatta för pensionsförpliktelser. Här beskrivs bland annat ansvarsfördelning, tillåtna tillgångsslag samt uppföljning och rapportering. De två övergripande målen är att uppnå en god avkastning med betryggande säkerhet samt att uppnå en jämn och förutsägbar utbetalning av pensionskapitalet över tid.

Upplåningens förfallostruktur 2017 redovisas i tabellen nedan. Kommunens låneportfölj ökade eftersom 200 mnkr nyupplånades. Detta skedde inom ramen för investeringar. För Djursholms AB, som ingår i koncernen, har ingen förändring skett förutom att förfallotiden förändrades till 1 år.

Uppgifter om lån i banker och kreditinstitut	Koncern		Kommun	
	2017	2016	2017	2016
Genomsnittlig ränta (%)	1,0	0,8	1,0	0,8
Genomsnittlig räntebindningstid	3,7	3,4 år	4,8 år	3,2 år
Lån som förfaller inom (belopp i mnkr)				
1 år	57,2	101,0	0,0	100,0
2-3 år	396,1	56,0	396,1	0,0
3-5 år	200,0	296,0	200,0	296,0
Total	653,3	453,0	596,1	396,0

Externa medelsförvaltningen

I maj 1998 avsatte kommunen 300 mnkr av intäkterna från försäljningen av Danderydsbostäder för extern långsiktig kapitalförvaltning. Syftet är att via kapitalet och avkastningen i första hand täcka kommunens åtaganden för pensioner intjänade före 1 januari 1998.

Enligt kommunens placeringspolicy för långsiktig medelsförvaltning ska tillgångarna förvaltas på ett sådant sätt att dessa matchar delar av pensionsskulden. Riskspridningen ska vara god mellan de olika tillgångsslagen för att på så sätt säkerställa en bra diversifiering.

Kapitalet är placerat i Cliens Mixfond Sverige B som är en aktivt förvaltd blandfond med etiskt placeringsreglemente. Fonden består av svenska räntebärande papper samt svenska och nordiska aktier. Exponeringen består av som minst 25 procent aktier och som mest 75 procent aktier, vilket allokeras med fokus på att begränsa nedsiderisken. Fondens genomsnittliga årsavkastning 2017 uppgick till 9,9 procent jämfört med index 6,6 procent.

Avkastningen 2017 blev 6,1 mnkr eller 4,2 procent mot ett index om 4,3 procent. Ackumulerad avkastning från starten 2014 resulterade i 45,5 mnkr eller 30,7 procent mot ett index om 17,36 procent.

Ett uttag om 13,3 mnkr gjordes i slutet av 2017 för att täcka delar av pensionsutbetalningarna enligt placeringsreglementet. Marknadsvärdet uppgick efter uttaget till 135,9 mnkr per 31 december 2017. Kommunens driftsbudget för uttag till pensioner belastades med 19,5 mnkr.

Vid utgången av december var fördelningen i Cliens Mixfond 62 procent aktier och 36 procent räntebärande. 2 procent bestod av kassa och upplupen ränta. Bokfört värde uppgick till 109,2 mnkr per 31 december 2017.

Sammantaget var avkastningen positiv under 2017 men Cliens Mixfond presterade något under index.

Risk

Likviditet	2017	2016	2015
Likvida medel (mnkr)	134,0	99,6	52,3
Balanslikviditet (%)	139,6	100,0	125,6
Rörelsekapital (mnkr)	144,0	0,1	80,6

Balanslikviditeten om 139,6 procent innebar att kommunens beredskap att kunna betala skulder ur ett kort och medellångt perspektiv var god.

Djursholms AB påverkade inte koncernens resultat nämnvärt.

Borgensåtaganden och koncernens resultat	2017	2016	2015
Koncernens resultat (mnkr)	-15,7	175,8	35,4
Kommunens borgensåtaganden (mnkr)	115,1	119,9	115,0

Kommunens borgensåtagande minskade något eftersom borgenärerna amorterade. Bedömningen är att borgensåtagandet innebär en förhållandevis låg risk ställt mot kommunens finansiella ställning.

Kontroll

Budgetföljsamhet och prognossäkerhet	2017	2016	2015
Budgetavvikelse: resultat före extraordinära poster (mnkr)	-121,6	63,5	111,6
Budgetavvikelse: nämnder och produktionsstyrelsen (mnkr)	-2,8	-8,4	12,2

Budgetavvikelsen på totalt -121,6 mnkr berodde främst på budgeterade exploateringsintäkter som uteblev och sköts fram till 2018. Avvikelsen berodde även på en större post i Mörby Centrumprojektet där enbart en delbetalning bokfördes 2017. Kommunen arbetar för att skapa en bättre förutsägbarhet vad gäller exploateringsredovisningen och därmed få ökad kontroll. Nämndernas och produktionsutskottet budgetavvikelse om -2,8 mnkr motsvarade 0,2 procent.

Nämndernas prognossäkerhet (mnkr)	Prognos jun 2017	Prognos sep 2017	Utfall 2017	Avvikelse utfall - prognos september
Kommunstyrelsen	-109,1	-108,4	-106,8	1,6
-Produktionsutskottet	-7,3	-8,3	-11,6	-3,2
Revision	-1,1	-1,1	-1,1	0,0
Överförmyndarnämnden	-3,4	-3,2	-3,0	0,2
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-8,7	-8,0	-7,9	0,1
Byggnadsnämnden	-10,1	-9,2	-8,5	0,7
VA, avfalls-verksamhet	0,0	0,0	0,0	0,0
Tekniska nämnden	-91,9	-91,9	-89,5	2,3
Fastighetsnämnden	9,0	11,9	9,5	-2,4
Kultur- och fritidsnämnden	-91,4	-90,8	-89,6	1,2
Barn- och utbildningsnämnden	-858,8	-855,9	-854,7	1,2
Socialnämnden	-608,9	-607,7	-599,5	8,2
Nämndernas nettokostnad drift inklusive avskrivning	-1 781,6	-1 772,6	-1 762,8	9,8
Avgår internränta	58,0	58,0	28,6	-29,4
Nämndernas nettokostnad	-1 723,6	-1 714,6	-1 734,2	-19,6

Prognosavvikelsen på 9,8 mnkr som motsvarade 0,56 procent innebar att kommunen hade förutsättningar att anpassa sig till förändringar under 2017. Jämfört med utfall per nämnd gick prognoserna i rätt riktning, men försiktigare än det reella utfallet. Det betyder att det finns en förbättringspotential beträffande prognosarbetet.

Sammanfattning av finansiella analysen och en bedömning av god ekonomisk hushållning

På kort sikt klarar sig Danderyds kommun bra. Kommunen kan något enstaka år tillåtas att gå med förlust på grund av hög soliditet. Likviditeten är generellt god, men fluktuationen är stor mellan in- och utbetalningar inom månader och år. Det låga ränteläget har gjort det möjligt att begränsa nyupplåning genom att nyttja kommunens checkkredit.

Även låga, årliga överskott klarar normala investeringsvolymerna och en modest upplåningsvolym. Avskrivningsnivåerna är fortfarande förhållandevis låga och ryms därmed i driftbudgeten. Nettokostnadsandelen kan på kort sikt stärkas av intäktssidan med reavinster från försäljning av exploateringsmark samt exploateringsfastigheter.

Kommunen klarade inte målet om 100 procent eller något under. Danderyd har god förmåga att betala skulder ur ett kort och medellångt perspektiv.

På lång sikt är inte resultatet eller överskottet från skatteintäkterna tillräckliga för att kunna finansiera större investeringsvolymerna. Nyupplåning kommer fresta på driftsbudgeten vid högre räntenivåer. Utrymmet i budgeten är begränsat för att rymma ökade lönekrav och kostnadsökningar på grund av högre kompetenskrav. Med en högre investeringsnivå och efter införande av komponentavskrivning kommer andelen avskrivningar av kommunens driftbudget att öka. Nämnderna lägger sedan tidigare säkra prognoser. En viss försiktighet kunde noteras i juniprognosen i förhållande till utfallet. Produktionsutskottets prognoser varierade under året men låg i förhållande till omsättningen endast på 0,7 procent. I ett längre perspektiv kommer kommunen att utsätta sig för större finansiella utmaningar. Med höga marknadsvärden bör bostadsbyggnadsprojekten projektera snarare ses som en möjlighet än ett risktagande.

God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning är ett av kommunens övergripande mål. Den sammantagna bedömningen är att Danderyds kommun följer kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning. Fyra områden har bedömts och väger lika tungt. I bedömningen har också kommunens skattesats vägts in.

De fyra områden som bedöms är

- nämndernas inriktningsmål avseende kostnadseffektivitet ●
- nämndernas inriktningsmål avseende förvaltning och utveckling av anläggningar och byggnader så att önskad funktion vidmakthålls över tiden ●
- kommunens ekonomiska resultat i förhållande till finansiella mål ◆
- jämförelser med andra kommuner ●.

Nedan följer en fördjupad beskrivning av måluppfyllelsen.

Nämndernas inriktningsmål avseende kostnadseffektivitet ●

I Danderyds kommun innebär god ekonomisk hushållning att verksamheterna bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt. Till kommunens övergripande mål har därför ett inriktningsmål knutits till kostnadseffektiv verksamhet, vilket är gemensamt för alla nämnder. I bedömningarna väger kommunen in resurser, resultat i förhållande till mål, volymer och prestationer samt jämförelser med andra kommuner, alternativt den egna verksamheten över tid. Alla nämnder bedömde att deras verksamheter sammantaget bedrevs på ett kostnadseffektivt sätt.

Nämndernas inriktningsmål avseende förvaltning och utveckling av anläggningar och byggnader så att önskad funktion vidmakthålls över tiden ●

Förvaltning, utveckling och underhåll av kommunens anläggningar planeras långsiktigt.

De nämnder som hade mål för förvaltning och utveckling av anläggningar var fastighetsnämnden, kultur- och fritidsnämnden och tekniska nämnden. Alla nämnder bedömde att målet uppnåddes. VA-verksamheten bedömde att målet delvis uppnåddes.

Kommunens ekonomiska resultat i förhållande till finansiella mål ◆

Finansiella mål	Kort sikt	Lång sikt	Utfall	Bedömning
	0–3 år	3–5 år		
Resultat (mnkr)	> 0	> 2	-16,3	◆
Resultat enligt balanskravet (mnkr)	> 0	> 0	-16,3	◆
Genomsnittlig nettokostnadsutveckling (%)	<3,2	<3,0	2,5	●
Soliditet (%)	55	55	54,4	●
Soliditet inklusive pensionsåtaganden (%)	33	33	33,9	●
Självfinansieringsgrad av årets nyinvesteringar (%)	50	50	36,9	■
Nettokostnadernas andel av skatteintäkterna (%)	100	98	101,1	■

Kommunens ekonomiska resultat i förhållande till finansiella mål bedömdes som delvis uppfyllt. Orsakerna var det negativa resultatet om -16,3 mnkr samt att budgeterade exploateringsintäkter inte inföll. Detta påverkade självfinansieringsgraden av nyinvesteringar.

Jämförelser med andra kommuner ●

Jämförelser med andra kommuner finns med för att komplettera övriga områden, där måluppfyllelse bedöms mot kommunens egna ambitionsnivåer.

En del av bedömningen avser mått på kostnadseffektivitet inom grund- och gymnasieskola enligt SKL:s Kommunens kvalitet i korthet. Vad beträffar grundskola gick

kommunen från sjunde till fjärde plats i riket. När det gäller kostnadseffektiviteten inom gymnasieskolan hamnade kommunen på sextonde plats för utvalt mått.

En annan del av bedömningen grundas på SCB:s beräkning av avvikelser från standardkostnaden. I det statliga systemet för kostnadsutjämnning beräknas en standardkostnad för varje verksamhet i kronor per invånare för respektive kommun. Standardkostnaden är den kostnad som kommunen skulle ha om verksamheten bedrevs på en genomsnittlig avgifts-, ambitions- och effektivitetsnivå med hänsyn till kommunens egna strukturella faktorer enligt kostnadsutjämnningen. Danderyds kostnadsnivå var lägre än standardkostnaden inom alla verksamheter utom äldreomsorg, som låg 2,9 procent högre än standardkostnaden.

Kommunens intressen och delägarskap

Förutom det helägda bolaget har kommunen intressen i följande bolag eller kommunalförbund:

Storstockholms Brandförsvarsförbund (org nr 222000–0356) 2,6 procent

Käppalaförbundet (org nr 222000–0117) 7,5 procent

Norrvatten (org nr 222000–0158) 8,1 procent

AB Vårlyjus (org nr 56485–4791) 1,3 procent

Roslagsvatten AB (org nr 556142–2394) 0,6 procent

Söderhalls Renhållningsverk AB (org nr 556197–4022) 10,0 procent

Storstockholms Brandförsvarsförbund, SSBF, övergick 2013 till att ledas av en direktions i stället för förbundsfullmäktige och en förbundsstyrelse. Resultatet 2017 uppgick till 10,5 mnkr.

Intern kontroll

Resultat av genomförd internkontroll 2017

Kommunledningskontoret konstaterade att samtliga nämnder följde upp sina interna kontrollplaner för 2017. Planerna grundas på risk- och väsentlighetsanalyser.

Av redovisningarna framgår vilka granskningsområden som visar på avvikelser.

Eftersom brister visades år 2016 beslutades att det i alla nämnders interna kontrollplaner 2017 ska finnas med att *avtalsägare löpande ska följa upp ingångna avtal*. Upphandlingsenheten tog fram en mall för detta. I mallen framgår vad som ska följas upp och hur frekvent, där annat inte framgår av avtalet. Uppföljningen ska dokumenteras och utrymme för detta finns under respektive uppföljningsområde. Samtliga uppföljningar ska förvaras i diariesystemet tillsammans med avtalet och andra tillhörande dokument. Ingen riskanalys har behövts göras. Bedömningen är att alla nämnder har god kontroll beträffande sina avtal men att det finns brister i kontrollen. Kommunledningskontoret kan konstateras att ett systemstöd för att underlätta uppföljningen i dagsläget saknas.

Vad gäller förtroendekänsliga poster antog kommunen ett nytt styrdokument *Regler för att undvika mutor och korruption samt regler för representation*. Samtliga anställda i kommunen gick igenom dokumentet vid arbetsplatsträff, APT eller motsvarande under 2017.

Personal

Danderyds kommun strävar efter att vara en attraktiv arbetsgivare som attraherar nya medarbetare och motiverar de som redan finns i organisationen. I kommunen arbetar cirka 1 700 medarbetare inom många olika befattningar. Det gemensamma målet är att ge invånarna i Danderyd bästa möjliga service och omsorg. Skolan är det största

verksamhetsområdet och sysselsätter cirka hälften av medarbetarna i kommunen.

Personalstatistiken avser månadsavlönade medarbetare under 2017 om inget annat anges. Strukturen för statistiken är baserad på den organisation som gällde fram till september 2017.

Anställda

Månadsavlönade december 2017

	Antal personer 2017	Antal personer 2016	Antal årsarbetare 2017	Antal årsarbetare 2016	Medelålder 2017
Kommunledningskontor	105	96	103,4	93,7	44,9
Produktionskontor	1 312	1 359	1 210,6	1 248,3	46,5
Produktionsledning	7	11	6,8	9,5	52,1
Förskolor	195	204	187,7	196,3	45,6
Ungdom och skola	843	862	778,6	791,3	46,2
Vård och omsorg	268	284	237,6	251,2	47,7
Socialkontor	118	116	112,9	113,1	44,6
Utbildnings- och kulturkontor	84	74	79,1	67,9	48,5
Miljö- och stadsbyggnadskontor	34	32	32,9	31,2	43,2
Tekniska kontoret	46	43	45,7	42,6	42,7
Totalt	1 694	1 716	1 584,5	1 596,7	46,2

En mindre differens finns mellan totalsumman på antal personer i jämförelse med manuell summering av siffrorna. Differensen grundar sig på personer som innehar flera befattningar i kommunen.

	Antal personer 2017	Könsfördelning (%) 2017	Könsfördelning (%) 2016
Kvinna	1 277	75,4	75,7
Man	417	24,6	24,3
Totalt	1 694	100	100

Könsfördelning utifrån juridiskt kön. Skillnaden jämfört med 2016 var marginell.

Personalomsättning

Personalomsättningen definieras som antal tillsvidareanställda som slutat på egen begäran, dividerat med medelantalet anställda under 2017. Personalomsättningen ökade något jämfört med 2016.

	Snittanställda ackumulerat 2017	Personalomsättning (%) 2017	Personalomsättning (%) 2016
Kommunledningskontor	91,6	5,5	3,8
Produktionskontor	1 178,9	15,2	14,3
Produktionsledning	8,9	33,9	0,0
Förskolor	180,5	12,7	14,8
Ungdom och skola	737,6	15,1	14,5
Vård och omsorg	252,0	16,7	13,6
Socialkontor	98,8	16,2	15,1
Utbildnings- och kulturkontor	69,4	10,1	5,4
Miljö- och stadsbyggnadskontor	26,8	7,5	3,7
Tekniska kontoret	39,6	10,1	25,2
TOTALT	1 505,2	14,1	13,4

Den stora procentuella ökningen inom produktionsledningen berodde på att det var få medarbetare i den gruppen.

Pensionsprognos

Under 2017 gick 31 personer i pension. Antalet medarbetare som kommer att fylla 65 år ser ut enligt följande:

2018 – 24 medarbetare

2019 – 30 medarbetare

2020 – 33 medarbetare.

Åldern då medarbetarna väljer att gå i pension varierar. Cirka 6 procent av kommunens tillsvidareanställda fyller 65 år inom de tre kommande åren. De blivande 65-åringarna finns inom alla verksamheter. Det blir tydligast inom de verksamheter där de flesta medarbetarna finns: skola, förskola samt vård och omsorg. Det är endast omkring 2 procent (av en total personalomsättning om 14 procent) som drivs av pensionsavgångar.

Arbetsgivarvarumärket

Ett projekt kring kommunens arbetsgivarvarumärke påbörjades 2016 och fortsatte under 2017. År 2017 antog Danderyds kommun en vision:

Sveriges bästa kommun att leva, bo och verka i. Danderyd möter invånarnas behov genom hela livet. Här kombineras den moderna trädgårdsstaden med hållbar stadsmiljö. Kommunens utveckling kännetecknas av engagemang och delaktighet.

Till visionen hör strategier där den ena är direkt kopplad till medarbetarna:

En attraktiv arbetsgivare ger möjligheter för medarbetare och chefer att utvecklas.

Ledarskap

Ledarskapet är centralt för kommunen vad gäller styrning mot verksamhetens mål. Danderyd behövde skapa en gemensam referensram för chefs- och ledarfrågor samt för att främja samverkan mellan kommunens olika verksamheter.

Under hösten 2017 startade ett chefs- och ledarutvecklingsprogram för kommunens samtliga chefer. Programmet drivs som ett projekt och utgår ifrån kommunens vision och strategier, samt från chefsdokumentet Att vara chef och ledare i Danderyds kommun. Detta dokument är en övergripande roll- och uppdragsbeskrivning som tydliggör förväntningarna på kommunens samtliga chefer.

Projektets mål är att göra en bas för fortsatt värdegrundarbete. Målet uppnås genom att genomföra chefs- och ledarutvecklingsprogrammet för alla kommunens chefer inom områdena individuell ledarutveckling, ledarutveckling i grupp samt utbildning i kommunens styr- och stödfunktioner.

Programmet kommer att pågå under hela 2018. De övergripande syftena är att:

- Skapa en individuell utveckling och stärka respektive chef genom ökad medvetenhet om styrkor och utvecklingsområden.
- Ge chefer förutsättningar att stärka sitt ledarskap genom att tillsammans med andra chefer utveckla kunskap och ge verktyg avseende ledarskap, medarbetarskap, forma och leda grupper, se kommunikation och samtalets betydelse i ledarskapet samt att leda och genomföra förändring.
- Skapa en gemensam referensram, plattform och ett gemensamt språk för kommunens alla chefer.

Löner

Lönestrategiska gruppen, som är ett utskott till ledningsgruppen, fortsatte att omvärldsbevaka och analysera löner, såväl internt som externt. Gruppen gav även förslag till eventuella lönesatsningar under kommande år. Skolledare föreslogs som satsning för 2017.

De kommunövergripande lönekriterierna började att gälla 1 april 2015. Förankringen av lönekriterierna ute i verksamheten är viktig, dels för att fullgöra gällande löneavtal i kollektivavtalet, dels för att utgöra grunden i verksamhetsutvecklingen så att målen uppnås. Genom att arbeta fram arbetsplatspecifika mål och därefter bryta ner dem till individuella mål – som i sin tur kopplas till lönekriterierna – skapas förutsättningar för medarbetarna att nå uppsatta mål. Därmed kan de bidra till verksamhetsutveckling och

får möjlighet att påverka den egna löneutvecklingen samt öka förståelsen för lönesättning.

Ett nytt stöddokument för medarbetarsamtal togs fram våren 2015 och reviderades hösten 2016. Dokumentet är ett stöd till chefer och medarbetare för att säkerställa kvaliteten i samtalen som kopplas till lönekriterier och till de nya OSA-målen som kom 2016 (Arbetsmiljöverkets föreskrift: Organisatorisk och social arbetsmiljö, AFS 2015:4).

Arbetet med att utveckla och kvalitetssäkra löneöversynsprocessen fortsatte; till exempel med att kvalitetssäkra interna processer och överläggningar samt avstämningar med samtliga 20 fackliga organisationer. Stödmaterial i form av riktlinjer och anvisningar inför löneöversynsprocessen togs fram. Under senhösten och vintern 2017/2018 genomfördes verksamhetsanpassade, individuella dialogmöten med samtliga 110 chefer. Syftet var att diskutera och kvalitetssäkra hela löneöversynsprocessen. Dialogen innehöll lönekriterier, medarbetarsamtal, lönestruktur, löneöversynsprocess och lönesamtal. Detta ökar sambandet och den röda tråden mellan processerna och på så vis kvalitetssäkras processen ytterligare.

De årliga återkommande utbildningsinsatserna i medarbetarsamtal och individuell lönesättning genom lönesamtal, riktas både till nya chefer och chefer som önskar mer kunskaper inom ämnet. Båda utbildningarna är väldigt uppskattade och har högt deltagarantal, vilket är mycket positivt.

Arbetsmiljö

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Danderyds kommun arbetar systematiskt med arbetsmiljön och alla verksamheter gör årligen handlingsplaner för risker och brister. De risker som identifierats på en kommunövergripande nivå är upplevd arbetsbelastning och stress bland medarbetarna, samt en ökning av hotfulla situationer i arbetet. Brister i arbetsmiljön identifierades också inom vissa verksamheter som har problem med fukt och ventilation i lokalerna.

Alla chefer erbjuds årligen arbetsmiljöutbildning, där den organisatoriska och sociala arbetsmiljön har en

central roll. Det är angeläget att kommunen åtgärdar upplevd arbetsbelastning och stress, samt den ökade trenden mot hotfulla situationer. En viktig del av arbetsmiljön är tillfredställande arbetslokaler som ska anpassas för att undvika ohälsa.

Handlingsplaner för det systematiska arbetsmiljöarbetet presenteras årligen för centrala arbetsmiljökommittén samt kommunstyrelsen.

Under 2017 införde kommunen ett incidentrapporteringssystem för anmälan och utredning av arbetsskador och tillbud. Resultatet av rapportering kommer att synas i bokslutet för 2018.

Sjukfrånvaro (%)

Ålder	Män 2017	Män 2016	Kvinnor 2017	Kvinnor 2016	Totalt 2017	Totalt 2016
0-29 år	5,8	5,8	5,5	4,9	5,6	5,3
30-49 år	2,9	4,1	6,6	6,8	5,6	6,1
50 år -	4,7	5,1	6,1	6,3	5,8	6,0
Totalt	4,0	4,7	6,2	6,4	5,7	6,0
Varav långtids-sjukfrånvaro	38,6	38,9	47,9	42,5	46,3	4,1

Sjukfrånvaron sjönk totalt från 6,0 procent (2016) till 5,7 procent år 2017. Enligt tabellen ovan steg sjukfrånvaron endast i gruppen *kvinnor i åldrarna 29 år eller yngre*.

Långtidsjukfrånvaron ökade, framför allt för kvinnorna. Med långtidsfrånvaro menas sjukfrånvaro i mer än 59 dagar.

Sjukfrånvaro (%)	2017	2016
Kommunledningskontor	3,6	3,9
Produktionskontor	6,2	6,5
<i>Produktionsledning</i>	0,7	1,6
<i>Förskolor</i>	8,9	8,1
<i>Ungdom och skola</i>	4,7	5,4
<i>Vård och omsorg</i>	9,3	8,9
Socialkontor	4,4	5,2
Utbildnings- och kulturkontor	3,9	4,3
Miljö- och stadsbyggnadskontor	2,4	4,0
Tekniska kontoret	5,1	2,6
TOTALT	5,7	6,0

Två verksamheter hade betydligt högre sjukfrånvaro än genomsnittet: förskolor samt vård och omsorg. Det fanns dock variationer både mellan arbetsplatser och yrkesgrupper.

Hälsa och friskvård

Erbjudandena om friskvårdsbidrag, kostnadsfria motionspass och externa motionslopp till medarbetarna fanns kvar under 2017. Totalt nyttjade 895 månadsavlönade medarbetare friskvårdsbidraget, vilket var en mindre nedgång från föregående år som motsvarade 43 procent av totalt antal månadsavlönade under 2017. Motsvarande siffror för 2016 var 911 månadsavlönade, det vill säga 43,9 procent. Uttag av friskvårdsbidrag skiljde sig mellan kommunens verksamheter där exempelvis förvaltningskontor hade högst nyttjandegrad på 54,8 procent jämfört med vård- och omsorgsverksamheter. Inom bildnings- och omsorgsförvaltningen valde 34,5 procent av månadsavlönad personal att nyttja bidraget under 2017. En anledning till skillnaden mellan verksamheterna kan vara tillgänglighet till information om förmånen och hur medarbetare tar del av den. Friskvård erbjöds också till rabatterat pris hos ett antal externa aktörer. En utredning kring friskvårdssystem påbörjades och kommer att fortsätta under 2018, med målsättning att införas till årsskiftet 2019. Ett förslag om policy för rökfri arbetstid inleddes och kommer att fortlöpa under 2018.

Företagshälsovård och personalstöd

Kommunens avtal med personalstöd från Falck Healthcare förlängdes med ytterligare ett år. Personalstödet är anonymt, gratis för medarbetarna och öppet dygnet runt. Vägledning ges inom psykosociala, privatjuridiska och ekonomiska frågeställningar. Nyttjandegraden uppgick till 6 procent av alla anställda. Stödet efterfrågades relativt jämnt mellan arbetsrelaterade respektive privatrelaterade ärenden.

Avtal med företagshälsovården Helsa löper ut under 2018 och ny upphandling påbörjas under våren.

Medarbetarundersökning

En medarbetarundersökning som görs vartannat år genomfördes 2017. Medarbetarna gav högt betyg vad gäller förtroendet för närmaste chef, respekt för allas lika värde och att chefer upplevs behandla kvinnor och män lika. Ett stort antal medarbetare tycker att det är roligt att gå till arbetet, känner sig motiverade och upplever sig medverka till att utveckla verksamheten. Kommunen behöver arbeta med att förebygga stress enligt analysen som genomfördes i samband med det systematiska arbetsmiljöarbetet. Medarbetarundersökningen utgjorde en del av kartläggningen.

Medellön

Medellönen avsåg tillsvidareanställda medarbetare den 1 november 2017.

(kr)	1 nov 2017	1 nov 2016	Förändring i kr	Förändring i procent
Kvinnor	33 989	32 836	1 153	3,51
Män	34 136	33 088	1 048	3,16
Totalt	34 023	32 893	1 130	3,43

Lönerna ökade med 3,43 procent, jämfört med budgeterade 2 procent.

Heltidsresan

Enligt huvudöverenskommelse mellan Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Kommunal ska arbetsgivare aktivt arbeta för att tillsvidareanställning på heltid blir norm vid nyanställning och att redan anställda medarbetare ska arbeta heltid i högre utsträckning än idag. Danderyds kommun ska som arbetsgivare ta fram en partsgemensam plan med Kommunal för hur andelen medarbetare som arbetar heltid ska öka. Arbetet med en heltidsplan påbörjades under vintern 2017 genom ett delunderlag som är grunden för fortsatt arbete under 2018. Planen ska stämmas av årligen fram till den 31 maj 2021 och fungera som utgångspunkt för ökat heltidsarbete i organisationen.

Personalkostnader

	2017	2016
Löner	584 861 526 kr	563 132 970 kr
Sjuklön	8 873 314 kr	9 350 433 kr

Kommunens kostnader för sjukfrånvaro består inte bara av sjuklönen utan även kostnader för vikarier, produktionsbortfall och andra störningar i verksamheten.

Miljö

DANDERYDS KOMMUNS ÖVERGRIPANDE MILJÖARBETE 2017

Under 2017 stärktes möjligheten att verka för miljömässigt bra val. Ett exempel är att lagen om offentlig upphandling (LOU) uppdaterades, vilket gör det lättare att ställa miljö- och etiska krav vid upphandling. En indikator för det framgångsrika miljöarbetet är att Danderyd rankades på plats 26 av 290 i Aktuell Hållbarhets kommunrankning, vilket är kommunens bästa resultat hittills.

Danderyds övergripande mål inom miljöområdet är att verka för en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktigt hållbar utveckling. Kommunen beslutade att anta visionen Danderyd – Sveriges bästa kommun att leva, bo och verka i. Av visionen framgår även att kommunen kombinerar den moderna trädgårdsstaden med hållbar stadsmiljö.

Kommunorganisationens miljöarbete utgår från Danderyds miljöprogram. Redovisningen av vad som genomfördes under år 2017 följer miljöprogrammets fem fokusområden; Frisk luft, Friskt vatten, Biologisk mångfald, God bebyggd miljö och Giftfri miljö.

FRISK LUFT

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att begränsa utsläppen av växthusgaser och luftföroreningar.

Trafiken från framför allt E18 gav betydande negativ påverkan på miljön genom luftföroreningar, klimatpåverkan och buller. Vid E18 överskreds miljökvalitetsnormerna för luft vad gäller partiklar och kvävedioxid. Mätning av luftkvaliteten påbörjades vid utvalda skolor i närheten av vägen.

Inom klimatområdet låg fokus på att implementera Danderyds klimat- och energistrategi. Energianvändningen i kommunens lokaler minskade med 3 procent jämfört med 2016. Fossilbränsleanvändningen minskade med drygt 30 procent under 2017 jämfört med 2015 och är nu nere på 4 procent. Utifrån nuvarande trend är målet om en fossilbränsleoberoende kommunorganisation till år 2020 inom räckhåll.

Flera åtgärder genomfördes för att driva på klimatarbetet. En solcellsanläggning färdigställdes på Fribergaskolan, vilket innebär att kommunen nu har tre solcellsanläggningar med en installerad effekt på nästan 50 kW. Kommunen deltog i informationsaktiviteter för att stödja privatpersoner och företagare att minska klimatpåverkan. Ett par exempel är projektet Fixa laddplats som riktar sig till bostadsrättsföreningar som vill installera laddplatser och insatsprojektet Solel på villatak. I september hölls ett välbesökt seminarium på Danderyds gymnasium för drygt 50 bostadsrättsföreningar. Även två aktivitetsdagar för att uppmuntra hållbart resande anordnades.

FRISKT VATTEN

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska främjas. Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att begränsa utsläppen av näringsämnen och föroreningar till sjöar, vattendrag och hav.

Kommunens kustvatten klarade inte miljö kvalitetsnormerna för vatten, vilket gällde både den ekologiska och kemiska statusen. Vattenprover i Edsviken Vattensamverkans regi genomförs återkommande på olika platser i viken. Provtagningarna visade att vattenförekomsten var påverkad av övergödning och miljögifter. Under 2017 genomfördes även sedimentprov, vilket visade att metallhalter var höga, särskilt vad gäller koppar och zink.

Danderyds kommun arbetar med uppströmsarbete enligt styrdokumentet för dagvatten, där det till exempel ställs krav på hållbar dagvattenhantering vid planläggning och anläggningsarbeten. Ett lokalt åtgärdsprogram för Edsviken påbörjades inom Edsviken Vattensamverkan. I december 2017 inleddes ett restaureringsarbete av reningsdammen vid Ösbysjön. Under året anlades en yta med vattenmät punkter för snöupplag. För att öka fokus kring vattenfrågorna arrangerades en naturdag vid Nora träsk. Förhoppningen var att öka medvetenheten kring natur- och vattenfrågor.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att gynna och förstärka den biologiska mångfalden. Danderyds kommun ska verka för att vid samhällsbyggande och förvaltning bygga in biologisk mångfald för att främja ett rikt växt- och djurliv.

Kontinuerlig gallringsskötsel av natur- och parkområden utfördes vid samtliga naturområden i kommunen. Häst- och traktorslätter med växelvisa områden fortsatte som planerat. Det växelvisa slättersystemet gynnar pollinerande insekter, bin och humlor, genom blommande ängsmark.

Biologisk mångfald mättes, där 60 mätpunkter med transekter inventerades på växter. Resultatet jämfördes med samma mätpunkter som 2014. Detta visade en svag nedgång av den biologiska mångfalden för hela kommunen under perioden. Anledningen kan vara att öppen mark utan skötsel tas i anspråk och förändras. Ett exempel är upplag vid byggen och temporära parkeringar.

Den mark som kommunen sköter genom växelvis slätter med upptag, visade däremot en tydlig förbättring av biologisk mångfald. Denna skötsel startade 2013 och fungerar mångfaldshöjande enligt plan. Den biologiska mångfalden vid övrig mark som till exempel skog, parker och växtkanter vid gång- och cykelvägar var i stort sett oförändrad jämfört med 2014.

GOD BEBYGGD MILJÖ

Danderyds kommuns bebyggda miljö ska vara god och hälsosam. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Danderyds kommun ska planera och bygga miljöanpassat samt verka för en giftfri miljö och minskat buller.

Vid ny- och ombyggnad av kommunens fastigheter ställs miljökrav för att undvika miljö- och hälsofarliga ämnen och material i byggnader. Dessutom byts olämpliga material successivt ut i samband med underhåll och renovering.

Under året färdigställdes ridhuset där vistelsedelen följer kraven för nollenergibyggnad. Möjligheten för kommunala verksamheter att sortera avfall förbättrades markant, då tolv miljöhus uppfördes. Detta innebär att samtliga kommunala verksamheter nu har möjlighet att källsortera.

Kommunen planerar i stor utsträckning bostäder i kollektivtrafiknära lägen. Denna planering med samordning av bebyggelse främjar ett minskat bilberoende och bidrar i förlängningen till en hållbar utveckling. Ett exempel är detaljplanen för Mörbylund som vann laga kraft 2017, där cirka 400 bostäder planeras i närhet till god kollektivtrafikförsörjning. Uppförande av byggnaderna kommer även att minska buller för grannfastigheter och minska andelen hårdgjorda ytor eftersom gröna tak är planerade på byggnaderna.

GIFTFRI MILJÖ 2017

Miljön i Danderyds kommun ska vara fri från ämnen som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Danderyds kommun ska arbeta aktivt med utfasning av farliga ämnen och kemikalier och underlätta för de som bor och verkar i kommunen att få en giftfri miljö.

Åtgärder enligt kommunens cykelplan och trafikinvesteringsprogram innebar en uppgradering av gång- och cykelvägnätets standard. Ett exempel är anläggning av Enebybergsvägens femte etapp som påbörjades.

Vinterväghållningen är viktig för att kunna gå och cykla oavsett väderlek. Under vinterperioden sopsaltades cirka 30 kilometer gång- och cykelväg, vilket innebar en ökning med 3 kilometer från vintersäsongen 2016. Antalet cyklister som passerar mätstationerna vid Stocksundsbron ökade med 4 procent jämfört med 2016. År 2017 noterades 544 761 cykelpassager.

Kommunens luftledningar som tidigare låg i nord-sydlig sträckning är nu förlagda i mark och tunnel. Det stora projektet med en tunnelförlagd kraftledning från Anneberg i norr till Skanstull i söder närmar sig efter beslut av Energi-marknadsinspektionen samt mark- och miljödomstolen.

Bullerstörningar från trafiken är alltså en av de stora miljöutmaningarna. En fjärdedel av Danderydsborna bor inom bullerstört område (55dBA ekv. vid fasad). Därför initierade kommunen ett projekt för att samordna befintliga bullerdata. Därmed får Danderyd ett bättre underlag för bullerskyddsåtgärder. Enligt trafikförvaltningens mätningar längs Roslagsbanan minskade antalet bullerstörningar från spårtrafiken markant efter att bullerskydd uppförts. Trafikförvaltningen byggde spårnära sidoskydd vid Ekeby skola och söder om Enebybergs station. De uppförde även bullerdämpande mittskydd norr om Djursholms Ekeby station och vid Bråvallavägens station. Bullerskyddet vid Bråvallavägens station byttes ut. Kommunen påbörjade även utbyte av bullerskydd längs Edsbergsvägen.

Inventering enligt kommunens handlingsplan för förorenade områden genomfördes enligt plan. Tre fjärdedelar inventerades, vilka bestod av verksamheter med drivmedelshandling, kemtvätt och fritidsbåtshamnar. Kommunen deltog även i ett nationellt tillsynsprojekt för att granska märkningen av kemiska produkter i detaljhandeln.

Danderyds kommun fortsatte att öka mängden materialåtervunnet hushållsavfall. Under 2017 redovisade kommunen en nivå om 45 procent, vilken var en förbättring med 2 procent från föregående år. Materialåtervinningen är nu den högsta i Stockholms län. Flera åtgärder genomfördes för att förbättra möjligheten för kommunens invånare att återvinna och återanvända material. En återvinningsstation invigdes i Djursholm och den mobila återvinningscentralen utökades till även helger. Två försök med insamling av grovavfall och farligt avfall med färja från Tranholmen genomfördes. I tävlingen Matsalkampen deltog cirka 2 000 barn. Tävlingen går ut på att lämna så lite matsvinn som möjligt. Kommunens interna återbruksportal Reko är i full gång. 220 möbler och prylar förmedlades.

Inom projektet Giftfri förskola erbjöds samtliga förskolor besök av en kemikalieexpert för inventering och utbildning. Nästa steg är att se över inventarier. Fastighetsavdelningen påbörjade en inventering av lokaler med särskilt fokus på kemikalier i ytskikt.

Resultaträkning

(mnkr)	Not	Koncern 2017-12	Koncern 2016-12	Kommun 2017-12	Kommun 2016-12
Verksamhetens intäkter	1	668,0	852,3	665,3	826,5
Verksamhetens kostnader	2	- 2 267,2	- 2 217,5	- 2 269,0	- 2 217,1
Avskrivningar	3	- 115,0	- 106,6	- 112,2	- 104,9
Verksamhetens nettokostnader	4	- 1 714,2	- 1 471,8	- 1 715,8	- 1 495,6
Skatteintäkter	5	2 221,6	2 139,4	2 221,6	2 139,4
Generella statsbidrag och utjämning	6	- 525,0	- 503,6	- 525,0	- 503,6
Finansiella intäkter	7	4,7	17,1	5,0	17,5
Finansiella kostnader	8	- 2,6	- 0,5	- 2,1	- 0,1
Resultat före extraordinära poster		- 15,6	180,6	- 16,3	157,7
Extraordinära intäkter					
Extraordinära kostnader					
Inkomstskatt dotterbolag		- 0,1	- 4,9		
ÅRETS RESULTAT		- 15,7	175,8	- 16,3	157,7

Balansräkning

Balansräkning (mnkr)	Not	Koncern 2017-12	Koncern 2016-12	Kommun 2017-12	Kommun 2016-12
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningar	9	8,3	3,7	8,3	3,7
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	10	1 902,4	1 735,5	1 843,3	1 702,4
Maskiner och inventarier	11	33,0	35,5	33,0	35,5
Pågående investeringar	12	176,7	164,7	173,8	157,1
Finansiella anläggningstillgångar	13	49,9	49,8	49,9	49,8
Summa anläggningstillgångar		2 170,3	1 989,3	2 108,2	1 948,6
Omsättningstillgångar					
Förråd, lager och exploateringsfastigheter	14	47,0	50,2	46,8	50,0
Fordringar	15	217,1	133,4	215,9	135,4
Kortfristiga placeringar	16	109,2	117,9	109,2	117,9
Kassa och bank	17	134,0	108,4	134,0	99,6
Summa omsättningstillgångar		507,3	409,9	506,0	402,9
SUMMA TILLGÅNGAR		2 677,7	2 399,2	2 614,1	2 351,6
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Eget kapital	18	1 434,4	1 251,8	1 438,9	1 286,2
Årets resultat		- 15,7	175,8	- 16,3	157,7
Summa eget kapital		1 418,7	1 427,6	1 422,5	1 443,9
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner	19	182,5	161,4	182,5	161,4
Avsättningar för latent skatt		0,1			
Summa avsättningar		182,6	161,4	182,5	161,4
Summa skulder					
Långfristiga skulder	20	704,3	400,6	647,2	343,4
Kortfristig checkräkningskredit	21	2,1	0,0	0,0	0,0
Kortfristiga skulder	21	369,8	409,6	361,9	402,9
Summa skulder		1 076,3	810,2	1 009,1	746,3
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER		2 677,7	2 399,2	2 614,1	2 351,6
Ställda panter och ansvarsförbindelser					
- varav kommunens borgen för Djursholms AB	22	650,0	673,5	650,0	673,5

Finansieringsanalys

(mnkr)	Not	Koncern 2017-12	Koncern 2016-12	Kommun 2017-12	Kommun 2016-12
Den löpande verksamheten					
Resultat före extraordinära poster		- 15,7	175,8	- 16,3	157,7
Justering resultat VA/avfall		- 5,0	2,0	- 5,0	2,0
Justering för avskrivningar		115,0	102,7	112,2	101,0
Justering ändrad redovisningsprincip		11,8	-	-	-
Justering för nedskrivningar/utrangeringar		-	3,9	-	3,9
Justering omklassificering		4,3	-	4,3	-
Justering för förändring av avsättning pension och löneskatt		21,2	14,2	21,1	14,2
Justering för förändring av rörelsekapital	23	- 111,6	133,1	- 109,5	127,8
Medel från den löpande verksamheten		20,0	431,6	6,7	406,5
Investeringsverksamheten					
Investering i mark, byggnader och tekniska anläggningar		- 289,1	- 280,3	- 264,8	- 274,6
Investering i maskiner och inventarier		- 11,3	- 13,6	- 11,3	- 13,6
Inköp/försäljning av anläggningstillgångar	24	-	2,7	-	2,7
Medel från investeringsverksamheten		- 300,3	- 291,2	- 276,0	- 285,4
Finansieringsverksamheten					
Nyupplåning		300,0	100,0	300,0	100,0
Periodiserade avgifter		3,8	18,2	3,8	18,2
Amortering av lån		- 100,0	- 93,6	- 100,0	- 93,6
Justering kortfristig del av långfristig skuld		100,0	- 98,5	100,0	- 98,5
Ökning (-)/minskning (+), långfristiga fordringar		-	-	-	-
Medel från finansieringsverksamheten		303,8	- 73,8	303,8	- 73,8
Årets kassaflöde		23,4	66,6	34,5	47,3
Likvida medel vid periodens början		108,4	41,8	99,6	52,3
Likvida medel vid periodens slut		131,9	108,4	134,0	99,6

Notförteckning

Redovisningen har skett i enlighet med lagen om kommunal redovisning samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning. Kompletterande beskrivning lämnas under respektive not.

Not (mnkr)	Koncern 2017-12	Koncern 2016-12	Kommun 2017-12	Kommun 2016-12
1 Verksamhetens intäkter				
Försäljningsmedel	2,8	2,5	2,8	2,5
Taxor och avgifter	179,9	172,0	179,9	172,0
Hyror och arrenden	95,6	92,6	93,0	90,2
Bidrag	197,1	206,9	197,1	206,9
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	122,5	123,4	122,5	123,4
Försäljning av exploateringsfastigheter	70,0	254,8	70,0	231,4
Övriga intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0
	668,0	852,3	665,3	826,5
2 Verksamhetens kostnader				
Inköp av anläggningstillgångar	-1,2	-1,0	-1,2	-1,0
Inköp av anläggnings- och underhållsmaterial	-0,5	-0,4	-0,5	-0,4
Inköp av elkraft, vatten och gas för distribution	0,0	0,0	0,0	0,0
Lämnade bidrag	-35,5	-32,6	-35,5	-32,6
Köp av huvudverksamhet	-927,9	-916,0	-927,9	-916,0
Löner, förmåner och diverse kostnadsersättningar	-644,3	-624,2	-644,3	-624,2
Sociala avgifter	-216,7	-207,5	-216,7	-207,5
Pensionskostnader	-78,9	-71,2	-78,9	-71,2
Lokal- och markhyror	-44,6	-44,6	-46,4	-44,2
Fastighetskostnader och fastighetsentreprenad	-89,4	-98,0	-89,4	-98,0
Bränsle, energi och vatten	-28,8	-28,3	-28,8	-28,3
Hyra/leasing av anläggningstillgångar	-10,6	-12,0	-10,6	-12,0
Förbrukningsinventarier och förbrukningsmaterial	-45,4	-47,8	-45,4	-47,8
Kontorsmaterial och trycksaker	-3,1	-3,2	-3,1	-3,2
Reparation och underhåll	-3,1	-3,0	-3,1	-3,0
Tele- och IT-kommunikation och postbefordran	-8,8	-8,0	-8,8	-8,0
Kostnader för transportmedel	-5,5	-6,1	-5,5	-6,1
Transporter och resor	-7,1	-7,1	-7,1	-7,1
Representation	-3,0	-3,1	-3,0	-3,1
Annonser, reklam, information	-1,8	-1,9	-1,8	-1,9
Försäkringspremier och riskkostnader	-9,0	-10,7	-9,0	-10,7
Övriga främmande tjänster	-57,1	-50,4	-57,1	-50,4
Tillfälligt inhyrd personal	-16,6	-12,8	-16,6	-12,8
Diverse kostnader	-28,3	-27,4	-28,3	-27,4
	-2 267,2	-2 217,5	-2 269,0	-2 217,1
3 Avskrivningar				
Planenliga avskrivningar på immateriella anläggningstillgångar	-2,6	-1,2	-2,6	-1,2
Planenliga avskrivningar, fastigheter	-102,4	-91,8	-99,6	-90,2
Planenliga avskrivningar, maskiner och inventarier	-9,5	-9,6	-9,5	-9,6
Nedskrivning av anläggningstillgångar	-0,5	-3,9	-0,5	-3,9
	-115,0	-106,6	-112,2	-104,9
Av- och nedskrivningar har gjorts i enlighet med rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR).				

Not (mnkr)	Koncern 2017-12	Koncern 2016-12	Kommun 2017-12	Kommun 2016-12
4 Verksamhetens nettokostnader				
Nämndernas nettokostnader enligt driftredovisningen	- 1 761,2	- 1 714,6	- 1 762,8	- 1 714,9
Interna poster (internränta)	28,6	33,1	28,6	33,1
Delsumma	- 1 732,6	- 1 681,5	- 1 734,2	- 1 681,8
Pensioner (netto)	- 53,3	- 45,4	- 53,3	- 45,4
Fastighetsförsäljningar exploatering	70,0	254,8	70,0	231,4
Övriga intäkter	0,0	0,2	0,0	0,2
PO-differens	0,7	0,7	0,7	0,7
Övriga kostnader	0,0	- 0,3	0,0	- 0,3
Förändring semesterlöneskuld inklusive PO	1,0	- 0,4	1,0	- 0,4
Verksamhetens nettokostnader	- 1 714,2	- 1 471,8	- 1 715,8	- 1 495,6
5 Skatteintäkter				
Preliminära skatteintäkter	2 226,5	2 144,8	2 226,5	2 144,8
Prognos för slutavräkning	- 6,7	- 6,7	- 6,7	- 6,7
Justering slutavräkning föregående år	1,7	1,4	1,7	1,4
	2 221,6	2 139,4	2 221,6	2 139,4
6 Generella statsbidrag och utjämning				
Regleringsavgift/-bidrag	- 0,3	- 1,1	- 0,3	- 1,1
Införandebidrag	11,8	21,2	11,8	21,2
Kostnadsutjämning	210,6	205,2	210,6	205,2
Inkomstutjämning	- 773,0	- 750,1	- 773,0	- 750,1
Kommunal fastighetsavgift	53,7	51,3	53,7	51,3
Generella bidrag från staten	4,8	0,5	4,8	0,5
Utjämningsavgift LSS	- 32,5	- 30,5	- 32,5	- 30,5
	- 525,0	- 503,6	- 525,0	- 503,6
7 Finansiella intäkter				
Utdelning aktier	0,0	0,1	0,0	0,1
Försäljning finansiella anläggningstillgångar	0,0	12,8	0,0	12,8
Ränteintäkter likvida medel	0,0	0,0	0,0	0,0
Ränteintäkter kundfordran	0,0	0,1	0,0	0,1
Borgensavgift	0,0	0,0	0,3	0,3
Extern medelsförvaltning	4,6	4,1	4,6	4,1
	4,7	17,1	5,0	17,5
8 Finansiella kostnader				
Räntekostnader	- 4,2	- 5,4	- 3,7	- 5,0
Byggekreditivränta	2,2	5,4	2,2	5,4
Ränta pensionsskuld	- 0,3	- 0,2	- 0,3	- 0,2
Övriga finansiella kostnader	- 0,3	- 0,3	- 0,3	- 0,3
	- 2,6	- 0,5	- 2,1	- 0,1
Byggekreditivränta avser den internränta som påförts pågående investeringar.				

Not (mnkr)	Koncern 2017-12	Koncern 2016-12	Kommun 2017-12	Kommun 2016-12
9 Immateriella anläggningstillgångar				
Immateriella anläggningstillgångar	8,3	3,7	8,3	3,7
	8,3	3,7	8,3	3,7
Redovisat värde vid årets början	6,6	5,6	6,6	5,6
Investeringar	2,9	1,0	2,9	1,0
Redovisat värde av avyttringar och utrangeringar				
Nedskrivningar				
Justering omklassificering	4,3		4,3	
Akkumulerade avskrivningar	-5,5	-2,9	-5,5	-2,9
Övriga förändringar				
Redovisat värde vid årets slut	8,3	3,7	8,3	3,7
Immateriella anläggningstillgångar är externt förvärvade.				
10 Mark, byggnader och tekniska anläggningar				
Verksamhetsfastigheter	1 081,5	1 007,2	1 022,3	974,5
Markreserv	26,4	26,8	26,4	26,4
Fastigheter för annan verksamhet	210,8	149,5	210,8	149,5
Publika fastigheter	433,2	393,0	433,2	393,0
Fastigheter för affärsverksamhet (VA-verket)	150,5	159,0	150,5	159,0
	1 902,4	1 735,5	1 843,3	1 702,4
Redovisat värde vid årets början	3 389,9	3 003,8	3 156,9	2 771,7
Investeringar	285,6	387,3	245,2	386,5
Redovisat värde av avyttringar och utrangeringar	-6,6	-1,1	-6,6	-1,1
Nedskrivningar		-3,0		-3,0
Återförda nedskrivningar				
Akkumulerade avskrivningar	-1 766,5	-1 651,5	-1 552,3	-1 451,6
Övriga förändringar				
Redovisat värde vid årets slut	1 902,4	1 735,5	1 843,3	1 702,4
11 Maskiner och inventarier				
Redovisat värde vid årets början	189,8	176,5	189,8	176,5
Investeringar	11,3	14,8	11,3	14,8
Redovisat värde av avyttringar och utrangeringar				
Nedskrivningar	-	-1,5	-	-1,5
Justering omklassificering	-4,3		-4,3	
Akkumulerade avskrivningar	-163,8	-154,3	-163,8	-154,3
Övriga förändringar				
Redovisat värde vid årets slut	33,0	35,5	33,0	35,5
12 Pågående investeringar				
Pågående investeringar	176,7	164,7	173,8	157,1
	176,7	164,7	173,8	157,1
13 Finansiella anläggningstillgångar				
Aktier och värdepapper	4,2	4,1	4,2	4,1
Bostadsrätter	45,7	45,7	45,7	45,7
	49,9	49,8	49,9	49,8

Not (mnkr)	Koncern 2017-12	Koncern 2016-12	Kommun 2017-12	Kommun 2016-12
14 Förråd, lager och exploateringsfastigheter				
Oljelager	0,5	0,3	0,3	0,3
Exploateringsfastigheter	46,4	49,9	46,4	49,7
	47,0	50,2	46,8	50,0
15 Fordringar				
Kundfordringar	80,7	9,2	80,7	9,2
Diverse kortfristiga fordringar				
Momsfordran	30,0	25,5	30,0	25,5
Övriga kortfristiga fordringar	37,4	41,3	37,4	41,3
Skattekonto	0,4	0,0	0,4	0,0
Interimsfordringar				
Skatteintäkter	1,7	2,8	1,7	2,8
Fastighetsavgift	20,5	17,3	20,5	17,3
Periodiserade kostnader	25,8	23,5	25,8	23,5
Förutbetalda kostnader	2,1	0,0	2,1	2,6
Upplupna intäkter	18,5	13,8	17,3	13,2
Övriga interimsfordringar	0,0	0,0	0,0	0,0
	217,1	133,4	215,9	135,4
Bokföringsmässig avskrivning har skett av de fordringar som är äldre än ett år, det vill säga med förfallodag före 31 december 2016, utom i de fall utredning pågår eller betalningsplan har upprättats.				
16 Kortfristiga placeringar				
Aktier och värdepapper				
Cliens mixfond	109,2	117,9	109,2	117,9
	109,2	117,9	109,2	117,9
Nedskrivning av tillgångarnas bokförda värde är från och med 2003 beräknad utifrån lägsta värdets princip.				
17 Kassa och bank				
Bank	134,0	108,4	134,0	99,6
	134,0	108,4	134,0	99,6
18 Eget kapital				
Rörelsekapital	1 434,4	0,3	144,0	0,1
Anläggningskapital	- 15,6	1 427,3	1 278,5	1 443,8
	1 418,8	1 427,6	1 422,5	1 443,9

Not (mnkr)	Koncern 2017-12	Koncern 2016-12	Kommun 2017-12	Kommun 2016-12
19 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelse				
Specifikation – avsatt till pensioner				
Särskild avtals-/ålderspension	0,0	0,0	0,0	0,0
Förmånsbestämd/kompletterande pension	137,0	121,5	137,0	121,5
Ålderspension	9,2	7,5	9,2	7,5
Pension till efterlevande	0,7	0,9	0,7	0,9
Summa pensioner	146,9	129,9	146,9	129,9
Löneskatt	35,6	31,5	35,6	31,5
Summa avsatt till pensioner	182,5	161,4	182,5	161,4
Antal visstidsförordnanden				
Politiker	2	2	2	2
Avsatt till pensioner				
Ingående avsättning	161,4	147,4	161,4	147,4
Nya förpliktelser under året	20,7	14,9	20,7	14,9
varav				
Nyintjänad pension	17,4	11,9	17,4	11,9
Ränte- och basbeloppsuppräknig	3,4	3,0	3,4	3,0
Ändring av försäkringstekniska grunder				
Pension till efterlevande				
Övrig post				
Årets utbetalningar	-3,7	-3,7	-3,7	-3,7
Förändring av löneskatt	4,1	2,8	4,1	2,8
Summa avsatt till pensioner	182,5	161,4	182,5	161,4
Aktualiseringsgrad (%)	56,1	56,1	56,1	56,1
Beräkningsgrund för pensioner framgår av avsnittet redovisningsprinciper.				
20 Långfristiga skulder				
Förutbetalda intäkter som regleras över flera år				
Investeringsbidrag	15,5	14,6	15,5	14,6
Återstående antal år (vägt i snitt)	31	32	31	32
Anslutningsavgifter	35,6	32,7	35,6	32,7
Återstående antal år (vägt i snitt)	46	47	46	47
Summa förutbetalda intäkter	51,1	47,3	51,1	47,3
Handelsbanken	51,2	151,2	150,0	150,0
Nordea	300,0	0,0	300,0	0,0
SEB	156,0	156,0	0,0	100,0
Swedbank	146,1	146,1	146,1	146,1
Summa långfristiga skulder	653,3	453,3	596,1	396,1
Kortfristig del av långfristig skuld	0,0	-100,0	0,0	-100,0
	704,3	400,6	647,2	343,4

Not (mnkr)	Koncern 2017-12	Koncern 2016-12	Kommun 2017-12	Kommun 2016-12
21 Kortfristiga skulder				
Kortfristiga skulder till kreditinstitut och kunder	0,0	100,0	0,0	100,0
Leverantörsskulder	152,0	116,2	152,0	116,2
Checkräkningskredit	2,1	0,0	-	0,0
Momsskuld	2,2	1,0	2,2	1,0
Övriga kortfristiga skulder		0,1		0,1
Interimsskulder				
Förutbetalda skatteintäkter	13,4	6,7	13,4	6,7
Retroaktiva löner	1,2	0,4	1,2	0,4
Timlöner		2,1		2,1
OB-ersättningar	3,1	1,1	3,1	1,1
Semesterlöneskuld	38,4	39,2	38,4	39,2
Upplupna räntekostnader	0,4	0,1	0,4	0,1
Upplupna personalkostnader (skatt och avgifter)	45,4	46,6	45,4	46,6
Individuell pension inklusive löneskatt	30,1	28,5	30,1	28,5
Utbetalda pensioner skls	0,6	0,2	0,6	0,2
Förutbetalda hyresintäkter	4,7	7,1	4,7	7,1
Övriga interimsskulder	78,3	60,4	70,4	53,7
	371,9	409,6	361,9	402,9
22 Ställda panter och ansvarsförbindelser				
Ansvarsförbindelser pensioner (inklusive löneskatt)				
Kommunen	534,9	553,6	534,9	553,6
Borgensåtaganden				
Djursholms AB	57,2	57,2	57,2	57,2
Egnahem och småhus, förlustansvar kreditgaranti	0,0	0,1	0,0	0,1
Övriga förpliktelser	57,9	62,7	57,9	62,7
	650,0	673,5	650,0	673,5
23 Medel från den löpande verksamheten				
Ökning (-)/minskning (+), förråd, varulager och exploateringsfastigheter	3,2	36,7	3,2	36,6
Ökning (-)/minskning (+), kortfristiga fordringar	-83,7	-6,1	-80,5	-6,0
Ökning (-)/minskning (+), medelsförvaltning (aktier/värdepapper)	8,7	8,6	8,7	8,6
Ökning (+)/minskning (-), kortfristiga skulder	-37,6	94,0	-41,0	88,5
	-109,4	133,1	-109,5	127,8
24 Medel från investeringsverksamheten				
Försäljning bostadsrätter	0,0	2,7	0,0	2,7
	0,0	2,7	0,0	2,7

Driftredovisning

(tkr)	12/31/2017			12/31/2017			
	Bokslut			Budget			
Nämnd Verksamhet/program	Intäkt	Kostnad	Netto- kostnad	Intäkt	Kostnad	Netto- kostnad	Netto- avvikelse
Kommunstyrelsen							
Politisk ledning och partistöd	0	8 920	-8 920	0	9 754	-9 754	834
Kommunledningskontor inklusive festvåningar	38 423	114 236	-75 813	40 601	118 271	-77 670	1 857
Festvåningar	1 675	2 049	-374	1 500	1 743	-243	-131
Brand- och totalförsvaret	1 032	15 973	-14 941	1 022	15 659	-14 637	-304
Övrig gemensam verksamhet	0	6 785	-6 785	0	6 742	-6 742	-43
Summa	41 130	147 963	-106 833	43 123	152 169	-109 046	2 230
Produktionsutskottet							
Ledning och administration	12 719	12 372	347	17 957	17 957	0	347
Förskolor	111 583	112 207	-624	111 905	111 905	0	-624
Ungdom och skola	600 599	603 286	-2 686	595 885	595 885	0	-2 686
Vård och omsorg	170 659	179 273	-8 614	175 386	175 386	0	-8 614
Summa	895 560	907 138	-11 577	901 133	901 133	0	-11 577
Revision							
Revisionsverksamhet	0	1 055	-1 055	0	-1 057	-1 057	2
Summa	0	1 055	-1 055	0	-1 057	-1 057	2
Överförmyndarnämnden							
Överförmyndarverksamhet	894	3 923	-3 029	660	3 792	-3 132	103
Summa	894	3 923	-3 029	660	3 792	-3 132	103
Byggnadsnämnden							
Nämnd	0	617	-617	0	710	-710	93
Stab	5	3 553	-3 548	0	3 530	-3 530	-18
Bygglov	6 172	8 207	-2 035	5 300	7 764	-2 464	429
Kart och mät	2 837	5 182	-2 345	2 300	5 670	-3 370	1 025
Summa	9 014	17 559	-8 545	7 600	17 674	-10 074	1 529
Miljö- och hälsoskyddsnämnden							
Nämnd	0	390	-390	0	429	-429	39
Stab	2	2 077	-2 075	0	2 543	-2 543	468
Miljösamordning	1	856	-855	0	940	-940	85
Livsmedel	1 386	1 905	-519	1 450	2 125	-675	156
Miljö- och hälsoskydd	1 278	5 364	-4 086	1 500	5 763	-4 263	177
Summa	2 667	10 592	-7 925	2 950	11 800	-8 850	925

(tkr)	12/31/2017			12/31/2017			
	Bokslut			Budget			
Nämnd Verksamhet/program	Intäkt	Kostnad	Netto- kostnad	Intäkt	Kostnad	Netto- kostnad	Netto- avvikelse
Kultur- och fritidsnämnden							
Administration och nämnd	7 759	12 463	- 4 704	7 959	12 797	- 4 838	134
Anläggningar	2 480	30 176	- 27 696	2 476	30 068	- 27 592	- 104
Föreningsstöd	2 223	17 789	- 15 566	1 990	18 054	- 16 064	498
Fritidsgårdar	635	8 444	- 7 809	514	8 602	- 8 088	279
Bibliotek	2 052	14 870	- 12 818	1 965	15 030	- 13 065	247
Kulturskola och kulturstöd	760	14 984	- 14 224	676	15 228	- 14 552	328
Träffpunkt Enebyberg	981	7 734	- 6 753	876	8 029	- 7 153	400
Summa	16 890	106 460	- 89 570	16 456	107 808	- 91 352	1 782
Tekniska nämnden							
Administration och nämnd	14 163	14 651	- 488	13 550	14 250	- 700	212
Gata och trafik	6 456	72 628	- 66 172	5 300	74 010	- 68 710	2 538
Parker och naturområden	13	19 437	- 19 423		18 515	- 18 515	- 908
Hamnar	2 244	4 412	- 2 168	1 800	4 727	- 2 927	759
Energi och klimat	313	1 606	- 1 293	0	1 315	- 1 314	21
Summa	22 863	112 734	- 89 544	20 650 3	112 817	- 92 166	2 622
Fastighetsnämnden							
Fastighetsförvaltning	254 939	245 457	9 482	253 884	254 230	346	9 828
Summa	254 939	245 457	9 482	253 884	254 230	346	9 828
Utbildningsnämnden							
Förskola och pedagogisk omsorg	38 493	222 383	- 183 890	40 718	226 023	- 185 305	1 415
Grundskola, förskoleklass och fritidshem	30 774	547 112	- 516 338	28 321	538 952	- 510 631	- 5 707
Gymnasieskola	6 256	127 541	- 121 285	5 790	127 726	- 121 936	651
Särskola	1 222	12 716	- 11 494	205	12 053	- 11 848	354
Vuxenutbildning	1 790	8 002	- 6 212	300	7 336	- 7 036	824
Nämnd och administration	0	10 911	- 10 911	0	10 658	- 10 658	- 253
Övrig verksamhet	973	5 541	- 4 568	835	5 834	- 4 999	431
Summa	79 508	928 582	- 854 698	76 169	928 582	- 852 413	- 2 285
Socialnämnden							
Nämnd och socialkontor	2 044	16 147	- 14 103	500	15 670	- 15 170	1 067
Individ- och familjeomsorg	78 267	137 177	- 58 910	92 625	142 775	- 50 150	- 8 760
Socialpsykiatri	2 665	17 672	- 15 007	1 250	16 650	- 15 400	393
Äldreomsorg	54 779	420 545	- 365 766	47 265	427 770	- 380 505	14 739
Funktionsnedsättning	8 033	153 789	- 145 756	7 100	137 775	- 130 675	- 15 081
Externa projekt	5 488	5 488	0				4 276
Summa	151 276	750 818	- 599 542	148 740	740 640	- 591 900	- 3 366
Totalt		- 1 762 836			- 1 759 644		1 793
Nämndernas nettokostnader*		- 1 762 836			- 1 759 644		1 793

* Exklusive VA och Avfall.

Borgensåtaganden 2017

		Ursprungligt belopp (tkr)	Kvarvarande belopp (tkr) 2017/12/31
Djursholms AB			
Avser Ekeby Gård		1 454,0	1 177,5
Avser lösen kommunlån		56 000,0	56 000,0
			57 177,5
Övrig bostadsförsörjning			
Kommunalt förlustansvar för egnahem (40 % av låneskuld)			24,2
			24,2
Övriga borgensåtaganden			
	Org nr		
Curlingklubbarna (Djursholm/Stocksund)	802417- 9353/816400- 1193	19 666,7	10 083,3
Daghemsföreningen Enebo	716420- 2629	2 920,0	1 827,9
Danderyds Sportklubb	816400- 3132	7 000,0	3 304,1
Danderyds Tennisklubb	812000- 0578	20 000,0	11 151,0
Enebybergs IF	812000- 0503	16 000,0	7 618,0
FC Djursholm	802416- 2276	9 500,0	11 633,8
Föräldrakooperativet Krubban	716421- 0630	2 220,0	1 083,8
IFK Stocksund	802429- 0408	8 300,0	7 106,7
Stocksunds IF	816400- 2381	9 496,0	4 098,5
Stiftelsen Stocksunds scoutstuga	816400- 1185	100,0	30,0
			57 937,0
Totalt borgensåtagande 2017-12-31			115 138,8

VA verksamheten Danderyd 2017

RESULTATRÄKNING

(tkr)	Not	Utfall 12/31/2017	Utfall 12/31/2016
Rörelseintäkter			
VA-avgifter, fasta och rörliga		61 006	61 029
Anläggningsavgifter		1 099	1 604
Övriga intäkter	1	103	149
VA fond, intäkt	2	2 672	-2 780
Summa		64 880	60 002
Rörelsekostnader			
Driftskostnader	3	-16 827	-12 379
Renvatteninköp, Norrvatten		-11 105	-9 927
Avloppskostnad, Käppala		-15 365	-14 974
Administrativa kostnader	4	-8 717	-9 907
Summa		-52 014	-47 187
Rörelseresultat		12 866	12 815
Avskrivningar		-11 657	-11 432
Resultat efter avskrivningar		1 209	1 383
Ränteintäkter		304	187
Räntekostnader		-1 513	-1 570
Resultat efter finansiella poster		0	0

BALANSRÄKNING

(tkr)	Not	12/31/2017	12/31/2016
Tillgångar			
Anläggningstillgångar	5	161 502	161 104
Omsättningstillgångar	6	16 045	14 538
Summa tillgångar		177 547	175 642
Skulder			
Skuld till VA kollektivet	7	35 602	32 730
VA kommunlån		123 600	127 494
Kortfristiga skulder	8	10 808	5 209
VA fond, ackumulerat resultat	9	10 209	7 429
VA fond, året		-2 672	2 780
Summa skulder		177 547	175 642

NOTER

Not (tkr)	12/31/2017	12/31/2016
1 Övriga intäkter		
Ränteintäkter kundfordringar	26	68
Inkassoavgifter	27	27
Återvunnen kundförlust	0	29
Försäljning av konsulttjänster	20	0
Investeringsbidrag	30	25
	103	149
2 VA-verksamheten ska uppvisa ett nollresultat. Eventuella över- eller underskott redovisas som skuld eller fordran på abonnenterna.		
3 Driftskostnader		
Driftentreprenad	- 2 161	- 2 345
Reparationer	- 10 689	- 7 598
Övrig tillsyn och skötsel	- 1 409	- 778
Hyra av vattenmätare	- 1 118	- 964
Övrigt	- 850	- 143
El	- 600	- 551
	- 16 827	- 12 379
4 Administrativa kostnader		
Löner	- 3 339	- 3 606
Administrativa entreprenader	- 1 584	- 1 747
Konsulter/utredningar	- 619	- 1 069
Övriga administrativa kostnader*	- 3 175	- 3 485
	- 8 717	- 9 907
* Tekniska kontorets administrativa kostnader för lokaler och gemensamma tjänster såsom IT, telefoni, ekonomi, personal, ärendehantering, sekretariat och vaktmästeri fördelas på verksamheterna baserat på antal anställda inom respektive verksamhet.		
5 Anläggningstillgångar		
Pågående projekt	10 973	2 068
Fastighet för annan verksamhet	400 636	397 633
Ack. Avskrivning	- 250 107	- 238 597
Restvärde	161 502	161 104
Komponentavskrivning tillämpade from 2016-01-01	År	
Rör i backen	50	
Ventiler	15	
Pumpstation hus	80	
Pumpstation tak, dörr, inredning	25	
Pumpstation el	40	
Pumpstation sumpgrop	30	
Pumpstation pumpar	20	
VA elektronik	5	
Nya serviser och förbindelsepunkter	15	
Avskrivningstider tillämpade tom 2015-12-31	År	
VA-ledningar (from 2009)	50	
VA-anläggningar (före 2009)	33	
Pumpstationer	25	

Not (tkr)	12/31/2017	12/31/2016
6 Omsättningstillgångar		
Kundfordringar	4 834	2 757
Kassa och bank	11 211	11 781
	16 045	14 538
7 Skuld till VA-kollektivet		
From 2009 periodiseras 90 % av inbetalda anläggningsavgifter. Avgifterna intäktsförs med 2 % per år.		
Förutbetalda anläggningsavgifter 2009	4 951	4 951
Förutbetalda anläggningsavgifter 2010	4 622	4 622
Förutbetalda anläggningsavgifter 2011	3 099	3 099
Förutbetalda anläggningsavgifter 2012	2 664	2 664
Förutbetalda anläggningsavgifter 2013	2 360	2 360
Förutbetalda anläggningsavgifter 2014	4 096	4 096
Förutbetalda anläggningsavgifter 2015	3 430	3 430
Förutbetalda anläggningsavgifter 2016	9 574	9 574
Förutbetalda anläggningsavgifter 2017	3 574	
Total	38 370	34 796
Avgår intäktsförda avgifter ack.	-2 768	-2 066
Skuld till VA-kollektivet	35 602	32 730
8 Kortfristiga skulder		
Upplupna kostnader/förutbetalda intäkter	9 668	2 521
Leverantörsskulder	1 140	2 688
	10 808	5 209
9 VA-verksamheten ska uppvisa ett nollresultat. Eventuella över- eller underskott redovisas som skuld eller fordran på abonnenterna. (VA-fond)		
VA-fondens ingående balans 201701	10 209	7 429
VA-fondens utgående balans 201712	7 537	10 209
Redovisningsprinciper		
Tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper överensstämmer med Kommunallagen (KL), Kommunal redovisningslag (KRL) och Lagen om allmänna vattentjänster (LAV07).		
Redovisning av affärsverksamhet sker mot bakgrund av självkostnadsprincipen. (RKR)		

Avfallsverksamheten

RESULTATRÄKNING

	Not	Utfall 12/31/2017	Utfall 12/31/2016
Rörelseintäkter			
Avgifter		25 470	23 819
Årets resultat	1	2 326	781
Summa		27 796	24 600
Rörelsekostnader			
Driftskostnader	2	-22 460	-20 668
Administrativa kostnader	3	-4 883	-3 667
Summa		-27 343	-24 335
Rörelseresultat		453	265
Avskrivningar	4	-453	-265
Resultat efter avskrivningar		0	0
Årets resultat		0	0

BALANSRÄKNING

		12/31/2017	12/31/2016
Tillgångar			
Fordran kommun		-3 218	-881
Anläggningstillgångar	5	96	85
Omsättningstillgångar		0	0
Summa tillgångar		-3 122	-796
Skulder och eget kapital			
Kortfristiga skulder		0	0
Avfallsfond, ackumulerat resultat		-796	-15
Årets resultat		-2 326	-781
Summa skulder		-3 122	-796

NOTER

Not (tkr)	12/31/2017	12/31/2016
1 Avfallsverksamheten ska uppvisa ett nollresultat. Eventuella över- eller underskott redovisas som skuld eller fordran på abonnenterna och redovisas i avfallsfond.		
Avfallsfondens ingående balans 2017-01-01	- 796	- 15
Avfallsfondens utgående balans 2017-12-31	- 3 122	- 796
2 Driftkostnader		
Driftentreprenad	- 5 395	- 4 031
Insamling och behandling av avfall	- 17 065	- 16 637
	- 22 460	- 20 668
3 Administrativa kostnader		
Löner	- 1 727	- 1 085
Administrativa entreprenader	- 1 044	- 1 016
Konsulter/utredningar	- 378	- 34
Övriga administrativa kostnader *	- 1 412	- 1 375
Övriga kostnader	- 322	- 157
	- 4 883	- 3 667
* Tekniska kontorets administrativa kostnader för lokaler och gemensamma tjänster såsom IT, telefoni, ekonomi, personal, ärendehantering, sekretariat och vaktmästeri fördelas på verksamheterna baserat på antal anställda inom respektive verksamhet.		
4 Avfallskärl, avskrivning 7 år på samtliga storlekar av kärl		
5 Anläggningstillgångar		
Pågående projekt	96	85
	96	85

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisnings- och värderingsprinciper överensstämmer med Kommunallagen (KL), Kommunal redovisningslag (KRL) .

Redovisning av affärsverksamhet - mot bakgrund av självkostnadsprincipen (RKR).

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen leder och samordnar kommunens verksamhet och har uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen driver utvecklingsfrågor och har ansvar för ekonomin.

Kommunstyrelsen redovisade ett överskott på 2,2 mnkr. 7 av 14 inriktningsmål bedömdes vara uppfyllda.

(Belopp i mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	43,1	41,1	-2,0
Verksamhetens kostnader	152,2	147,9	4,2
Nettokostnader	109,0	106,8	2,2

Viktiga händelser i verksamheten

- Beslut fattades om vision och övergripande strategier för Danderyds kommun, med fortsatt uppdrag till kommunstyrelsen att införa en mål- och styrmodell för verksamhetsplaneringen.
- Beslut fattades om att uppföra tillfälliga bostäder för nyanlända vid Danderyds gymnasium och vid Båtmans-torpet vid Enebybergsvägen.
- Beslut fattades om detaljplan och exploateringsavtal för Östra Mörbylund som möjliggör byggande av drygt 400 bostäder.
- Beslut fattades om framtagande av detaljplan och programhandling för ny Kevingskola.
- Utbildnings- och kulturkontoret samt produktionskontoret fördes samman till ett nytt kontor: bildnings- och omsorgsförvaltningen.
- Beslut fattades om nya kommunlokaler i Mörby centrum.
- Samverkansöverenskommelse mellan Danderyds kommun och Täby lokalpolisområde, inklusive handlingsplan för samverkan om trygghet och mot brott godkändes.
- Chefs- och ledarskapsprogrammet för kommunens samtliga chefer planerades och startade.
- Ett 15-tal e-tjänster driftsattes på kommunens hemsida, bland annat en jämförelsetjänst för skolor och förskolor.
- Ett projekt för nytt kommunövergripande kontaktcenter för ökad tillgänglighet och bättre service till kommuninvånarna inleddes.
- En strategi för geografiska informationssystem, GIS-strategi, och informationssäkerhetspolicy antogs.
- Problem med inomhusklimatet uppstod i delar av Djurs-holms slott. Tillfälliga lokaler i Mörby centrum hyrdes in och de medarbetare som känt besvär evakuerades dit.

Måluppfyllelse verksamhet

7 av 14 inriktningsmål bedömdes vara uppfyllda. Några kommentarer till de mål som endast delvis är uppfyllda följer här.

Stora delar av kommunen har god luftkvalitet. Områdena med sämre luftkvalitet ligger vid tätt trafikerade vägar såsom E18. Bullerpåverkan är huvudsakligen ett problem i närhet av E18, huvudvägar samt Roslagsbanan och tunnelbanan. Cirka en fjärdedel av kommunens invånare bor inom bullerstört område från vägtrafik och cirka 2,5 procent bor inom bullerstört område från Roslagsbanan.

Statistiska centralbyråns (SCB) medborgarundersökning 2017 visade att invånarnas upplevda trygghet sjönk med fyra procentenheter till 66 procent från 70 procent (2016).

Andelen enkla frågor via e-post som får svar inom två arbetsdagar minskade till 91 procent från 100 procent (2016).

Tillgängligheten via telefon har ökat sedan 2016. Resultaten för kommunens tillgänglighet förväntas att öka ytterligare under kommande år, allt eftersom kommunens kontaktcenter utvecklas.

Den temporära evakueringen av vissa delar av Djursholms slott till tillfälliga lokaler i Mörby centrum medförde att resandet ökade något för kommunledningskontorets medarbetare. Detta påverkade målet om frisk luft. Arbetet för att fler ska använda digitala verktyg för möten och därmed minska miljöpåverkan fortgår.

Ett verktyg för beräkning av grönytefaktor i kommunen arbetas fram för en god bebyggd miljö.

Under 2017 var 30 procent av inköpta livsmedel ekologiska. Målet om att 50 procent av inköpta livsmedel ska vara ekologiska uppnåddes inte.

Inriktningsmål	2017
I Danderyd är luften ren. Nivån på buller från vägar och kollektivtrafik underskrider fastställda gränsvärden.	◆
Danderyd är enligt invånarna en trygg och säker kommun att bo och leva i.	◆
I Danderyds kommun är personalen tillgänglig och ger en god service till invånarna.	◆
I Danderyd får invånarna information om kommunens verksamheter och dess resultat.	●
I Danderyd kan invånarna i hög grad utföra tjänster via internet.	●
I Danderyds kommun är stöd och service professionell, ändamålsenlig och effektiv.	●
Ledning, samordning och uppföljning sker med hög effektivitet och rätt kompetens som leder till utveckling av Danderyds kommun.	◆
Danderyds kommun samverkar inom regionen för att påverka utvecklingen av infrastruktur och kommunikationer.	●
I Danderyd är den kommunala näringslivsservicen effektiv och snabb.	●
Frisk luft	◆
Friskt vatten	●
Biologisk mångfald	●
God bebyggd miljö	◆
Giftfri miljö	◆

Ekonomi Driftredovisning

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Politisk ledning och partistöd	9,8	8,9	0,9
Kommunledningskontoret			
exklusive festvåning	77,7	75,8	1,9
Festvåning	0,2	0,4	-0,1
Brand- och samhällsskydd	14,6	14,9	-0,3
Övrig gemensam verksamhet	6,7	6,8	0,0
Totalt	109,0	106,8	2,2

Kommunstyrelsens resultat visade ett överskott på 2,2 mnkr. Orsaken var i första hand att lönekostnaderna blev lägre på grund av vakanser, samt något högre kon- sultkostnader.

Investeringsredovisning

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Politisk ledning	0,2	0,0	0,2
Kommunledningskontoret	9,2	6,2	3,0
Övrig gemensam verksamhet	0,3	0,0	0,3
Totalt	9,7	6,2	3,4

Utfallet för kommunstyrelsens investeringar blev 6,2 mnkr, vilket var 3,4 mnkr lägre än budgeterat. Det låga nyttjandet av investeringsbudgeten berodde främst på att införandetiden förlängdes för flera av investeringsprojekten. Delar av de outnyttjade medlen ombudgeteras inför 2018.

Utmaningar för framtiden

Kommunfullmäktiges nya vision och strategier ska omsättas i en uppdaterad mål- och styrmodell. Verksamhetsstyrningen ska leda verksamheterna i riktningen att Danderyds kommun ska vara Sveriges bästa kommun att leva, bo och verka i. Utmaningen är skapa arbetsmodeller och synsätt som gör att visionen blir vägledande för verksamheten och får genomslag för framtiden.

Kommunens åtagande enligt bostättningslagen; att ordna bostäder för nyanlända, är en fortsatt utmaning.

För att skapa goda förutsättningar att vara en attraktiv arbetsgivare drivs ett chefs- och ledarutvecklingsprogram för kommunens samtliga chefer under 2018. Det är ett av flera sätt att hantera utmaningen med kompetensförsörjning för att kunna behålla och rekrytera personal.

Nya lokaler för delar av kommunens verksamhet planeras att stå färdiga i Mörby centrum halvårsskiftet 2020. I det ingår kommunens nya kontaktcenter. Under tiden kommer kommunens verksamheter att evakueras från befintliga lokaler i olika steg, vilket kommer att vara en utmaning. Planering pågår för att verksamheten ska påverkas så lite som möjligt.

Utvecklingen av centrala Danderyd och tunnelförläggning av E18 drivs vidare med en strukturplan för ett nollalternativ och det långa tunnelalternativet. Strukturplanen införlivas i översiktsplan för hela kommunen. Arbetet kräver kompetens och resurser.

Trots kontinuerlig prioritering av utvecklingsprojekten är det en utmaning att tillsätta och fördela personella respektive ekonomiska resurser för nödvändig utveckling.

Överförmyndarnämnd

Överförmyndarnämnden redovisade överskott om 0,1 mnkr. Nämndens inriktningsmål uppfylldes. Nämnden hade vid utgången av 2017 totalt 323 aktiva ärenden, vilket innebar en ökning från 307 vid utgången av 2016. Av de aktiva ärendena under 2017 var 140 godmanskap för vuxna. Antal nya anordnanden var 56, varav 24 avsåg godmanskap för vuxna. Det totala tillsynsbeloppet var 497 855 674 kronor.

(Belopp i mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	0,7	0,9	0,2
Verksamhetens kostnader	3,8	3,9	-0,1
Nettokostnader	-3,1	-3,0	0,1

Viktiga händelser i verksamheten

- Den 1 juli 2017 upphörde kommunernas rätt till ersättning om arvode och ersättning för de utgifter som en god man haft för ensamkommande asylsökande barn och ungdomar.
- En övergång till digitaliserade utskick av handlingar till nämnd gjordes successivt under året.
- Den 29 juni var årsräkningarna granskade och arvoderade.
- Kansliet erbjöd en grundläggande utbildning till ställföreträdarna gällande uppdraget och upprättande av årsräkningar.

Målpuppfyllelse verksamhet

Nämndens samtliga inriktningsmål uppfylldes.

Inriktningsmål	2017
I Danderyds kommun är personalen tillgänglig och ger en god service till invånarna.	●
I Danderyd bedriver alla nämnder kostnadseffektiv verksamhet inom sina programområden.	●
Frisk luft	*
Friskt vatten	*
Biologisk mångfald	*
God bebyggd miljö	*
Giftfri miljö	*

*Detta mål behandlas av andra nämnder.

Ekonomi

Driftredovisning

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Överförmyndarnämnden	3,1	3,0	0,1
Totalt	3,1	3,0	0,1

Överförmyndaren visade överskott om 0,1 mnkr. Bidrag från Migrationsverket för att täcka arvoden avseende ensamkommande flyktingbarn erhöles med totalt 0,9 mnkr under 2017, varav 0,1 mnkr avsåg fjärde kvartalet 2016. Budgeterat bidrag var 0,7 mnkr. Dock blev även kostnader för arvoden som bidraget är avsett att täcka högre än budgeterat.

Investeringsredovisning

Överförmyndaren hade inga investeringar 2017.

Utmaningar för framtiden

Osäkerhet föreligger kring konsekvenserna av Migrationsverkets åldersuppskrivning av ensamkommande barn, eftersom många beslut i dagsläget har överklagats. Utgången i rättspraxis kan i sin tur komma att få resultatmässig påverkan för överförmyndarnämndens verksamhet under 2018.

Miljö- och hälsoskyddsämnden

Miljö- och hälsoskyddsämnden redovisade en positiv avvikelse på 0,9 miljoner kronor. Av nämndens nio inriktningsmål uppfylldes sju och två var delvis uppfyllda.

(Belopp i mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	3,0	2,7	-0,3
Verksamhetens kostnader	11,8	10,6	1,2
Nettokostnader	-8,8	-7,9	0,9

Viktiga händelser i verksamheten

- Tillsyn av förskolor och uppföljning av tidigare projekt *Gifrfri förskola* samt tillsyn av kommunens äldreboende genomfördes.
- Inventering av befintliga och historiska platser för kemtvättar genomfördes för att identifiera eventuella markföroreningar.
- Kontroll genomfördes av spårbarhet av produkterna lörrom, lammkött och kyckling.
- Samtliga förskolechefer fick information om *Grön Flagg*, ett program kring hållbarhetsfrågor för barn. Samtliga rektorer informerades om skapande av miljö nätverk för skolor.
- Trafikförvaltningen inom landstinget beslutade att dra tillbaka sin ansökan om tillståndsprövning av Roslagsbanan.

Måluppfyllelse verksamhet

Miljö- och hälsoskyddsämnden uppfyllde sju av nio inriktningsmål. Vad gäller potentiellt förorenade områden avslutade nämnden inventeringen av branscherna bensinstationer och kemtvättar. Tillsyn av förskolor och kommunens äldreboenden genomfördes. Barn och unga är en känslig grupp. Ett tidigare projekt om gifrfri förskola följdes upp som ett led i kommunens satsningar inom miljö-målet Gifrfri miljö.

Ett av nämndens prioriterade områden är buller från E18 och Roslagsbanan. Trafikförvaltningen i landstinget drog tillbaka sin ansökan om tillståndsprövning av Roslagsbanan. Men nämnden fortsatte att undersöka möjligheterna att minska skadlig påverkan från buller på kommunens invånare.

Systemet för ärendehantering byttes ut, vilket påverkade resultatet. Nämnden nådde inte fullt ut målen om att handlägga ärenden inom utsatt tid eller antalet kontroller inom livsmedelsområdet.

Inriktningsmål	2017
Miljö- och hälsoskyddsämnden ska ge Danderydsborna en aktiv och ändamålsenlig service.	◆
I Danderyd bedriver alla nämnder kostnadseffektiv verksamhet inom sina programområden. Varje nämnd kan redovisa sambandet mellan mål, uppnådda resultat, prestationer och resurser.	●
Miljö- och hälsoskyddsämnden ska ge företag verksamma i kommunen en aktiv och ändamålsenlig service och rådgivning.	◆
Frisk luft	●
Friskt vatten	●
Biologisk mångfald	●
God bebyggd miljö	●
Gifrfri miljö	●
De livsmedel som produceras, säljs och på andra sätt hanteras i kommunen ska vara säkra och redliga.	●

Ekonomi

Driftredovisning

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Nämnd och stab	3,0	2,5	0,5
Miljösamordning	0,9	0,9	0,0
Livsmedel	0,7	0,5	0,2
Miljö- och hälsoskydd	4,3	4,1	0,2
Totalt	8,9	8,0	0,9

Avvikelsen för verksamheten nämnd och stab berodde på att konsulttjänster användes mindre än budgeterat. Ett annat skäl var att övertagandet av det nya ärendehanteringssystemet skedde senare än planerat. Avvikelsen inom verksamheterna livsmedel samt miljö- och hälsoskydd berodde på en vakant miljöchefstjänst.

Investeringsredovisning

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
	0,7	0,2	0,5
Totalt	0,7	0,2	0,5

Kostnaden för investeringarna i ärendehanteringssystemet blev lägre eftersom leverantören hade problem med utvecklingen av systemet. Övertagandet sköts därför fram.

Investeringar i e-tjänster skjuts fram något i tiden. Investeringarna i ärendehanteringssystemet kommer att stödja införandet av e-tjänster. Förberedelser pågår för införande av e-tjänster inom livsmedelskontrollens område.

Utmaningar för framtiden

Arbetet med att riskklassa och inventera potentiellt förorenade områden har pågått sedan 2016. Inventeringen kommer att innebära en ökad volym av ärenden när de förorenade områdena ska efterbehandlas.

Kommunens ökade ambitioner inom plan- och exploateringsområdet innebär efterfrågan på miljöavdelningens kompetens.

City Link, etapp 2 (del av Svenska kraftnäts tunnel för kraftledning från Anneberg till Henriksdal) kommer att generera stor miljöpåverkan som behöver regleras med tillsyn av bland annat buller, läns hållningsvatten, föroreningar och masshantering.

Fortsatt inventering behöver göras av miljöfarliga verksamheter utan anmälningsplikt.

Bullerfrågorna kommer även i fortsättningen att vara av hög prioritet för nämnden. Framst rör det trafikrelaterat buller från Roslagsbanan och E18.

Trafikverket startade kompletterande mätningar av kväveoxider från trafiken på E18 vid två skolor. Från 2018 införs ökade krav på tillsyn av dagvatten och miljökvalitetsnormer för vatten.

Nya nationella livsmedelsmål innebär att livsmedelskontrollen får direkt nationell styrning.

Under 2018 kommer flera e-tjänster för livsmedelsföretagarna att utvecklas och läggas ut på kommunens hemsida.

Byggnadsnämnden

Byggnadsnämnden redovisade ett överskott på 1,5 mnkr. Av byggnadsnämndens åtta inriktningsmål uppfylldes fem. Tre var delvis uppfyllda. Handläggning av inkommande ansökningar prioriterades och de genomsnittliga handläggningstiderna kunde därmed hållas på nivåer långt under de lagstadgade tio veckorna.

(Belopp i mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	7,6	9,0	1,4
Verksamhetens kostnader	17,7	17,6	0,1
Nettokostnader	-10,1	-8,6	1,5

Viktiga händelser i verksamheten

- En ny adresskarta i både pappers- och digitalt format lanserades.
- En e-tjänst för beställning av ritningar lanserades.
- Servicen *Träffa en bygglovhandläggare utan att boka tid i Information Danderyd* hade sammanlagt 420 besök.

Bygglov beviljades för bland annat utbyggnad av Mörby centrumets norra sida samt tillfälliga bostäder vid Danderyds gymnasium och vid Enebybergsvägen.

Nämnden fattade beslut som gör det möjligt att bygga ett större flerbostadshus vid Mörby centrum.

En detaljplan för bostäder vid östra Mörbylund tillstyrktes.

- En detaljplan för bostäder, LSS-boende, inom Svea 1 i Djursholm antogs.
- Samråd genomfördes gällande detaljplaner för östra Eneby torg samt Nora torg.
- Mängden beslutsärenden fortsatte att öka där antalet delegationsbeslut om bygglov ökade med 16 procent jämfört med 2016.

Måluppfyllelse verksamhet

Nämndens mål för korta handläggningstider uppfylldes till stor del. De genomsnittliga handläggningstiderna låg på cirka två veckor för om- och tillbyggnader som följde detaljplanen. Andelen delegationsbeslut som fattas inom sex veckor var 81 procent och nådde visserligen inte målet på 90 procent, men lov som avvek från detaljplanen handlades ändå betydligt snabbare än lagens tillåtna 10 veckor från det att handlingarna inkommit i komplett skick. Personalbrist och ökade beställningar gjorde dock att 46 procent av kartbeställningarna levererades i tid jämfört med målet 95 procent. Målet att nämndens beslut ska hålla vid en överprövning uppnåddes, vilket tyder på att kvaliteten på fattade beslut är god.

Informationsmaterial kring solpaneler och giftfria byggnadsmaterial kunde inte tas fram. Orsaken var ökad arbetsbelastning.

Inriktningsmål	2017
Danderyd präglas av god arkitektur och en säker miljö.	●
I Danderyd ges ändamålsenlig information, god service och rådgivning i alla frågor som byggnadsnämnden handlägger.	◆
I Danderyd bedriver alla nämnder kostnadseffektiv verksamhet inom sina programområden. Varje nämnd kan redovisa sambandet mellan mål, uppnådda resultat, prestationer och resurser.	●
Frisk luft	◆
Friskt vatten	●
Biologisk mångfald	●
God bebyggd miljö	●
Giftfri miljö	◆

Ekonomi Driftredovisning

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Nämnd och stab	4,2	4,1	0,1
Bygglov	2,5	2,1	0,4
Kart och mät	3,4	2,4	1,0
Totalt	10,1	8,5	1,5

Intäkterna från bygglov och kartprodukter blev högre än planerat. Det berodde på att mängden bygglov, anmälningar och beställda kartprodukter blev större än väntat. Verksamhetens kostnader blev lägre än planerat, vilket i huvudsak berodde på lägre sammanträdeskostnader och att en tjänst var vakant under hela året.

Investeringsredovisning

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Stab	0,2	0,1	0,1
Kart och mät	1,1	0,2	0,9
Totalt	1,3	0,3	1,0

Nämndens investeringsbudget uppgick till 1,3 mnkr. Av dessa användes 0,3 mnkr bland annat till en ny adresskarta, e-tjänst för beställning av ritningar, flygfotografering och en digital tjänst för läsning av bakgrundsdata i kartsystem. Kostnaderna för inskanning av kommunens förrättningsarkiv och kartering faller ut först 2018 efter att arbetena avslutats, vilket förklarar återstoden av avvikelsen.

Utmaningar för framtiden

De kommande åren väntas byggnadstakten i kommunen att öka. Arbete med detaljplaner för bostäder i olika delar av kommunen pågår, vilket väntas leda till fler bygglovsansökningar när planerna vinner laga kraft.

Det är önskvärt att utveckla metoder för dialog och kommunikation i stadsbyggnadsprocessen, så att kommunens invånare känner sig informerade och delaktiga.

Den digitala utvecklingen i samhället går fort och både servicen till invånare och företagare kan därmed utvecklas ytterligare.

De närmaste åren kommer fler e-tjänster att lanseras och digital geografisk information (GIS) tillgängliggöras för samhällets olika behov.

Behoven och tillgängligheten av öppna data växer i samhället. Det kommer sannolikt att leda till minskade intäkter för data som idag uppdateras och levereras mot ersättning.

Teknisk nämnd

Tekniska nämnden redovisade ett överskott jämfört med budget om 2,3 mnkr.
Av nämndens nio inriktningsmål uppfylldes sex. Tre uppfylldes delvis.

(Belopp i mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	20,9	23,2	2,2
Verksamhetens kostnader	112,7	112,8	0,1
Nettokostnader	-91,8	-89,5	2,3

VA samt avfall ingår i tekniska nämndens ansvarsområde, men lagstiftningen kräver att de särredovisas. Särskilda avsnitt om dessa två verksamheter finns länge fram.

Viktiga händelser i verksamheten

- Samarbetet med det nyinrättade kontaktcentret inleddes. Kontaktcentret tog till viss del över kontakten med medborgarna via ett nytt felanmälningssystem. Detta innebar snabbare återkoppling i enklare ärenden, vilket gav mer tid till förvaltningen att utreda och återkoppla i de mer komplexa ärendena.
- Tekniska kontoret och kommunledningskontoret samarbetar i Mörbycentrumprojektet. Under 2017 färdigställdes det nya busstorget. Därmed kan all busstrafik som trafikerar Mörby centrum samlas till Mörbyplan, vilket förbättrar tillgängligheten.
- Kommunens största vägprojekt var byggandet av etapp 5 av Enebybergsvägen mellan cirkulationsplatserna vid Enebyängen och Arholmavägen. Projektets etapp 2, som sträcker sig förbi Eneby torg, återstår.
- En aktualisering av kommunens trafikstrategi påbörjades under 2016 i samarbete med kommunledningskontoret. Arbetet med trafikstrategin är nu i slutfasen och planeras att antas under 2018.
- Drygt 65 000 m² ny asfalt lades på kommunens vägar, och knappt 17 000 m² av gång- och cykelvägarna asfalterades.

- Ett långsiktigt projekt är utbytet av kommunens belysningspunkter till LED för minskad energiåtgång. Över 50 procent av drygt 8 000 belysningspunkter i kommunen har bytts ut. Under 2017 genomfördes totalt 1 800 byten och hela kommundelen Enebyberg färdigställdes.
- Cirka 4 kilometer belysningskabel byttes ut. Arbetsprocessen är långsam men nödvändig. Det finns cirka 30 mil kabel utmed kommunens gator och gång- och cykelvägar där majoriteten består av gammal tjärpappisolering. Kablarna behöver bytas ut för att undvika brott.
- Upprustningsarbeten längs gamla Djursholmsbanan genomfördes i en nutida tolkning av det kulturhistoriska arvet.
- Belysningsprojektet för Djursholms slott med vattentorn genomfördes. Kommunen deltar i tävlingen Svenska Ljuspriset för installationen, som blev ett bra exempel på ett gott samarbete mellan beställare, belysningsdesigner och entreprenör.
- Sedan starten 2014 har mätningar av biologisk mångfald genomförts i treårscykler där växter, fåglar och fjärilar mäts omväxlande. År 2017 gjordes en artinventering av växter för jämförelse med 2014.
- Samsövikens kajuprustning påbörjades under sommaren och entreprenaden håller god takt, med ett beräknat färdigställande hösten 2018.
- Energi- och klimatrådgivningar till bostadsrättsföreningar och företag genomfördes. Kommunen deltog i projektet *Fixa Laddplats* som riktar sig till bostadsrättsföreningar.
- Kommunen fick bidrag från Naturvårdsverkets investeringsstöd *Klimatklivet*. Bidraget användes till två laddstationer och fyra uttag på Djursholms slott. Dessa laddstationer kommer att nyttjas av besökare, bilpoolbilar och vaktmästarbil.

Måluppfyllelse verksamhet

Av nämndens nio inriktningsmål uppfylldes sex och tre uppfylldes delvis.

Inom bland annat beläggningsarbete, gatudrift och projekt gav god planering, kontroll och uppföljning goda resultat. Det fortsatta arbetet med övergång till LED-ljuskällor i belysningsanläggningen är en kostnadseffektiv åtgärd, då dessa ljuskällor har längre hållbarhetstid och förbrukar mindre elenergi. Skötselprogram och driftkartor togs fram. De utvecklas och uppdateras kontinuerligt. Kommunens lekplatser besiktigas årligen och ett långsiktigt program för lekplatserna finns.

Inriktningsmål	2017
Danderyds kommun har väl framkomliga och trafik-säkra gång- och cykelvägar, gator och vägar.	◆
Danderyds kommun har allmänna platser och kommunal mark som är trygga, välstädade och vårdade.	◆
I Danderyd bedriver alla nämnder kostnadseffektiv verksamhet inom sina programområden. Varje nämnd kan redovisa sambandet mellan mål, uppnådda resultat, prestationer och resurser.	●
Danderyds kommun förvaltar och utvecklar anläggningar och byggnader så att önskad funktion vidmakthålls över tiden.	●
Frisk luft.	●
Friskt vatten.	◆
Biologisk mångfald.	●
God bebyggd miljö.	●
Giftfri miljö.	●

VA och avfall ingår i sammanställningen ovan. En särredovisning av deras måluppfyllelse finns i avsnitten för dessa verksamheter.

Ekonomi Driftredovisning (mnkr)

Verksamhetsområde	Budget	Bokslut	Avvikelse
Administrativa avdelningen	0,7	0,6	0,1
Gata och trafik	68,6	66,2	2,4
Park och natur	18,3	19,4	-1,1
Hamn	2,9	2,3	0,6
Energi och klimat	1,3	1	0,3
Totalt	91,8	89,5	2,3

Avvikelsen från nettokostnaderna på 2,3 mnkr berodde till stor del på lägre lönekostnader. Även elförbrukningskostnaderna var lägre än budgeterat till följd av LED-upprustningen. Verksamhetsområdet fick också ökade intäkter från bland annat schakttillstånd, trafikordningsplaner (TA-planer) och felparkeringsavgifter.

Investeringsredovisning (mnkr)

Verksamhetsområde	Budget	Bokslut	Avvikelse
Gata och trafik	57	50	7
Park och natur	3	4	-1
Hamn	51	30	21
Totalt	111	84	27

Avvikelserna berodde huvudsakligen på att vissa planerade investeringar inte kunde genomföras – medel flyttades till 2018. Framför allt gäller detta kajinvesteringar i Samsöviken.

Större investeringar var:

- Samsövikens kajupprustning med ett beräknat färdigställande hösten 2018.
- Etapp 5 av Enebybergsvägen som sträcker sig mellan cirkulationsplatserna vid Enebyängen och Arholmavägen. Kvar i projektet är etapp 2 som sträcker sig förbi Eneby torg.
- Beläggningsplanen för 2017 som medförde att drygt 65 000 m² ny asfalt lades på kommunens vägar, och knappt 17 000 m² på gång- och cykelvägar.

Utmaningar för framtiden

Rekryteringsläget är fortsatt svårt inom tekniska yrken. Särskilt svårt är det i Stockholmsområdet, där kommunen konkurrerar med aktörer som konsultföretag, andra kommuner och entreprenadsidan. En fortsatt utveckling av arbetsgivarvarumärket och attraktionskraft behövs. Här är lönestrukturer och andra förmåner viktigt för att underlätta rekrytering, men framför allt för att behålla nuvarande kompetens.

Behovet av resurser för verksamhetsområdet påverkas av vilken exploateringstakt kommunen väljer de kommande åren. Utvecklingen behöver bevakas tillsammans med plan- och exploateringsavdelningen för att säkerställa att kompetens och resurser finns på avdelningen. Även behov av nyrekrytering behöver identifieras i tidigt skede för att kunna synkroniseras med budgetplanering.

Enligt Naturvårdsverkets direktiv behöver kommunen inom tre år genomföra åtgärder för vattenplanering till följd av de högre krav som ställs genom *Åtgärdsprogrammet Norra Östersjön*.

Under hela år 2018 ska ett förfrågningsunderlag till en ny gatudriftupphandling göras. Att kommunen ställer fortsatt höga krav på uppdraget kan innebära högre kostnader i kommande driftavtal, beroende på hur många anbud som lämnas i upphandlingen.

Tekniska kontoret noterar att genomförda investeringsprojekt de senaste åren genererar kapitalkostnader som utgör en allt större del av driftbudgetens utgifter. Det är även viktigt att beakta att olika utvecklingsprojekt som genererar större driftområden, till exempel utökade torgytor, bredare vägar eller större finparker, även innebär ökade driftkostnader för kontorets olika verksamhetsområden.

Vatten och avlopp

Vatten och avloppsverksamheten redovisade ett resultat i linje med budget. Två av tre inriktningsmål uppfylldes.

(Belopp i mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	61	62,2	1
Verksamhetens kostnader	63,8	64,9	-1,1
Nettokostnader	-2,8	-2,7	0,1

Viktiga händelser i verksamheten

- Under 2017 drev verksamheten det största VA-reinvesteringsprojektet på över 10 år. Edsviksvägens VA-förnyelse kommer att pågå och slutföras under 2018.
- Tillsammans med driftentreprenören inleddes ett *asset management*-arbete som syftar till att utifrån en risk- och kostnadsbedömning prioritera underhållsinsatser på kommunens pumpstationer.
- Verksamheten deltog i KTH-forskningsprojektet *Robusta beslutsvägar* som handlade om hur planprocessen kan utvecklas utifrån klimatförändringar.
- Tekniska nämnden fattade beslut om riktlinjer för fettavskiljare. Arbetet med rutiner och dokument pågick hela året och slutförs under 2018.
- Hydraulisk modell för kommunens dricksvattenledningar togs i drift. Det är ett helt nödvändigt verktyg i en expansiv kommun där kapacitetsberäkningar behöver utföras.

Måluppfyllelse verksamhet

Vatten och avlopp uppfyllde två av tre inriktningsmål. Ett mål – friskt vatten – uppfylldes delvis.

Inriktningsmål	2017
Danderyds kommun förvaltar och utvecklar anläggningar och byggnader så att önskad funktion vidmakthålls över tiden.	●
Friskt vatten	◆
Giftfri miljö	●

Ekonomi Driftredovisning

(mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	61	62,2	1,2
Balansering eget kapital	2,8	2,7	-0,1
Verksamhetens kostnader	63,8	64,9	-1,1
Totalt	0	0	0

Resultatet visar lägre löne- och räntekostnader, högre kostnader för renvatteninköp samt högre driftkostnader.

VA-verksamheten ska över åren ge ett nollresultat. Resultatet balanseras med eget kapitalposten från VA-fonden.

Investeringsredovisning

Verksamhetsområde	Budget	Bokslut	Avvikelse
Resultat (mnkr)	19	11	8
Totalt	19	11	8

Investeringskostnaden för nya förbindelsepunkter blev nästan dubbelt så hög; 1,9 mnkr jämfört med budget på 1 mnkr. Edsviksvägens förnyelse kostade 8,4 mnkr. Projektet fortsätter under 2018. Projektmedel har därför ombudgerats.

Projekt pumpstationsförnyelse och kvartersledningarna fanns med bland budgeterade medel, men nyttjades inte. Pumpstationsförnyelse senarelades på grund av resursbrist. Kvartersledningarna kräver fastighetsrättsligt arbete, vilket inte varit möjligt då resurser saknats för att driva denna fråga.

Utmaningar för framtiden

Den största utmaningen är att säkerställa att tillräckliga personella resurser finns i VA-verksamheten. Resursuppväxlingen från att vara en rent förvaltande kommun till att bli kraftigt expansiv pågår fortfarande i VA-verksamheten. Det gör att andra projekt och arbetsuppgifter nedprioriteras. Resursuppväxlingen försvåras av att det råder stor brist på erfarna VA-kunniga personer i både Stockholm och övriga landet.

En annan stor utmaning är skapa kapacitetsmodeller även för spill- och dagvatten, vilket måste göras om VA-verksamheten ska kunna avgöra om utbyggnad av VA-nätet är nödvändig i exploateringsområden.

Käppalaverket och Norrvatten står inför stora investeringar, vilket kommer att medföra ökade driftkostnader.

Revidering och förnyelse av VA-taxan är också en utmaning inför framtiden.

Dagvattenarbetet är otillräckligt. Det fattas dagvattenplan, strategier och handböcker. Denna utmaning berör många andra delar av kommunen, VA-verksamheten är inte ensamt ansvarig för frågan.

Avfall

Avfallsverksamheten redovisade ett resultat som blev 0,2 mnkr bättre än budget. Av kommunens inriktningsmål uppfylldes två av fyra mål.

(Belopp i mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	25,1	25,5	0,4
Verksamhetens kostnader	27,6	27,8	-0,2
Nettokostnader	-2,5	-2,3	0,2

Viktiga händelser i verksamheten

- Delmålsperioden för avfallsplanen 2013–2016 utvärderades. Resultatet blev det bästa bland SÖRAB-kommunerna (Danderyd, Järfälla, Lidingö, Sollentuna, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Upplands Väsby och Vallentuna). Av de 24 delmålen uppnådde Danderyds kommun 13 mål helt.
- För att minska de trafik- och arbetsmiljöfarliga backningarna med sopbil används sedan våren ett mindre fordon för avfallshämtning.
- Ett upphandlingsdokument togs fram för att möta kommunens ansvar för fettinsamling från bland annat storkök.
- En flytande återvinningscentral för de boende på Tranholmen provades och försöket blev framgångsrikt. Detta initiativ fortsätter under somrarna 2018 och 2019.
- Den mobila återvinningscentralen utökades från varannan onsdag till att även innefatta varannan lördag. Den mobila återvinningscentralen ersätter insamlingen med *Farliga Avfallsbilen* och *Grovis*.
- I juni etablerade Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB en tillfällig återvinningsstation i Djursholm och totalt finns nu nio stationer i kommunen.

Måluppfyllelse verksamhet

Avfallsverksamheten uppfyllde två av fyra mål till fullo. Ett mål uppfylldes delvis. Målet frisk luft kunde inte bedömas eftersom statistik kommer först under 2018. Att resultatet för god bebyggd miljö inte uppfylldes berodde på att mängden matavfall som insamlats per person minskade.

Inriktningsmål	2017
Danderyds kommun genomför en väl utförd och trafiksäker hämtning av avfall samt erbjuder ett tillfredsställande avfallstjänsteutbud.	●
Frisk luft	—
God bebyggd miljö	◆
Giftfri miljö	●

Ekonomi Driftredovisning

(mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	25,1	25,5	0,4
Balansering eget kapital	2,5	2,3	-0,2
Verksamhetens kostnader	27,6	27,8	-0,2
Totalt	0	0	0

Ingående balans för det ackumulerade resultatet 2017 var -0,8 mnkr. Med ett resultat på -2,3 mnkr för 2017 blev den utgående balansen -3,1 mnkr. Baserat på budgeten för år 2018 prognostiseras utgående balans för 2018 att bli -3,9 mnkr.

Avfallsverksamheten ska ge ett nollresultat över åren. Resultatet balanseras med eget kapitalposten från avfallsfonden.

Investeringsredovisning

Verksamhetsområde	Budget	Bokslut	Avvikelse
Resultat (mnkr)	1	0,5	0,5
Totalt	1	0,5	0,5

Kostnaden för inköp av avfallskärl till nya fastighetsägare, samt utbyte av förbrukade avfallskärl, var lägre än budgeterat.

Utmaningar för framtiden

Insamling av ofrånkomligt matavfall som till exempel bananskal, köttben och fiskrens, behöver öka. Det gäller såväl i hela Sverige som i Danderyd. Under 2017 ökade antalet abonnenter som sorterar ut matavfall i kommunen. Trots detta minskade de totala mängderna som samlas in. Kommunen behöver få mer kunskap om varför mängderna minskar, undersöka orsakerna under 2018 och genomföra aktiviteter för att återigen motivera abonnenterna att lämna matavfall.

Fler återvinningsstationer är en förutsättning för att öka mängden återvunna förpackningar, tidningar och grovavfall. Utmaningen ligger i att hitta lämpliga platser för stationerna, att bygglov kan beviljas och att stationerna inte skräpas ned.

Frågan om ifall insamlingsansvaret ska ligga på kommunerna eller producenterna har sedan länge diskuterats på regeringsnivå. Utmaningen ligger i att oavsett ansvarsfördelning driva utvecklingen av insamlingssystemet framåt för ökad återvinning.

En översyn pågår av avfallstaxan.

Fastighetsnämnd

Fastighetsnämnden visade ett överskott om 9,8 mnkr i förhållande till budget. Av kommunens tio inriktningsmål uppfylldes samtliga utom det som avser ändamåls-enliga lokaler för kommande verksamheter.

(Belopp i mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	253,9	254,9	1,0
Verksamhetens kostnader	254,2	245,4	8,8
Nettokostnader	-0,3	9,5	9,8

Viktiga händelser i verksamheten

- Djursholms ridhus invigdes. Byggnaden med kontor, omklädnad och café är uppförd i passivhusstandard.
- En samordnad upphandling genomfördes mellan fastighets- och tekniska nämnden för skötseln av fastighets- och parkmark. De två olika avtalen fick därmed samma utförare.
- Uppföljningen av avtalet för drift och skötsel av fastigheter visade brister i utförande och kvalitetsnivå. Förbättringsåtgärder genomfördes och arbetet fortsätter under kommande år.

- Fastighetsnämnden uppförde 48 modulbostäder mellan Ekeby gård och Danderyds gymnasium. Ytterligare 48 nya modulbostäder förbereddes vid Båtsmanstorpet i Enebyberg. Inflyttning sker under sommaren 2018.
- Tekniska kontoret genomför *boskola* för alla nyanlända så att de får förutsättningar för en god boendemiljö och integration i Danderyd.
- En lokalförsörjningsprocess arbetades fram och bereddes för beslut. Förslaget till process tydliggör ansvaret för underlag och beslut.
- Arbetet med nya lokaler i Mörby centrum var intensivt. Kommunens behov definierades, placering och utformning av lokalerna i centrum diskuterades och avtalsförhandling med fastighetsägaren utfördes.
- I delar av Djursholms slott uppstod problem med inomhusklimatet, vilket krävde en hel del interna omprioriteringar av resurser inom tekniska kontoret.
- Under året uppstod personalomsättning som till viss del påverkade kontorets förmåga till leverans.

Måluppfyllelse verksamhet

Energianvändningen i kommunägda byggnader minskade med fyra procent i medelvärde över innevarande femårsperiod. Kontoret gjorde noggranna kvalitetskontroller i samverkan med drift- och skötselentreprenören. Vid nyproduktion prövas möjligheten att uppföra byggnaderna enligt svensk passivhusstandard för att följa kommunens beslut om att uppföra nära nollenergihus. Detta genomfördes i en del av Djursholms ridhus. Passivhusstandarden innebär strängare energikrav än Boverkets definition av nära nollenergihus.

Arbetet inom inriktningsmålet *Danderyd främjar en hållbar resursanvändning* erbjöd verksamheter i kommunens lokaler möjlighet till källsortering. Detta gav resultat. Målet uppnåddes genom att ytterligare 29 kommunala verksamheter fick möjlighet till fullgod källsortering.

Ett utvecklingsområde under 2017 var att förbättra kvalitetsnivån inom drift- och skötselentreprenaden för byggnader. Flera avstämningar med leverantören gjordes, där en förbättring av engagemang och kvalitet blev resultatet.

Inriktningsmål	2017
Danderyds kommuns fastighetsverksamhet tillhandahåller ändamålsenliga lokaler för kommunala verksamheter.	—*
I Danderyd bedriver alla nämnder kostnadseffektiv verksamhet inom sina programområden. Varje nämnd kan redovisa sambandet mellan mål, uppnådda resultat, prestationer och resurser.	●
Danderyds kommun förvaltar och utvecklar anläggningar och byggnader så att önskad funktion vidmakthålls över tiden.	●
Frisk luft	●
Friskt vatten	●
God bebyggd miljö	●
Giftfri miljö	●

*Nöjd kundmätning görs under 2018. Inga aktuella uppgifter finns tillgängliga.

Ekonomi Driftredovisning

Verksamhetsområde	Budget	Bokslut	Avvikelse
Fastighet (mnkr)	-0,3	9,5	9,8
Totalt	-0,3	9,5	9,8

Avvikelsema mellan bokslut och budget berodde främst på att:

Den milda vintern gav lägre vinterdriftkostnader samt lägre uppvärmningskostnader.

Det nya driftavtalet för tillsyn och skötsel av byggnader medför lägre driftkostnader.

Byggåtgärder för klimatproblemen i Djursholms slott belastade driften, vilket inte var medräknat i budgeten.

Konsulter och utredningskostnader överskred budgeten. Avvikelsen berodde på att konsultkostnader för flytten av kommunlokaler i Mörby centrum belastade fastighetsnämnden.

Förgäveskostnader belastade driftbudgeten vad gällde programarbete för Brageskolans idrotts hall och renovering av den befintliga Kevingeskolan. Båda projekten avslutades enligt beslut i fastighetsnämnden.

Kapitalkostnaden blev lägre än budgeterat. Differensen berodde främst på senarelagd aktivering av vissa investeringsprojekt.

Investeringsredovisning

Verksamhetsområde	Budget	Bokslut	Avvikelse
Resultat (mnkr)	226	133	93
Totalt	226	133	93

De största projekten var:

- Bragehallen. Fastighetsnämnden avbröt arbetet med projektet nedgrävd sporthall. Kommunledningskontoret utreder ärendet om ny placering av sporthall.
- Kevingskolan. Kommunfullmäktige gav ett nytt uppdrag som avser en skola för 700 elever och en idrottshall.
- LSS-boende, Stationsvägen. Detaljplanearbete pågick inom kommunledningskontoret.
- Mörbyskolan. I samband med investeringsprojektet på Mörbyskolan upptäcktes en omfattande fuktskada. Paviljonger för evakuering monterades upp. Kostnader för fuktskada togs inom driften.
- LSS-boende, Valevägen. Detaljplanearbete för ombyggnad av förskola till LSS-boende och lägenheter pågick. Program- och projekteringsarbete för ombyggnation till LSS-boende samt lägenheter genomfördes och godkändes i fastighetsnämnden. Byggproduktion beräknas att ske under 2018.
- Modulbostäder, Danderyds gymnasium. Moduler mellan Danderyds gymnasium och Ekeby gård uppfördes. Inflyttning påbörjades under 2017 och fortsätter under 2018.
- Modulbostäder, Båtsmanstorpet. Uppdrag för uppförande av modulbostäder vid Båtsmanstorpet pågick med avrop från ramavtalad samverkansentreprenör. Modulbostäder producerades och bygglov erhöles. Kostnaderna ökade och projektet försenades på grund av problem med VA, behov av markbearbetning samt elförsörjning.
- Stockholmsvägen 40 B. Grindstugan i Cedergrenska parken revs och upphandling av bostadshus med två lägenheter planeras till 2018.

Utmaningar för framtiden

Rekryteringsläget är fortsatt svårt inom tekniska yrken. Särskilt svårt är det i Stockholmsområdet, där kommunen konkurrerar med aktörer som konsultföretag, andra kommuner och entreprenadsidan. För att klara av kontorets uppdrag krävs en kontinuerlig och stabil personalstyrka. Inom några specifika funktioner är rekryteringsarna extra svåra att lösa.

Omvärlden erbjuder alltmer utvecklade IT-system och här finns stora möjligheter för effektiviseringar för tekniska kontoret. Utmaningarna ligger dels i att effektivt nyttja och öka kunskapen om befintliga system, och dels i att fortsätta arbetet att hitta ett fastighetsystem som passar verksamheten och behoven.

Införande av en ny lokalförsörjningsprocess kommer att öka tydligheten i beställningar och beslut av investeringsprojekt.

God kommunikation med hyresgäster och andra förvaltningar är en framgångsfaktor för nöjda hyresgäster och en effektiv fastighetsförvaltning.

I det befintliga fastighetsbeståndet genomförde kommunen stora tekniska investeringar som minskade energianvändningen. Nu blir hyresgästernas beteende och sätt att använda byggnaderna en komplex fråga att arbeta vidare med.

På grund av den höga investeringsnivån i fastighetsnämnden kan högre kapitalkostnader förväntas.

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden redovisade ett positivt resultat på 1,8 miljoner kronor. Kultur- och fritidsutbudet hade en fortsatt god utveckling med hög kvalitet, vilket visades i undersökningar och enkäter. Året präglades av många spännande projekt och aktiviteter som ytterligare förbättrade möjligheterna för kommunens invånare att utöva fritidsaktiviteter. Av nämndens femton inriktningsmål blev samtliga uppfyllda eller delvis uppfyllda.

(Belopp i mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	16,5	16,9	0,4
Verksamhetens kostnader	107,8	106,4	1,4
Nettokostnader	-91,3	-89,5	1,8

Viktiga händelser i verksamheten

- Ismiljön i Enebybergs ishall förbättrades väsentligt med installation av nytt kylsystem, ispist, sarg och plexiglas.
- Den efterlängtrade skateytan med ramp och streetskatedel vid Mörbyhallen invigdes under hösten.
- Föreningsdriften utökades genom avtal med IFK Stocksund gällande de planer och byggnader som föreningen uppfört.
- Med hjälp av statliga medel genomfördes projektet *Summerdays* – avgiftsfria sommarlovsaktiviteter för barn och unga med fokus på integration, delaktighet och glädje.
- *Guldslassen* – en årlig talangtävling mellan Danderyds högstadieskolor – ägde rum med tre deltävlingar samt en stor final.
- Samverkansorganisationen *Ungt Fokus* samarbetade med elever, föräldrar, skola och föreningsliv för insatser kring alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT).
- Ett samverkansforum för mellanstadiet bildades för att främja det förebyggande arbetet i de yngre åldrarna.
- Biblioteken hade bland annat *miljö* som tema med utställningar, föredrag och utlån av elcyklar.
- Ett fysiskt och virtuellt upprop med frågan *Hur vill du ha ditt nya bibliotek i Mörby centrum?* fick cirka 250 svar.
- Biblioteket införde möjligheten att se streamad film.
- Danderyds kulturstipendium lockade 70 ungdomar som bjöd åskådarna på många talangfulla inslag inom bland annat litteratur, konst, musik och film.
- Genom ekonomiskt bidrag och samarbete mellan förvaltningen och kulturskolan genomfördes musikalen *Sista Akten* som byggde på ett lokalt manus.

- Danderyds konstrunda kunde genomföras i september med hjälp av ekonomiskt bidrag från förvaltningen. 70 lokala konstnärer deltog och fick närmare 10 000 besök.
- Föreningslivet och kommunen genomförde *Kulturbiennalen* med cirka 80 program och 6 000 besök.
- Med stöd från förvaltningen genomförde kultur- och musikskolorna en musikserie på flera seniorcentra i kommunen.
- Förvaltningen tog initiativ till konstnärlig utsmyckning av en av entréerna till *Träffpunkt Enebyberg*. Det vinnande förslaget blev *Gemenskap* av Kristina och Heikki Haapanen.

Måluppfyllelse verksamhet

Av nämndens femton mål var samtliga uppfyllda eller delvis uppfyllda.

Måluppfyllelsen är starkt kopplad till föreningslivet inom idrott och kultur, liksom samverkan mellan dem och kommunen. *Föreningslivet gör en fantastisk insats för kommunens barn och ungdomar. Det resulterade i stabila aktivitetssiffror, vilket innebär att föreningarna fortsatt kommer att ha många ungdomar i sin verksamhet.*

Nettokostnaden per invånare för kultur- och fritidsverksamhet låg över snittet i länet eftersom kommunen har god tillgång till idrottsanläggningar och bibliotek.

Kommunens satsningar på fritid och kultur återspeglar sig i bland annat mycket goda omdömen i Statistiska centralbyråns, SCB, Medborgarundersökning 2017 samt i förvaltningens egna enkäter.

Idrottsanläggningarnas förvaltning och utveckling kommer att förbättras när den nya tjänsten som anläggningschef inrättas.

Målet beträffande ANDT-användningen uppfylldes inte helt. Livsstilsstudien 2016 visade att ungdomars psykiska ohälsa ökar. Stress och krav kan vara en orsak. Under 2018 kommer nya metoder att provas via pilotprojektet *Danderyd Lyssnar* som baseras på resultat från *Livsstilsstudien*. Projektet är en samverkan mellan kommunen, Filmregion Stockholm-Mälardalen samt forskningsenheten STAD inom landstinget. Målet är att ungdomarna i Danderyd via olika uttrycksätt ska kunna tala om för vuxenvärlden hur de mår och varför de bland annat använder droger.

Inriktningsmål 2017

I Danderyd bedriver alla nämnder kostnadseffektiv verksamhet inom sina programområden. Varje nämnd kan redovisa sambandet mellan mål, uppnådda resultat, prestationer och resurser. ●

Danderyds kommun förvaltar och utvecklar anläggningar och byggnader så att önskad funktion vidmakthålls över tiden. ◆

Hög tillgänglighet till kommunens idrottsanläggningar samt fritids- och grönområden inbjuder till spontana aktiviteter och främjar god hälsa. ●

Danderyds kommun har bidragsregler som är utformade för att främja breddverksamhet för ungdomar så att de uppmuntras att under hela sin tonårstid delta i idrott och motion. ●

Danderyds fritidsgårdar är attraktiva mötesplatser för ungdomar i åldern 12–18 år, med fokus på hälsa, delaktighet och tillgänglighet. ●

Genom förebyggande insatser minskar ANDT-användningen (alkohol, narkotika, dopning, tobak) bland kommunens ungdomar. ◆

Danderyds bibliotek är levande centra och arenor för kultur, information, kunskap och möten mellan människor. ●

Kultur- och musikskolor ska erbjuda ett stort utbud av kulturaktiviteter för barn och unga. ●

Kulturen ska vara lättillgänglig och bidra till utveckling, tillväxt och en god livsmiljö. ●

Träffpunkt Enebyberg är en öppen mötesplats som bidrar till social samvaro och trygghet. ●

Frisk luft. ◆

Friskt vatten. ◆

Biologisk mångfald. ◆

God bebyggd miljö. ◆

Giftfri miljö. ●

Ekonomi Driftredovisning (mnkr)

Verksamhetsområde	Budget	Bokslut	Avvikelse
Nämnd och administration	4,8	4,7	0,1
Anläggningar	27,6	27,7	-0,1
Föreningsstöd	16,0	15,5	0,5
Fritidsgårdar och Ungt			
Fokus	8,1	7,8	0,3
Bibliotek	13,1	12,8	0,3
Kulturskola och kulturstöd	14,5	14,2	0,3
Träffpunkt Enebyberg	7,2	6,8	0,4
Totalt	91,3	89,5	1,8

Kultur- och fritidsnämnden redovisade ett positivt resultat om 1,8 miljoner kronor med mindre avvikelser för de olika verksamhetsgrenarna.

Investeringsredovisning (mnkr)

Verksamhetsområde	Budget	Bokslut	Avvikelse
Anläggningar	21,8	14,3	7,5
Föreningsstöd	0,2	0	0,2
Bibliotek	0,6	0,1	0,5
Kultur	0,4	0	0,4
Träffpunkt Enebyberg	0,1	0	0,1
Totalt	23,1	14,4	8,7

Investeringsbudgeten lämnade ett överskott om 8,7 miljoner kronor. Det berodde till stor del på projekt som inte påbörjades eller hann slutföras innan årsskiftet. Medel ombudgerades till 2018.

Utmaningar för framtiden

Ungdomars livsstil fortsätter att förändras snabbt. Inom många områden har otålighet och stress vuxit fram. Det är inte självklart att kommunen har tillräcklig kunskap och förståelse för detta. Det är en stor utmaning att tolka de ungas skiftande värderingar och forma verksamheten så att den verkligen kan nå alla ungdomar och bidra till meningsfull fritid.

Ett kontinuerligt underhåll på idrottsanläggningarna samt nya investeringar är en förutsättning för att även i framtiden kunna leverera den höga service som kommuninvånarna förväntar sig.

Digitaliseringen fortsätter inom samtliga verksamhetsområden. Detta ställer krav på kontinuerliga investeringar i infrastruktur, hård- och mjukvara samt kompetensutveckling, vilket ofta är kostnadsdrivande. Samtidigt är förhoppningen att investeringarna ska ge utdelning i form av ökad effektivitet, produktivitet och kvalitet i verksamheterna.

Från och med halvårsskiftet 2018 kommer kulturskolan organisatoriskt att tillhöra kultur- och fritidsnämnden. Detta kommer att ge många positiva effekter och skapa ett djupare samarbete mellan personalen, vilket bidrar till ytterligare utveckling av kulturen i Danderyd.

Inom tre år ska fritidsgårdarna ha en jämn könsfördelning, vilket innebär en stor satsning på utbildning, handledning och kartläggning. Projektet *Free Equality* innebär en nollställning och nystart för hur verksamheten bedrivs. Fritidsgårdarna och skolan kommer att bli en nyckelfaktor för att integrera de nyanlända ungdomarna i kommunen. Fritidsledarna behöver utbildning och fortbildning. Andra kommuner har ökat personaltätheten under kvällarna, samt haft mer öppet under sommarperioden. Ett nytt bibliotek kommer att stå färdigt 2020 och förvaltningen intensifierar planeringsarbetet. För att skapa ett attraktivt och modernt bibliotek är det viktigt att ta tillvara kommuninvånarnas tankar och förslag.

Utbildningsnämnden

Verksamheterna inom utbildningsnämndens ansvarsområde visade fortsatt god utveckling och hög kvalitet i såväl interna som externa mätningar och granskningar. Måluppfyllelsen var hög inom samtliga verksamhetsområden. Ekonomiskt redovisade utbildningsnämnden ett underskott på 2,3 mnkr i bokslut 2017, vilket till stor del berodde på att antalet barn och elever var högre än budgeterat.

(Belopp i mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	76,2	79,5	3,3
Verksamhetens kostnader	928,6	934,2	-5,6
Nettokostnader	-852,4	-854,7	-2,3

Viktiga händelser i verksamheten

- Utbildnings- och kulturkontoret slogs samman med produktionskontoret. Efter en genomgripande omorganisation inrättades bildnings- och omsorgsförvaltningen, BOF.
- Nämnden fattade beslut om högsta möjliga antal elever på den nya Kevingskolan.
- Ett nytt system för samverkan för vuxenutbildningen utarbetades inom Kunskapscentrum Nordost, KCNO, där utförarna (fristående och kommunala anordnare av vuxenutbildning) auktoriserades.
- Sju *Våga visa*-rapporter (kommungemensamt system för kvalitetsutvärdering) presenterades för utbildningsnämnden gällande sex förskolor och en grundskola. Resultaten var överlag goda.
- Ett projekt där förskolor och skolor samverkade ska underlätta barnens övergång från förskola till förskoleklass.
- I samverkan med socialförvaltningen inrättades ett skolnärvaroteam för att motivera ungdomar som idag har hög frånvaro från skolan.
- Mörbyskolan fick nämndens kvalitetsutmärkelse för sitt systematiska kvalitetsarbete.

Måluppfyllelse verksamhet

Utbildningsnämndens bedömning av målen gällde alla verksamheter i Danderyd, oavsett om de drivs av kommunen genom produktionsutskottet eller är fristående.

Av nämndens 17 mål var sju uppfyllda och sju delvis uppfyllda. Särskilt intressant är att både grundskolor och gymnasieskolor nådde målet att uppvisa studieresultat av *högsta nationella klass*. En bidragande orsak till den höga måluppfyllelsen är den goda samverkan med de fristående aktörerna. Arbetet fortsatte för att nå de miljörelaterade inriktningsmålen under 2018, bland annat genom ökad samverkan med miljöexpertis inom kommunens övriga förvaltningar. Några mål uppfylldes inte helt. Det gällde högt ställda mål där kommunen hade mycket bra resultat, men ändå inte riktigt nådde målet.

Inriktningsmål	2017
Föräldrar i Danderyd har möjlighet att välja barnomsorgsverksamhet där utbudet präglas av mångfald avseende pedagogisk inriktning samt omsorgs- och driftsform.	●
Föräldrar i Danderyd har möjlighet att välja förskoleklass och grundskola där utbudet präglas av mångfald avseende pedagogisk inriktning och driftsform.	◆
Ungdomar i Danderyds kommun har möjlighet att välja gymnasieskola i såväl Danderyd som i övriga Sverige och utomlands.	●
I Danderyd ges varje barn i förskolan och pedagogisk omsorg möjlighet att utifrån sina förutsättningar uppnå bästa möjliga kunskaps- och personlighetsutveckling i en stimulerande och trygg miljö.	◆
I Danderyd ges varje elev i grundskolan, förskoleklass och fritidshem möjlighet att utifrån sina förutsättningar uppnå bästa möjliga kunskaps- och personlighetsutveckling i en stimulerande och trygg miljö.	◆
Grundskolorna i Danderyd har studieresultat som vid varje jämförelse är av högsta nationella klass.	●
I Danderyd ges varje elev i gymnasieskolan möjlighet att utifrån sina förutsättningar uppnå bästa möjliga kunskaps- och personlighetsutveckling i en stimulerande och trygg miljö.	◆
Gymnasieutbildningen i Danderyd uppvisar studieresultat som vid varje jämförelse är av högsta nationella klass.	●
De vuxenstudierande uppnår goda resultat och är nöjda med verksamheten på skolan.	●
I Danderyd ges varje elev i särskolan möjlighet att utifrån sina förutsättningar uppnå bästa möjliga kunskaps- och personlighetsutveckling i en stimulerande och trygg miljö.	●
Gymnasieutbildningen i Danderyd ger goda förutsättningar för vidare studier och kommande arbetsliv.	●
I Danderyd bedriver alla nämnder kostnadseffektiv verksamhet inom sina programområden. Varje nämnd kan redovisa sambandet mellan mål, uppnådda resultat, prestationer och resurser.	◆
Frisk luft	*
Friskt vatten	*
Biologisk mångfald	*
God bebyggd miljö	◆
Giftfri miljö	◆

*Målen frisk luft, friskt vatten och biologisk mångfald hanteras av andra nämnder.

Ekonomi Driftredovisning

Verksamhetsområde (mnr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Förskola och pedagogisk omsorg	185,3	183,9	1,4
Grundskola, förskoleklass och fritidshem	510,6	516,3	-5,7
Gymnasieskola	121,9	121,3	0,7
Särskola	11,8	11,5	0,4
Vuxenutbildning	7,0	6,2	0,8
Nämnd och administration	10,7	10,9	-0,3
Övrig verksamhet	5,0	4,6	0,4
Totalt	852,4	854,7	-2,3

Nämnden redovisade ett underskott på 2,3 mnr.

Fler barn än budgeterat fick omsorg på kvällar då ordinarie verksamhet är stängd. Antalet inskrivna barn minskade dock totalt. Därför redovisade förskolan som helhet ändå ett överskott om 1,4 mnr.

Grundskola, förskoleklass och fritidshem redovisade ett underskott om 5,7 mnr. Orsaken var främst fler inskrivna barn än budgeterat i fritidshemmen. Kostnaderna för särskilt stöd blev högre än budgeterat för barn i förskola och skolelever. Som en följd av ökade volymer ökade kostnaderna även för modersmålsundervisning och studiehandledning.

Vuxenutbildningen redovisade överskott om 0,8 mnr, trots fler elever än budgeterat inom vuxenutbildningens grundläggande kurser samt svenskundervisning för invandrare, SFI. Intäkterna var högre än budgeterat eftersom socialnämnden till viss del täckte kostnaderna med statsbidrag för nyanlända.

Investeringsredovisning

Utbildningsnämnden gjorde inga investeringar under året.

Utmaningar för framtiden

Om resultaten ska förbättras ytterligare är den främsta utmaningen att nå de elever som behöver stimulans och extra stöd för att lyckas med sin skolgång.

Utbildningsnämnden behöver säkerställa att det finns tillräckligt antal platser i förskola och skola i kommunalar med ökande befolkning. Beslutsvägarna behöver förtydligas.

Det är mindre behov av förskoleplatser i vissa kommunalar. Nämnden betalade för tomma avdelningar för att utbudet skulle vara tillräckligt stort. Under 2018 behöver förskolans långsiktiga dimensionering och finansiering utredas vidare.

Analys och uppföljning behöver förbättras gällande ekonomi, administration, modersmålsundervisning, studiehandledning samt mottagandet av nyanlända.

Socialnämnd

Socialnämnden redovisade -7,6 mnkr i avvikelse mot budget. Omsorgen om personer med funktionsnedsättning visade den största avvikelser på -15 mnkr. Kostnaderna för denna verksamhet ökade med 19 procent på tre år. Äldreomsorgen redovisade en positiv avvikelse mot budget på 13,2 mnkr, vilket mest berodde på minskade kostnader för hemtjänstinsatser. Det totala flyktmottagandet redovisade 1,4 mnkr högre intäkter än kostnader. Nämnden uppfyllde alla inriktningsmål utom ett som delvis uppfylldes; målet för omsorg om personer med funktionsnedsättning.

(Belopp i mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	148,7	145,8	-2,9
Verksamhetens kostnader	740,6	745,3	-4,7
Nettokostnader	-591,9	-599,5	-7,6

Viktiga händelser i verksamheten

- Cirka 140 nyanlända flyttade till Danderyd, främst i slutet av året. Den stora utmaningen var att ordna tillräckligt många bostäder. 48 lägenheter i tillfälliga modulhus färdigställdes vid Ekeby.
- Danderyd ansvarade för cirka 80 ensamkommande unga i slutet av året, en minskning med cirka 20 unga under året. De flesta kom till Sverige hösten 2015. De bor huvudsakligen i andra kommuner, antingen i familjehem eller i så kallade hem för vård och boende, HVB. Bland de ensamkommande unga har ungefär hälften fått uppehållstillstånd, medan hälften fortfarande väntar på besked.
- Välkomstcentret för nyanlända som ligger i Danderyds huvudbibliotek, är mycket uppskattat. Socialkontorets samordnare arbetar aktivt med de volontärer som agerar i välkomstcentret.
- Skolnärvaroteamet började att arbeta med målet för att öka elevernas skolnärvaro. Verksamheten bedrivs gemensamt av socialnämnden och bildnings- och omsorgsnämnden.
- Köerna till vård- och omsorgsboende för personer med demenssjukdom ökade under sommaren och hösten. Det berodde till stor del på avvecklingen av Mörbylunds vård- och omsorgsboende med 16 demensplatser som genomfördes under andra halvåret.
- Socialkontoret lanserade flera e-tjänster, bland annat för ansökan om LSS-tjänster och bostadsanpassningsbidrag.
- Det var fortsatt svårt att rekrytera erfaren personal för myndighetsutövning. Periodvis anlätades personal från bemanningsföretag för att klara arbetssituationen.

Måluppfyllelse verksamhet

Målet vad gäller personer med funktionsnedsättning bedömdes som delvis uppfyllt, eftersom 74 procent av de enskilda har genomförandeplaner. Målet var 80 procent.

Inriktningsmål 2017

I Danderyd kan de äldre välja mellan olika utförare vad gäller hemtjänst och äldreboende. De egna behoven och de egna önskemålen är vägledande. ●

Danderyds individ- och familjeomsorgsverksamhet ger familjer och individer stöd och vård av hög kvalitet och insatserna stärker den enskilde individens förmåga till egenansvar. ●

Danderyds socialpsykiatri ger stöd utifrån ett rehabiliterande synsätt så att vardagen fungerar och isolering motverkas. ●

Danderyds omsorg för personer med funktionsnedsättning är av hög kvalitet och bidrar till goda levnadsvillkor. ◆

Äldreomsorgen i Danderyd bidrar till en trygg och värdig ålderdom med målet att nå högsta kundnöjdhet. ●

Socialkontoret upptäcker och erbjuder anpassat stöd till personer i alla åldrar, som är eller har varit våldsutsatta. ●

I Danderyd bedriver alla nämnder kostnadseffektiv verksamhet inom sina programområden. Varje nämnd kan redovisa sambandet mellan mål, uppnådda resultat, prestationer och resurser. ●

Företag ska i sina kontakter med socialkontoret få snabb och effektiv handläggning av sina ärenden. ●

Frisk luft ●

Friskt vatten *

Biologisk mångfald *

God bebyggd miljö *

Giftfri miljö ●

*Detta mål bedöms av andra nämnder.

Ekonomi Driftredovisning

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Nämnd och socialkontor	15,2	15,1	0,1
Individ- och familjeomsorg	50,1	59,7	-9,6
Socialpsykiatri	15,4	16,0	-0,6
Äldreomsorg	380,5	367,3	13,2
Funktionshindersomsorg	130,7	145,7	-15,0
Externt finansierade projekt	0	-4,3	4,3
Totalt	591,9	599,5	-7,6

Socialnämnden redovisade en budgetavvikelse på -7,6 mnkr.

Socialnämndens kostnader består till 80 procent av köpt verksamhet, det vill säga ersättning till alla utförare av välfärdstjänster som tillgodoser kommunmedborgarnas behov.

De största budgetavvikelseerna var

- ensamkommande barn -3,6 mnkr
- hemtjänsttimmar dagtid 11,2 mnkr
- boende för personer med funktionsnedsättning -7,3 mnkr
- personlig assistans -3,1 mnkr
- personalkostnader inklusive inhyrd personal -4,2 mnkr

De största budgetavvikelseerna per verksamhetsområde:

Inom individ- och familjeomsorg (barn- och familje-frågor, ekonomiskt bistånd, missbruk och flyktingmottagande) lämnades ett underskott om 9,6 mnkr.

- Mottagandet av ensamkommande barn kostade 2,6 mnkr mer än vad Migrationsverket betalade ut i statsbidrag. Migrationsverkets bidrag minskades den 1 juli från 1 900 kr per dygn till 1 350 kr per dygn för barn under 18 år och till 750 kr per dygn för studerande. Även efter omfattande förhandlingar med de utförande företagen kvarstod ett underskott.
- För nyanlända flyktingar (familjer och vuxna som fått uppehållstillstånd) blev resultatet en avvikelse från budget på -1,3 mnkr. Avvikelsen berodde på att de flesta nyanlända flyttade in i kommunen senare på året än planerat. Statsbidragsintäkterna för året blev därmed lägre än budgeterat. Statsbidrag betalas ut under en tvåårsperiod, med första utbetalning månaden efter inflyttning till kommunen.
- Kostnaderna för insatser för barn och unga samt för personer med missbruksproblem var i stort sett oförändrade jämfört med 2016. Detta innebar en avvikelse mot budget på -0,7 mnkr.
- Svårigheter att behålla medarbetare och att rekrytera ersättare innebar en löneglidning. Detta förklarar till stor del varför personalkostnaden inom individ- och familjeomsorg blev 13 procent högre jämfört med bokslut 2016. Samtidigt ökade kostnaden för tillfälligt inhyrd personal till 2,9 mnkr.

Inom äldreomsorgen blev kostnaderna för hemtjänstinsatser dagtid drygt 11 mnkr (11 procent) lägre än budgeterat. De främsta orsakerna var att 6 procent färre personer fick omsorg i hemmet jämfört med år 2016. Biståndshandläggarna hade större möjligheter att följa upp att beslutade hemtjänstinsatser motsvarade det aktuella behovet för varje person.

Omsorg om personer med funktionsnedsättning var det ansvarsområde som redovisade den största avvikelsen; -15 mnkr jämfört med budget. Kostnaden uppgick till 145,6 mnkr jämfört med 133,2 mnkr år 2016, vilket innebar en kostnadsökning med 9 procent. Den stora kostnadsökningen inleddes under 2016, då antalet vuxna i bostad med särskild service ökade från 58 till 68 under senare delen av året. Detta påverkade även kostnadsutvecklingen under 2017 med en helårseffekt. Budgetramen justerades inför år 2018 för att kompensera för ökade volymer.

Insatsen bostad med särskild service för barn och ungdom enligt LSS ökade under året. En boendeplats för unga är mer resurskrävande och därmed dyrare än de flesta boendeplatserna för vuxna.

Investeringsredovisning

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Inventarier	0,2	0	0,2
Totalt	0,2	0	0,2

Inga investeringar gjordes.

Utmaningar för framtiden Flyktingmottagande och integration

De nyanlända som kommer till Danderyds kommun ska snabbt etableras och integreras i samhället. För att kommunen ska kunna arbeta framgångsrikt med att underlätta integrationen krävs ett sammanhållet mottagande. Behovet av bostad, arbete och integration ställer krav på en väl fungerande samverkan inom Danderyd. Kommunen behöver också samverka med externa parter i dessa frågor.

En av de största frågorna hittills och framöver är att klara behovet av bostäder. Danderyd behöver även utveckla nya boendeformer för ensamkommande ungdomar över 18 år. Under 2018 förbereds en lag om att kommunerna inte ska kunna placera de ensamkommande i andra kommuner utan särskild överenskommelse. Om lagen genomförs behöver Danderyd utveckla nya boendeplatser för att möta behoven.

Strategier inför kommande behov

Danderyd har i jämförelse med de flesta kommuner i länet, en hög andel invånare som är över 80 år och utifrån förväntad befolkningstillväxt kommer antalet att öka om några år. Även andra målgrupper med behov av insatser från socialtjänsten kan öka. Det är en stor utmaning att kunna genomföra projekt för att tillgodose kommande behov av nybyggt vård- och omsorgsboende, korttidsboende för avlastning och efter sjukhusvistelse samt LSS-boenden. Det finns ett ökat behov av specialiserade tjänster, till exempel med inriktning på demens, stroke och neuropsykiatriska diagnoser.

Digital utveckling inom välfärdstjänsterna – e-hälsa

Den digitala utvecklingen ger möjligheter att erbjuda nya tjänster för att underlätta livet på många sätt. För äldre kan det innebära möjlighet att bo kvar i sitt hem längre med stöd av olika digitala tjänster som till exempel tillsyn på natten via kamera, kommunikationshjälpmedel och digitala påminnelse-system. Inom hemtjänst samt vård- och omsorgsboende kan digitala hjälpmedel och digital dokumentation bidra till ökad säkerhet och kvalitet. Inom

försörjningsstöd finns exempel på beräkningsprogram som räknar ut försörjningsstöd. Det finns många exempel på e-tjänster. Utmaningen blir att på ett strategiskt sätt införliva dem i de kommunala välfärdstjänsterna inom myndighetsutövning, ordinärt boende, vård- och omsorgsboende samt LSS-verksamhet.

Samverkan

Samverkan är en viktig framgångsfaktor, både gällande enskilda och vid utveckling av kvalitativt bra verksamheter. Ju mer komplext samhället blir desto svårare blir det att få myndigheter, institutioner och företag att samverka effektivt så att inte den enskilda själv ska behöva samordna alla inblandade parter. Även att behålla den befintliga samverkan är en utmaning. Men den verkligt stora utmaningen är att få samverkan att fungera i praktiken utifrån den enskildes perspektiv.

Kompetensförsörjning

Den framtida kompetensförsörjningen inom socialtjänstens alla områden behöver uppmärksammas särskilt.

Produktionsutskottet

Verksamheterna inom kommunstyrelsens produktionsutskott visade fortsatt god utveckling och hög kvalitet enligt interna och externa mätningar samt granskningar. Måluppfyllelsen var hög inom samtliga verksamhetsområden. Ett underskott på 11,6 mnkr redovisades.

(Belopp i mnkr)	Budget	Bokslut	Avvikelse
Verksamhetens intäkter	901,1	895,5	-5,6
Verksamhetens kostnader	901,1	907,1	-6,0
Nettokostnader	0,0	-11,6	-11,6

Produktionsutskottet driver kommunens verksamhet i egen regi av förskolor, grundskolor, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, ungdomsmottagning, kulturskola samt vård och omsorg. Ansvarsfördelningen beskrivs närmare under avsnittet Konkurrensneutralitet.

Viktiga händelser i verksamheten

- Statsbidrag bidrog till fortsatt kvalitetsutveckling inom såväl utbildning som vård och omsorg.
- Inom vård och omsorg erbjöds särskilda utbildningar för att säkerställa kvalitet genom nya arbetssätt för att ställa individens behov i centrum. Även utbildning om palliativ vård (vård i livets slut) genomfördes.
- Ungdomsmottagningen ökade personalresurserna för att utöka det förebyggande arbetet med att stärka ungdomars psykiska hälsa.
- Kulturskolan införde ett nytt digitalt verktyg som gjorde kurskatalogen betydligt mer lättillgänglig för elever och föräldrar. I katalogen finns direktinformation om kurser, lektionstider och lediga platser.
- Samverkan drevs vidare med de fristående skolorna i kommunen för gemensam betygsbedömning och motverkan av betygsinflation.
- Skolorna fick stöd för implementering av de nya skrivningarna i grundskolans läroplan för fritidshem och förskoleklasser. Det gällde även de nya skrivningarna om digitalisering i grundskolans läroplan och gymnasieskolans ämnesplaner.
- Skolnärvaroteamet utarbetade en plan för att stödja skolornas arbete med elever som har stor frånvaro. Denna kommer att implementeras under 2018.
- Ett stort utvecklingsarbete på enheten för flerspråkighet genomfördes. Syftet var att möta ny lagstiftning och få bättre struktur och planering i en växande verksamhet.
- Utvecklingen av den pedagogiska lärmiljön i förskolorna fortsatte.
- Kommunens chefs- och ledarutvecklingsprogram för alla chefer i Danderyd påbörjades under hösten.
- Produktionskontoret slogs samman med utbildnings- och kulturkontoret och omorganiserades till bildnings- och omsorgsförvaltningen (BOF).

Måluppfyllelse verksamhet

Förskola och skola

Inriktningsmål 2017

Barnomsorg; förskola och fritidshem

Varje barn i förskola och fritidshem ges möjlighet att utifrån sina förutsättningar uppnå bästa möjliga kunskaps- och personlighetsutveckling i en stimulerande och trygg miljö.

Grundskola

Varje elev i grundskolan ges möjlighet att utifrån sina förutsättningar uppnå bästa möjliga kunskaps- och personlighetsutveckling i en stimulerande och trygg miljö.

Grundskolorna i Danderyd har studieresultat som vid varje jämförelse är av högsta nationella klass.

Gymnasiet

Varje elev i gymnasieskolan ges möjlighet att utifrån sina förutsättningar uppnå bästa möjliga kunskaps- och personlighetsutveckling i en stimulerande och trygg miljö.

Gymnasieutbildningen i Danderyd ger goda förutsättningar för vidare studier och kommande yrkesliv.

Gymnasieutbildningen i Danderyd uppvisar studieresultat som vid varje jämförelse är av högsta nationella klass.

Resultaten i föräldraenkäterna visade att förskolor och skolor har en trygg och stimulerande miljö, vilket ger goda förutsättningar för ett livslångt lärande.

Betygsresultaten i grundskola och gymnasium tillhör de främsta i landet, vilket resultaten på nationella prov och i slutbetyg i årskurs 9 visade. Danderyds gymnasiums elevers förutsättningar för fortsatta studier, liksom yrkeslivet, är goda.

Äldreomsorg och LSS

Inriktningsmål 2017	Äldreomsorg	LSS personstöd
Äldreomsorgen i Danderyd bidrar till en trygg och värdig ålderdom med målet att nå högsta kundnöjdhet.		—
Danderyds omsorg för personer med funktionsnedsättning är av hög kvalitet och bidrar till goda levnadsvillkor.	—	

Målet för äldreomsorgen uppnåddes, baserat på andelen kunder som svarade att de var *nöjda* eller *mycket nöjda* med Hemtjänst Danderyd respektive sitt vård- och omsorgsboende.

Kvalitetsgranskningarna inom LSS-verksamheterna som genomfördes av socialnämnden respektive kvalitets-säkringssystemet Qivo visade att verksamheterna lever upp till kraven i överenskommelsen med socialnämnden.

Ekonomi

Driftredovisning (mnkr)

Verksamhetsområde	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning och administration	0	0,3	0,3
Förskolor	0	-0,6	-0,6
Ungdom och skola	0	-2,7	-2,7
Vård och omsorg	0	-8,6	-8,6
Totalt	0	-11,6	-11,6

Produktionsutskottets resultat var -11,6 mnkr.

Statsbidrag svarar för 4,6 procent av intäkterna för skola. Dessa bevakas kontinuerligt.

Styrning och ledning centralt redovisade ett mindre överskott på 0,3 mnkr.

Sammantaget redovisade förskolorna ett underskott på 0,6 mnkr. Stort fokus lades på ekonomiska uppföljningar, där bland annat månadsuppföljningar infördes.

Verksamhetsområdet ungdom och skola redovisade ett underskott på 2,7 mnkr. Alla enheter inom skolsektorn visade generellt att personalkostnaderna ökade mer än skolpengsuppräknningen. Flera av statsbidragen är till för att öka både bemanning och löner, och den högre personalomsättningen gjorde att löneglidningen ökade. I grundskolorna ökade kostnaderna för elever med särskilda behov.

Vård och omsorg redovisade ett underskott på 8,6 mnkr. Vård- och omsorgsboendena redovisade sammantaget ett underskott på 0,5 mnkr. LSS personstöd redovisade ett överskott på 1,1 mnkr. Hemtjänsten redovisade ett underskott på 9,2 mnkr. Jämfört med 2016 minskade hemtjänstens intäkter med 3,9 mnkr samtidigt som kostnaderna minskade med 0,9 mnkr, vilket gav ett försämrat resultat med 3,0 mnkr. Intäktsminskningen berodde på färre biståndsbedömda timmar per kund samt något färre kunder. Hemtjänst Danderyd minskade antalet personal, men det svåra rekryteringsläget vad gäller personal innebar höga kostnader för övertid ersättning under sommaren. Vidare uppstod merkostnader för Kommunals medlemmars löneökning som var 4,3 procent på årsbasis jämfört med budgeterade 2,0 procent. En annan svårighet var att kringtiden per anställd, framför allt förflyttningstiden mellan kunderna, ökade när antalet timmar per kund sänktes. Vidare är kostnaderna för bland annat lokalhyra, leasingbilar, telefoner och ledning svåra att påverka på kort sikt.

Investeringsredovisning (mnkr)

Verksamhetsområde	Budget	Bokslut	Avvikelse
Förskola	0,9	0,4	0,5
Ungdom och skola	3,0	2,2	0,8
Vård och omsorg	0,3	0,2	0,1
Buffert centralt	0,8	0	0,8
Totalt	5,0	2,8	2,2

Investeringarna bestod huvudsakligen av möbler och inventarier.

Utmaningar för framtiden

Det sjunkande barnantalet i åldern 1–5 år gör att kommunen har ett fortsatt ökat överskott på förskoleplatser. Utmaningen framöver är dubbel: att anpassa antalet platser till behovet och att samtidigt hantera ekonomin, när det finns en betydande andel fasta kostnader som inte följer antalet barn.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Kommunal kom överens om ett centralt kollektivavtal (HÖK 16) för att fler ska arbeta heltid. Avsikten är att förbättra framtida

kompetensförsörjning inom Kommunals avtalsområde. Införande av rätt till heltid ger behov av att förändra såväl organisation som arbetssätt för att möjliggöra en bemanning som möter både verksamhetens behov och ekonomi.

Det råder brist på utbildad personal inom vård, skola och omsorg. Det är därför viktigt att egenregins verksamheter är fortsatt attraktiva vad gäller lönenivåer, modern teknik, arbetsmiljö samt arbetsgivarpolitik.

Utmaningarna när det gäller digitalisering, som fortsätter inom samtliga verksamhetsområden, är utbildning av personalen samt att finansiera system som ger ökad effektivitet, produktivitet och kvalitet i verksamheterna.

Verksamheterna inom kommunstyrelsens produktionsutskott visar överlag fortsatt god utveckling och hög kvalitet. Samtidigt finns det flera verksamheter som redovisar underskott för vilka handlingsplaner för ekonomi i balans behöver upprättas. Därutöver behöver de övergripande förutsättningarna för ekonomi i balans utredas vidare. Det handlar om samspelet mellan bland annat utbildningsnämnden respektive socialnämnden och produktionsutskottet.

Djursholms AB

ALLMÄNT OM VERKSAMHETEN

Djursholms AB är helägt av Danderyds kommun.

Enligt bolagsordningen är ändamålet med Djursholms AB att främja kommunens exploateringsverksamhet för olika former av bebyggelse och anläggningar. Bolaget har också till ändamål att inom ramen för gällande lagstiftning och godtagen praxis förvärva, äga och förvalta eller försälja fastigheter bebyggda eller obebyggda för kommunal verksamhet, näringsverksamhet och fritidsändamål.

Kommunfullmäktige har uttalat att bolagets syfte är att tillhandahålla mark för rekreationsändamål samt park, gator och annan allmän plats. Mark för allmänt ändamål ska upplåtas utan ekonomisk ersättning. Bolaget ska även verka för bevarande av ett levande jordbruk i kommunen. Vidare ska bolaget i mån av resurser tillhandahålla lokaler för kommunal verksamhet.

För att utveckla sitt engagemang inom ovan redovisade prioriterade verksamhetsområden ska bolaget successivt, och i den takt som bedöms företagsekonomiskt lämplig, försälja fastigheter och andra tillgångar som inte bedöms vara av intresse ur kommunal synpunkt.

Bolaget hade ingen anställd personal under 2017. Funktionen verkställande direktör köptes in av kommunledningskontoret.

BOLAGETS FASTIGHETSINNEHAV

Djursholms AB:s fastighetsinnehav omfattar ett 100-tal fastigheter. Arealmässigt utgörs merparten av markinnehavet av rekreationsområden, jordbruksmark och parkmark. Flertalet fastigheter saknar såväl bokfört värde som taxeringsvärde med hänsyn till att fastigheterna varit i bolagets ägo under mycket lång tid och att marken i gällande detaljplaner är utlagd som park, gata eller annan allmän plats.

Av bolagets fastighetsinnehav den 31 december 2017 hade 13 fastigheter ett bokfört värde om 71,1 mnkr. Av fastigheterna är 12 taxerade till ett sammanlagt värde om 68,2 mnkr.

VÄSENTLIGA HÄNDELSE UNDER OCH EFTER RÄKENSKAPSÅRET

- Bolaget gick över från K2 till K3 från och med 2017. De största förändringarna är att de materiella tillgångarna nu delas in i komponenter samt att uppskjuten skatt redovisas.
- Huvudtanken med komponentavskrivning är att komponenterna har väsentligt olika nyttjandeperioder och därför byts ut med olika tidsintervall i takt med sin förbrukning. Avskrivningstiden för olika komponenter blir därför olika.
- Uppbokning av uppskjuten skatt ska göras eftersom kostnader för de materiella tillgångarna hanteras olika, redovisnings- och skattemässigt. En diskrepans mellan redovisat värde och skattemässigt värde justeras genom en ökning eller en minskning av ackumulerade överavskrivningar.
- De planliga avskrivningarna motsvarar tillgångarnas förväntade ekonomiska livslängd. Överavskrivningar görs för att uppnå högre avdrag vid beskattningen.
- Resultatet efter finansiella poster visade ett underskott om 0,1 mnkr före skatt.
- Bolaget tecknade ett nytt arrendeavtal för Ekeby gård på fem år. Samtidigt förvärvade bolaget ridhuset som nu ingår i jordbruksarrendet.
- Bolaget gick över till sammanhållen digital ärendehantering.
- Bolaget startade projektering för en ombyggnad av Enebybergs gård.

FASTIGHETSFÖRVALTNING

Den del av bolagets fastighetsbestånd som är av kommersiell karaktär omfattar:

	Antal	Yta (kvadratmeter)
Bostäder	11	1 172
Lokaler	18	12 138
Jordbruksarrende	1	
Övriga arrenden	10	

Under 2017 uppstod problem med inomhusklimatet i Djursholms slott. Bolaget och tekniska kontoret genomförde olika utredningar som resulterade i en ombyggnation av ventilationssystemet samt åtgärder för att minska radonhalten i vissa delar av slottet.

Kommunens tekniska kontor fullgjorde i princip samma arbetsuppgifter för bolagets fastigheter som för de fastigheter som ägs direkt av kommunen. Detta innebär att tekniska kontoret svarade för ledning, upphandling och kontakter med upphandlade leverantörer och entreprenörer. Kontoret skötte även hyresfaktureringen.

EKONOMI

Bolagets intäkter uppgick till 15,1 mnkr och utgjordes av hyres- och arrendeintäkter.

Resultatet efter finansiella poster visade ett underskott om 0,1 mnkr före skatt.

Pågående projekt om 2,9 mnkr förs i ny räkning.

FLERÅRSÖVERSIKT

mnkr	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Nettoomsättning	15,1	38,4	20,6	18,2	14,5	14,7
Resultat efter						
finansiella poster	-0,1	22,1	2,4	-9,8	0,1	-0,3
Soliditet (%)	27,6	17,1	-4,6	-8,2	7,4	7,4
Eget kapital	26,1	14,0	-3,2	-5,1	5,0	5,0
Balansomslutning	94,7	81,1	69,5	62,1	67,1	68,0

FRAMTIDEN

Enebybergs gård kommer att renoveras med start 2018 och utredningar om omfattningen pågår. Bolaget och Danderyds kommun diskuterar en eventuell fastighetsöverlåtelse där bolaget förvärvar Berga gård.

Nämndernas ledamöter

KOMMUNSTYRELSEN

Ordförande	Reichenberg Olle	M
1:e vice ordförande	Sylvan Bengt	L
2:e vice ordförande	Sahlström Siv	C
Ledamöter	Paulsen Anders	M
	Hökmark Isabella	M
	Bocander Hanna	M
	Ferenius Camilla	M
	Erlandsson Carina	M
	Nimmerstam Patrik	C
	Malm Charlotta	L
	Melian Catharina	S
	Forssman Peter	KD
	Robson Carolin	MP

BYGGNADSNÄMNDEN

Ordförande	Hökmark Isabella	M
1:e vice ordförande	Nordmark Maarit	L
2:e vice ordförande	Eriksson Kristin	C
Ledamöter	Erneman Ingrid	M
	Hafström Erik	M
	Ahrle Leif	M
	Törnqvist	
	af Ström Richard	M
	Isaksson Jesper	C
	Ståhl Ingemar	L
	Mårtensson Gustaf	KD
	Lindström Gun-Britt	MP

ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDEN

Ordförande	Waldenström Lennart	M
Vice ordförande	Kärnekull Ingrid	L
Ledamöter	Olinder Eva	M
	Hedin Hans	M
	Corell Anna-Lena	M
	Kaiser Maria	C
	Adersteg Ann-Sofi	MP

KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN

Ordförande	Hornberger Johanna	M
1:e vice ordförande	Hegardt Torun	L
2:e vice ordförande	Eriksson Lovisa	C
Ledamöter	Bergquist Christer	M
	Lindquist Sten	M
	Sundman Linnéa	M
	Näslund Fredrik	M
	Fabian Inger	C
	Lundgren Rolf	L
	Hansen Rolf	MP

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

Ordförande	Bergstrand Anders	M
1:e vice ordförande	Svennerstål Elvy	L
2:e vice ordförande	Sahlström Siv	C
Ledamöter	Hjelmqvist Johan	M
	Lilja Håkan	M
	Ala Naziri Artimis	M
	Lithander Edling Eva	C
	Linde Annika	L
	Enarsson Per	MP

TEKNISKA NÄMNDEN

Ordförande	Sylvan Bengt	L
1:e vice ordförande	Olsson-Blomberg Inger	M
2:e vice ordförande	Elfving Jörgen	C
Ledamöter	Isacsson Katja	M
	Smidhammar Leo	M
	Jansson Stiernblad Richard	M
	Brandt Pelle	M
	Norlander Anders	M
	Strenger-Böös Christina	C
	Lindgren Tommy	L
	Johansson Olov	S

FASTIGHETSNÄMNDEN

Ordförande	Sjögren Torsten	M
1:e vice ordförande	Wallin Lars-Gunnar	L
2:e vice ordförande	Jellve Anette	S
Ledamöter	Lindqvist Jan	M
	Hiort Eva	M
	Sarkany Anna	M
	Ljungdahl Christian	C
	Mandahl Maria	C
	Backman Jan	L

UTBILDNINGSNÄMNDEN

Ordförande	Renstig Monika	L
1:e vice ordförande	Hurtig Nielsen Ulla	M
2:e vice ordförande	Nimmerstam Patrik	C
Ledamöter	Nibelius Robert	M
	Wevle Fredrik	M
	Hultblad Brigitta	M
	Strååt Lena	M
	Strenger-Böös Christina	C
	Palmquist Fredrik	L
	Inde Karsten	S
	Liljegren Gunnar	KD

SOCIALNÄMNDEN

Ordförande	Erlandsson Carina	M
1:e vice ordförande	Lindgren Birgitta	L
2:e vice ordförande	Rosén Ruby	MP
Ledamöter	Sundman Bigitta	M
	Nilsson Mats	M
	Tidström Andreas	M
	Böös Christina	M
	Ringstedt Lena	C
	Swartling Robert	C
	Roos Robert	L
	Hårleman Dorothea	KD

PRODUKTIONSUTSKOTTET

Ordförande	Reichenberg Olle	M
Vice ordförande	Bergman Ewa	L
Ledamöter	Paulsen Anders	M
	Bocander Hanna	M
	Eriksson Lovisa	C
	Melian Catharina	S

Revisionsberättelse för år 2017

Vårt uppdrag och ansvar:

Vi av kommunfullmäktige valda revisorer har granskat den verksamhet som bedrivits av kommunstyrelsen och nämnderna. Utsedda lekmannarevisorer har granskat kommunens bolag.

Styrelser och nämnder ansvarar för att verksamheten bedrivits i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och för återredovisningen till fullmäktige av hur de fullgjort uppdraget. *Vårt ansvar enligt Kommunallagen* är att granska verksamhet, redovisning, intern kontroll och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Våra genomförda granskningar:

Granskningen har utförts enligt Kommunallagen, enligt av kommunfullmäktige fastställt revisionsreglemente och enligt god revisionssed i kommunal verksamhet. Vår granskning har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning. Granskningens omfattning, inriktning, förslag och synpunkter redovisas i vår bilaga.

Granskning enligt god ekonomisk hushållning:

Vi skall utifrån Kommunallagens bestämmelser, om god ekonomisk hushållning, bedöma om resultatet i bokslutet är förenligt med de mål för den ekonomiska förvaltningen som fullmäktige beslutat om.

Vi bedömer att årets resultat delvis är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning ur det finansiella perspektivet. Tre av sju finansiella mål är uppfyllda och årets resultat uppgick till -16,3 mnkr. Avvikelsen förklaras bland annat av uteblivna exploateringsintäkter. Kommunen har dock god soliditet och har ingen historik av negativa budgetavvikelser.

Vi bedömer, utifrån årsredovisningens rapportering, att verksamhetens utfall är förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten. Samtliga övergripande verksamhetsmässiga mål är uppfyllda 2017.

Vi tillstyrker

att kommunstyrelsen, nämnderna och enskilda förtroendevalda i dessa organ beviljas ansvarsfrihet för år 2017.

att kommunens årsredovisning för år 2017 godkänns.

Danderyd 18 april 2018

Folke Palmgren
Ordförande

Sivert Svärling

Inge Telander

Peter Fremé

Christina Hermelin

Mikael Adersteg

Redovisningsprinciper 2017

KOMMUNAL REDOVISNINGSLAG

Årsredovisning har upprättats i enlighet med den kommunala redovisningslagen (SFS 1997:614) och Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer.

Gränsdragning mellan kostnad och investering

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk eller innehav med en nyttjandeperiod om minst 3 år klassificeras som anläggningstillgång om beloppet överstiger gränsen för mindre värde. Gränsen för mindre värde har satts till ett basbelopp och gäller för alla materiella och immateriella tillgångar.

Nedskrivningar

Återvinningsvärdet på tillgångar som är föremål för nedskrivning beräknas till nettoförsäljningsvärde.

Avskrivningar

Avskrivningar görs för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet. På tillgångar såsom mark, konst och pågående arbete görs inga avskrivningar.

Komponentavskrivning tillämpas från och med 2016 på nya anläggningar.

Avskrivningstider

Följande avskrivningstider tillämpas normalt i kommunen: 3, 5, 7, 10, 15, 20, 30 och 50 år. För komponentavskrivningar gäller följande avskrivningstider:

Markanläggning	30 år
Stomme/grund	80 år
Tak/fasad/fönster	30 år
Byggnadsinventarier	30 år
Inre ytskikt	20 år
Yttre ytskikt	20 år
Installationer	25 år
Tekniska installationer	15 år
Vitvaror/fastighetsmaskiner	15 år

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärdet. Omsättningstillgångar har redovisats till det lägsta värdet av anskaffningsvärde och verkligt värde på balansdagen.

Klassificering

Fordringar och skulder som förfaller till betalning inom tolv månader från balansdagen har klassificerats som kortfristiga. Fordringar och skulder som förfaller till betalning efter tolv månader från balansdagen har klassificerats som långfristiga.

Exploateringsfastigheter, som avses att avyttras inom en utsatt tidsram, och som i övrigt uppfyller rekommendationer för klassificering redovisas som omsättningstillgång.

Affärsverksamhet

När avgiftsuttaget överskrider självkostnaden redovisas detta som en skuld i kommunens balansräkning. Ett motsvarande underuttag jämnas ut inom en treårsperiod över balansräkningen, men överskrider tidsperioden redovisas en förlust enligt försiktighetsprincipen.

Redovisning av intäkter

Investeringsbidrag, anslutningsavgifter och gatukostnadsersättningar tas upp som en förutbetalad intäkt och redovisas bland långfristiga skulder och periodiseras över anläggningarnas respektive nyttjandeperiod.

Jämförelsestörande poster

Exempel på jämförelsestörande poster är realisationsvinster, realisationsförluster samt större poster av engångskaraktär som inte tillhör den normala verksamheten.

Redovisning av lånekostnader

Kommunen tillämpar huvudmetoden vilket innebär att lånekostnaden belastar resultatet den period den uppkommer.

Pensionsåtaganden

Kommunens pensionsskuld redovisas dels som en avsättning i balansräkningen dels som en ansvarsförbindelse. Äldre pensioner intjänade till och med 1997 redovisas som en ansvarsförbindelse. I balansräkningen redovisas samtliga pensionsåtaganden som intjänats från och med 1998.

Kommunen har sedan 1998 en extern medelsförvaltning som avser att täcka delar av pensionsutbetalningarna som redovisas som ansvarsförbindelse. Av detta följer att kommunen i enlighet med god redovisningssed belastar resultatet med såväl förändringen av intjänad pension som utbetalda pensioner.

Förpliktelser för pensionsåtaganden för anställda i kommunen är beräknade enligt RIPS 17. Förvaltare av pensionsskuld inklusive prognoser för framtida pensionskostnader är KPA.

Försäljning och inköp av anläggningstillgång

Vid försäljning och köp av anläggningstillgångar gäller som huvudregel att händelsen hänförs till det räkenskapsår när avtal tecknas, under förutsättning att det föreligger giltiga politiska beslut.

Skatteintäkter

Slutskatteavräkningen har beräknats enligt Sveriges Kommuner och Landstings prognos i december 2017. Detta följer den rekommendation som Rådet för kommunal redovisning har utfärdat, rekommendation 4.2.

Sammanställd redovisning

Enligt den kommunala redovisningslagen ska årsredovisningen omfatta även den verksamhet kommunen bedriver i form av andra juridiska personer. Syftet med den sammanställda redovisningen är att ge en samlad bild av nämndernas och bolagens verksamhet och ekonomiska ställning. De koncerninterna transaktionerna elimineras för att ge en rättvisande bild av resultat och ekonomisk ställning.

Kommunen konsoliderar sitt helägda bolag Djursholms AB i den sammanställda redovisningen.

Definitioner till årsbokslut 2017

Anläggningstillgångar är tillgångar som är avsedda för stadigvarande bruk i kommunens verksamheter. Kan vara ”materiella” i form av byggnader, fordon, maskiner och inventarier. De kan även vara ”immateriella” i form av vissa utvecklingsinsatser eller goodwill.

Kapitalkostnader är dels avskrivningar på anläggningstillgångar som är en periodiserad kostnad under anläggningens ekonomiska livslängd, dels av ränta på den kapitalbindning som tillgången representerar.

Avsättningar är förpliktelser som är hänförliga till räkenskapsåret eller tidigare räkenskapsår och som på balansdagen är säkra eller sannolika till sin förekomst men ovissa till belopp eller till den tidpunkt då de ska infrias. Exempel på avsättning är pensionsutfästelser för intjänad pension från 1998 och framåt.

Balanskravet är av lagstiftaren kopplat till resultaträkningen. Enligt kommunallagen ska budgeten upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna (KL 8 kap 4 §). Om det redovisade resultatet blir negativt för visst räkenskapsår ska det negativa resultatet regleras senast det andra året efter det att underskott uppstod.

Vid avstämning mot balanskravet ska realisationsvinster från försäljning av anläggningstillgångar exkluderas, realisationsförluster ska dock ingå vid sådan avstämning.

Balansräkning (BR) är en sammanställning av tillgångar, eget kapital, avsättningar och skulder på balansdagen, det vill säga redovisningsperiodens sista dag. Balansräkningen ger en bild av kommunens ekonomiska ställning på balansdagen.

Eget kapital är skillnaden mellan tillgångar och skulder och visar hur stor del av kommunens totala kapital som inte finansieras med skulder. Eget kapitals andel av totalt kapital (balansomslutningen) utgör det finansiella måttet soliditet som anger kommunens långsiktiga betalningsförmåga. Ju högre tal desto starkare balansräkning har kommunen.

Omsättningstillgångar är de tillgångar som kommer att omsättas inom de närmaste 365 dagarna från balansdagen. Ur omsättningstillgångar hämtas ett annat finansiellt mått som benämns likviditet. Likviditeten återger kommunens kortsiktiga betalningsförmåga och brukar indelas i balanslikviditet som är totala omsättningstillgångar dividerat med kortfristiga skulder. Kassalikviditet är ett mått där likvida medel divideras med kortfristiga skulder. Måtten ger en uppfattning om kommunens kortsiktiga betalningsförmåga.

Finansieringsanalysen visar kassaflödet från verksamheten inklusive förändringen av rörelsekapitalet, kassaflöde från investeringsverksamheten samt finansieringen. Summan av dessa poster ger förändringen av likvida medel.

Finansnetto är skillnaden mellan finansiella intäkter och finansiella kostnader i resultaträkningen.

Årets resultat visar förändringen av det egna kapitalet.

Nettoinvesteringar är kommunens samlade investeringsverksamhet under räkenskapsåret där utgifterna reducerats med exempelvis investeringsbidrag från staten.

Driftredovisning är nämndernas verksamheter som stäms av mot den av fullmäktige beslutade budgeten för verksamhetsåret. Nämndernas verksamhet presenteras i årsredovisningen dels sammantaget för hela nämndens verksamheter dels i bilaga där respektive delverksamhet framgår.

Begreppsförklaringar till RK-analysen

Resultat och kapacitet

Resultat

Årets resultat och dess orsaker kartläggs. En eventuell obalans, det vill säga att kostnaderna överstiger intäkterna eller att en rörelseriktning mot obalans sker, är en varningssignal. Under detta perspektiv analyseras också investeringar och deras utveckling.

Nyckeltalet nettokostnadsandel speglar hur stor del av skatteintäkter och statsbidrag som den löpande driftverksamheten tar i anspråk. Hur nettokostnaderna utvecklas i förhållande till skatteintäkter och statsbidrag är viktigt för kommunens ekonomi. Det utrymme som finns kvar kan till exempel användas till amorteringar av långfristiga lån, finansiering av investeringar eller sparande. Nyckeltalet bör ligga under 100 procent.

Självfinansieringsgraden mäter hur stor andel som kan finansieras med de skatteintäkter som återstår när den löpande driften är betald. Om självfinansieringsgraden är 100 procent innebär det att kommunen kan skattefinansiera samtliga investeringar och inte behöver låna för att investera. Därmed stärks kommunens långsiktiga, finansiella handlingsutrymme.

Kapacitet

Kapacitet handlar om att mäta och redovisa vilken långsiktig finansiell motståndskraft kommunen har. Viktiga mått när kapaciteten analyseras är att studera hur soliditeten och låneskulden förändras över tiden.

Soliditeten visar kommunens långsiktiga betalningsförmåga; det vill säga hur stor del av balansomslutningen som finansierats med eget kapital genom aktiekapital och ackumulerade vinster. Soliditeten påverkas av en förändrad balansomslutning och ett förändrat resultat.

Finansnettots utveckling är intressant ur finansieringsynpunkt. Det visar kommunens kostnader att finansiera tillgångarna med lånade medel.

Skuldsättningsgraden speglar hur stor andel av tillgångarna som finansierats av främmande kapital. Skuldsättningsgraden har en nära koppling till nyckeltalet soliditet. En hög skuldsättningsgrad medför en låg soliditet, och tvärtom.

Från och med 1998 redovisas kommunens pensions-skuld enligt den så kallade blandmodellen. Pensioner intjänade efter 1998 har avsatts i balansräkningen. Intjänade pensioner före 1998 redovisas som ansvarsförbindelse utanför balansräkningen.

Risk

Med risk avses hur kommunen är finansiellt exponerad. En god ekonomisk hushållning innebär att kommunen i kort- och medellångt perspektiv inte behöver vidta drastiska åtgärder för att möta finansiella problem. Kommunen ska upprätthålla en sådan likviditet eller kortfristig betalningsberedskap att de löpande utbetalningarna kan göras utan besvär.

Ett mått som mäter den kortfristiga betalningsberedskapen är balanslikviditeten (omsättningstillgångar delat med kortfristiga skulder). Om måttet är 100 procent eller över, innebär det att skulder som förfaller inom den närmsta tiden kan betalas.

Stora borgensåtaganden kan betyda en finansiell risk för kommunen i form av övertagande av lån.

Kontroll

Med finansiell kontroll avses bland annat hur upprättad budget och prognos följs. En god följsamhet mot budget och prognos är ett uttryck för god ekonomisk hushållning.

Prognossäkerheten visar på hur ekonomistyrningen i kommunen bidrar till att en god ekonomisk hushållning upprätthålls. Det innebär att kommunen på ett bättre sätt kan korrigera eventuella svackor på kort sikt.

Foto: Danderyds kommun; Maria Djurskog, m fl.

Produktion: Fernemo Information & Grafik AB, Nora; textbearbetning: Elisabeth Krogh, korrektur: Elin Ranesjö.

Danderyds kommun
Djursholms slott, Box 66
182 05 Djurholm
08-568 910 00 • www.danderyd.se

